

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา: กรณีศึกษา ตำบลบางแดน
อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

ECONOMIC AND SOCIAL IMPACT OF NARUEBODINDRACHINTA RESERVOIR:
A CASE STUDY OF BANGTAN SUB-DISTRICT, BANSANG DISTRICT,
PRACHIN BURI PROVINCE

กิตติศักดิ์ บุญกลิ่น

มหาวิทยาลัยบูรพา

2561

961742230

BUU :Thesis 59930120 independent study / recv: 28052562 16:42:53 / seq: 29

59930120_961742230

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา: กรณีศึกษา ตำบลบางแดน
อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

กิตติศักดิ์ บุญกลิ่น

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา

961742230

BUU-IThesis 59930120 independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

ECONOMIC AND SOCIAL IMPACT OF NARUEBODINDRACHINTA RESERVOIR:
A CASE STUDY OF BANGTAN SUB-DISTRICT, BANSANG DISTRICT,
PRACHIN BURI PROVINCE

KITTISAK BOONKLIN

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN CONCENTRATION IN GENERAL ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION
BURAPHA UNIVERSITY

2018

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

961742230

BUU iThesis 59930120 independent study / recv: 28052562 16:42:53 / seq: 29

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ กิตติศักดิ์ บุญกลิ่น ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร. กาญจนา บุญยัง)

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนวัฒน์ พิมลจินดา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. เอกลักษณ์ ฉัตรฤทธิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. กาญจนา บุญยัง)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจอนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการบริหารทั่วไป ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีวิทยาลัยการ
บริหารรัฐกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อานนท์ วงษ์แก้ว)

วันที่ 18 เดือน มกราคม พ.ศ. 2562

961742230

59930120: กลุ่มวิชา: การบริหารทั่วไป; รป.ม. (การบริหารทั่วไป)

คำสำคัญ: ผลกระทบ/ อ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา

กิตติศักดิ์ บุญกลิ่น : ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา: กรณีศึกษา ตำบลบางเตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี. (ECONOMIC AND SOCIAL IMPACT OF NARUEBODINDRACHINTA RESERVOIR: A CASE STUDY OF BANGTAN SUB-DISTRICT, BANSANG DISTRICT, PRACHIN BURI PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: กาญจนา บุญยัง, ปร.ด. ปี พ.ศ. 2561.

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม คือ เกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพประมง และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จพบผลกระทบด้านเศรษฐกิจ คือ ผู้ประกอบการมีรายได้เพิ่มขึ้น จำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพทำนํานั้นยังคงเดิม คือ 2 รอบต่อปี แต่สำหรับการเลี้ยงกุ้งเลี้ยงเพิ่มขึ้นได้ถึง 3 รอบต่อปี เกษตรกรและชาวประมงผู้เลี้ยงกุ้งบางรายมีการจ้างงานเพิ่มขึ้น โดยพบว่า ทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพประมงมีผลกำไรเพิ่มมากขึ้น และสามารถชำระหนี้สินได้ในอัตราที่เพิ่มขึ้น โดยรวมจึงถือว่า เศรษฐกิจในพื้นที่ ๓ ดีขึ้น สังเกตได้จากรายได้ของผู้ประกอบการที่เพิ่มมากขึ้น และภาวะการจับจ่ายใช้สอยคล่องตัวมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพได้เต็มกำลังการผลิต ทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

ผลกระทบทางด้านสังคมหลังการก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จ พบว่า ไม่ค่อยมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่เท่าใดนัก เนื่องด้วยพื้นที่ ๓ อยู่ไกลจากบริเวณก่อสร้างโครงการ ทำให้ไม่เกิดการย้ายถิ่นฐานหรือรูปแบบการประกอบอาชีพ ปัญหาการแย่งน้ำถูกขจัดไปโดยสิ้นเชิง มุมมองในการประกอบอาชีพของคนในพื้นที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้น เนื่องจากมีน้ำใช้ในการผลิตอย่างแน่นอน นอกจากนี้ การปล่อยน้ำตามระบบอย่างต่อเนื่องช่วยแก้ปัญหาหน้าแล้งหนุนเข้าพื้นที่ ๓ ส่งผลให้พื้นที่ตำบลบางเตนกลายเป็นพื้นที่น้ำจัดตลอดปี มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ และทำประมง อีกทั้งสามารถลดความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องน้ำของคนในพื้นที่ได้

961742230

59930120: CONCENTRATION: GENERAL ADMINISTRATION; M.P.A. (GENERAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: IMPACT/ NARUEBODINDRACHINTA RESERVOIR

KITTISAK BOONKLIN : ECONOMIC AND SOCIAL IMPACT OF NARUEBODINDRACHINTA RESERVOIR: A CASE STUDY OF BANGTAN SUB-DISTRICT, BANSANG DISTRICT, PRACHIN BURI PROVINCE. ADVISORY COMMITTEE: KANJANA BOONYOUNG, Ph.D. 2018.

The purpose of this study was to examine economic and social impacts resulted from the construction of Naruebodindrachinta Reservoir. The data were collected via an in-depth interview technique. The key informants comprised three groups, including agriculturalists, fishermen, and representatives from Bangtan Sub-district Administrative Organization. A content analysis technique was used to analyze the collected data.

The results of the study revealed that after the construction of the reservoir, in terms of economic impact, there was an increase of income among agriculturalists despite the same number of rice farming, which was twice a year. Also, regarding prawn farming, it could be done three times a year, resulting in an increase of hiring rates and income among agriculturalists and prawn-raising farmers. This helped to pay the entrepreneurs' debts. In general, the economic situation in the area was better, resulting from an increase of the entrepreneurs' income leading to a better flow of money spending among them. This resulted from the fact that people in the area had higher productivity and gained more income.

Regarding social impacts, the construction of the reservoir barely had effects on the people. This was because these people lived far away from the construction site, hindering their migration or change of their ways of earning their living. The problem of water shortage was completely eliminated. The perception among people in the area about agriculture was better, resulting from the fact that there was plenty of water for agricultural use. Also, the systematic release of water helped to solve the problem of salty water in the area, making Bantan become an area with fresh water all year round and is arable and suitable for agriculture, animal raising, and fisheries. Finally, the construction of the reservoir helped to solve the conflicts of water among people in the area.

961742230

BUU_Thesis_59930120_independent_study / recv: 28052562 16:42:53 / seq: 29

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดี จากความอนุเคราะห์และความเอาใจใส่ดูแลของอาจารย์ ดร. กาญจนา บุญยัง อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยแนะนำตั้งแต่การเลือกหัวข้อวิจัย ตลอดจนการช่วยแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ชัดเจนคำบรรยายในรายงานจนได้งานวิจัยฉบับสมบูรณ์เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ในอีกมุมมองหนึ่งของการทำรายงานเชิงวิชาการเป็นอย่างดี ถือเป็น ประโยชน์ต่อผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่านในพื้นที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัด ปราจีนบุรี ที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของผู้วิจัยด้วยดีตลอดระยะเวลา การเก็บข้อมูลวิจัย

สุดท้ายขอขอบพระคุณพ่อแม่ที่เสียสละค่าเทอมตลอดการเรียนครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาส ทางการศึกษาอีกระดับหนึ่ง ขอขอบคุณเจ้ที่คอยบ่นตลอดการทำรายงานวิจัย เป็นตัวกระตุ้นที่ดีอีกรูปแบบ หนึ่ง และพี่น้องร่วมรุ่น ร.ป.ม. 11-2 ทุกคนที่คอยช่วยประคับประคองจนจบหลักสูตร

กิตติศักดิ์ บุญกลิ่น

961742230

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การประเมินผลโครงการ	7
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบ	15
อ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา	22
สภาพโดยรวมของพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	42
วิธีการวิจัย.....	42

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / revv: 28052552 16:42:53 / seq: 29

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	42
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	43
การเก็บรวบรวมข้อมูล	43
การพิทักษ์สิทธิ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	44
การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล.....	44
บทที่ 4 ผลการวิจัย	45
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	46
ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการห้วยโสมง	46
ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมง.....	58
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	69
สรุปผลการวิจัย	69
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	76
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	82
ประวัติย่อของผู้วิจัย	87

961742230

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาลุ่มน้ำหลัก ปราจีน-บางปะกง.....26
ตารางที่ 2	สรุปผลกระทบ.....40
ตารางที่ 3	จำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามข้อมูลทั่วไป.....46
ตารางที่ 4	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นรายได้48
ตารางที่ 5	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นจำนวนรอบ/ จำนวนครั้ง ในการประกอบอาชีพ50
ตารางที่ 6	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านการจ้างงาน (การไถหว่าน ใส่ปุ๋ย/ ยา เก็บเกี่ยวผลผลิต)52
ตารางที่ 7	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านกำไร/ หนี้สิน ในการประกอบอาชีพ54
ตารางที่ 8	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจชุมชน56
ตารางที่ 9	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไข ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ57
ตารางที่ 10	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต59
ตารางที่ 11	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านความขัดแย้งระหว่าง คนในชุมชน61
ตารางที่ 12	สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านทัศนคติ ในการประกอบอาชีพ63

961742230

BUU_1Thesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

ตารางที่ 13 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ
 อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านความสมบูรณ์ในพื้นที่65

ตารางที่ 14 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ
 อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นผลกระทบด้านสังคมในชุมชน67

ตารางที่ 15 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไข
 ผลกระทบด้านสังคม.....68

961742230

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 เส้นทางน้ำ (เส้นสีฟ้า) บริเวณพื้นที่ ตำบลบางแดน33

961742230

BUU .IThesis 59930120 independent study / recv: 28052562 16:42:53 / seq: 29

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรน้ำถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตแทบทุกสิ่งบนโลกใบนี้ สำหรับมนุษย์แล้วถือเป็นกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างหลากหลาย อาทิเช่น ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคโดยเฉลี่ย 50 ลิตรต่อวันและยังมีแนวโน้มว่าอัตราการใช้น้ำจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับประเทศไทยในเขตพื้นที่ที่เป็นเกษตรกรรม น้ำจึงเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ล้วนแล้วแต่ต้องใช้น้ำทั้งสิ้น อีกหนึ่งภาคส่วนที่ใช้น้ำในปริมาณมากเช่นกัน ก็คือ ภาคอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมหนัก อาทิ การผลิตไฟฟ้า หรืออุตสาหกรรมอาหาร ที่ใช้น้ำเพื่อการชำระล้างแล้วแต่ใช้น้ำในปริมาณมากเช่นกัน หรือแม้กระทั่งการใช้น้ำในระบบคมนาคมขนส่งประเทศไทยก็ให้ความสำคัญกับการคมนาคมทางน้ำถือเป็นตัวเลือกสำคัญตัวเลือกหนึ่งนอกจากการคมนาคมทางบกเช่นเดียวกัน จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มนุษย์ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างมากมาย (การประปาส่วนภูมิภาค, 2548)

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชรัชกาลที่ 9 ที่พระองค์ท่านได้ทรงตระหนักถึงความสำคัญของน้ำต่อพสกนิกรของพระองค์จึงทรงได้มอบหมายให้กรมชลประทานจัดสรรงบประมาณและศึกษาการแก้ไขปัญหา น้ำท่วม น้ำแล้งอย่างจริงจัง โดยจัดให้มีการสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำตามพระราชดำริทั่วประเทศอย่างมากมายเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น และหนึ่งในนั้น อ่างเก็บน้ำในพระราชดำริแห่งสุดท้ายในรัชกาลของพระองค์คือโครงการอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อช่วยแก้ปัญหา น้ำในเขตจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง

การดำเนินงานโครงการอ่างเก็บน้ำดังกล่าว กรมชลประทานได้ดำเนินศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) โครงการบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้งในแม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำสาขาเพื่อแก้ปัญหา น้ำท่วมและน้ำแล้งบริเวณตอนกลางและตอนล่างของกลุ่มน้ำปราจีนบุรีต่อเนื่องถึงลุ่มน้ำบางปะกงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากตอนบนของกลุ่มน้ำมีความลาดชันมากแต่มีอ่างเก็บน้ำน้อยทำให้เมื่อถึงฤดูฝนเกิดน้ำท่วมพื้นที่ด้านล่าง ตั้งแต่ อำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี ผ่าน อำเภอสรีมหาโพธิ อำเภอมือง ไปจนถึง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีและเมื่อถึงฤดูแล้งก็จะขาดแคลนน้ำซ้ำซาก เพราะไม่มีแหล่งกักเก็บน้ำนอกจากนี้ยังประสบปัญหาการรุกตัวของน้ำเค็มเนื่องจากตอนท้ายของแม่น้ำบางปะกงและปราจีนบุรีมีความลาดชันน้อยจึงเห็นสมควร

961742230

ให้มีการจัดสร้างอ่างเก็บน้ำขึ้นเพื่อรองรับปริมาณน้ำดังกล่าว และได้ศึกษาเส้นทางไหลของน้ำเพื่อรองรับปริมาณน้ำจากอ่างเก็บน้ำดังกล่าวโดยให้มีการปรับปรุงเครื่องมือชลประทานที่มีอยู่เดิมดังนี้

1. ขุดลอกแม่น้ำปราจีนบุรีลึกลง 1 เมตร ตั้งแต่ อำเภอเมืองกบินทร์บุรี-จุกบรจบบ แม่น้ำบางปะกง ระยะทาง 50 กม.เพิ่มความจุน้ำในลำน้ำได้อีก 6.24 ล้านลูกบาศก์เมตร ช่วยลดระดับน้ำท่วมได้
 2. ขุดลอกคลองระบายน้ำในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาบางพลวงซึ่งเป็นคลองธรรมชาติในเขตชลประทานจำนวน 7 สาย ระยะทางรวม 81 กิโลเมตร ควบคู่กับการก่อสร้างประตูระบายน้ำบ้านวังชันเพื่อควบคุมอัตราการไหลของน้ำในแม่น้ำปราจีนบุรีให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัยและเหมาะสม
 3. ปรับปรุงประตูระบายน้ำในพื้นที่เขตบางพลวง 23 แห่งให้เป็นตัวบังคับควบคุมอัตราการไหลอย่างเหมาะสม ไม่เกินความจุของลำน้ำพร้อมทั้งเป็นตัวกักเก็บน้ำไว้ในพื้นที่น้ำท่วมซ้ำซากที่บางพลวง 3 แสนไร่สามารถกักน้ำไว้ได้ 274 ล้านลูกบาศก์เมตร ไว้เป็นน้ำต้นทุนช่วงฤดูแล้งและสามารถนำไปผลักดันน้ำเค็มที่รุกเข้ามาทางแม่น้ำบางปะกงได้
 4. ติดตั้งสถานีสูบน้ำถาวรริมแม่น้ำปราจีนบุรี 5 แห่งเพื่อสูบน้ำบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังในฤดูฝนและสูบน้ำจัดสรรให้กับพื้นที่การเกษตรในช่วงฤดูแล้ง (กรมชลประทาน, 2550)
- สำหรับพื้นที่ ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี นั้นถือเป็นบริเวณพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำและการบริหารจัดการทางชลประทานดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือโดยสภาพพื้นที่ ตำบลบางแตน แล้วถือเป็นพื้นที่รับน้ำในส่วนปลายของจังหวัด ลักษณะภูมิประเทศของกลุ่มน้ำปราจีนบุรีนั้น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย พื้นที่ส่วนใหญ่ครอบคลุมจังหวัดปราจีนบุรี มีพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 9,651.38 ตารางกิโลเมตร ลักษณะลุ่มน้ำวางตัวอยู่ในแนวทิศตะวันออก-ตะวันตก พื้นที่ต้นน้ำมีต้นกำเนิดจากทิวเขาสันกำแพง ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ลุ่มน้ำ ทางตอนใต้มีเนินเขา เขาเตี้ย และมีเทือกเขาติดต่อกันไม่ยาวนาน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ลุ่มและพื้นที่ราบระหว่างแม่น้ำ และพื้นที่ราบด้านตะวันตกของกลุ่มน้ำแม่น้ำสายหลักในลุ่มน้ำ ได้แก่ แม่น้ำปราจีนบุรี ซึ่งเป็นน้ำสาขาของแม่น้ำบางปะกง เกิดจากการไหลมาบรรจบกันของแม่น้ำ 2 สาย คือ แม่น้ำหนุมาน และแม่น้ำพระปรัง แม่น้ำปราจีนบุรี จะไหลไปบรรจบกับแม่น้ำนครนายกที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา กลายเป็นแม่น้ำบางปะกง แล้วไหลลงอ่าวไทย โดยลำน้ำสาขาของแม่น้ำพระปรัง ได้แก่ คลองพระปรัง คลองปะตง คลองพระสทิง และห้วยไคร้ ส่วนลำน้ำสาขาของแม่น้ำหนุมาน ได้แก่ ห้วยโสมง และลำพระยาธาร (กรมชลประทาน, 2550)

961742230

จากสภาพภูมิประเทศของกลุ่มน้ำจะเห็นได้ว่าพื้นที่ ตำบลบางแดนมีแม่น้ำสายหลักที่หล่อเลี้ยงคนในพื้นที่ก็คือ กลุ่มน้ำปราจีนสายนี้ โดยเส้นทางไหลของแม่น้ำจะไหลผ่าน ตำบลบางแดน ในลักษณะผ่ากลางพื้นที่ตำบล ทำให้ชุมชนทั้งสองฝากฝั่งแม่น้ำตลอดจนคูคลองสาขาใช้ประโยชน์จากลำน้ำดังกล่าวเป็นหลักหรือเปรียบเสมือนเป็นเส้นเลือดใหญ่คนทุกชีวิตในพื้นที่บางแดนก็ว่าได้ และจากโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงที่ถือเป็นต้นน้ำของกลุ่มน้ำปราจีนบุรี กรมชลประทานคาดว่า อ่างเก็บน้ำนี้จะสามารถกักเก็บน้ำในฤดูฝนและจะระบายออกสู่พื้นที่กลุ่มน้ำปราจีนบุรีตลอดลำน้ำให้มีน้ำใช้อุปโภคบริโภคได้ตลอดปี รวมถึงการผลักดันสถานะน้ำเต็มหนุนจากแม่น้ำบางปะกง อีกด้วยเพื่อเพิ่มและฟื้นฟูเศรษฐกิจในพื้นที่ตลอดกลุ่มน้ำ

นอกจากนี้แล้วในพื้นที่ตำบลบางแดน มักจะประสบปัญหาน้ำอยู่เสมอกว่าคือ ลักษณะการเกิดอุทกภัยในกลุ่มน้ำปราจีนบุรี จะเกิดจากทางด้านทิศตะวันออกของกลุ่มน้ำก่อนได้แก่ อำเภอ นาดีและอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติปางสีดาและอุทยานแห่งชาติทับลานซึ่งทำหน้าที่รับน้ำจากอุทยานแห่งชาติ (พื้นที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง) เมื่อมีปริมาณน้ำที่มากเกินไปที่ลำน้ำจะรับได้ ปริมาณน้ำ จะเอ่อท่วมเข้าท่วมพื้นที่โดยรอบ จากนั้นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากอุทกภัยจะเป็นไปตาม ทิศทางการไหลของแม่น้ำปราจีนบุรีซึ่งไหลจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตกคือพื้นที่ที่รับน้ำไหล จากอำเภอนาดีและอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ อำเภอประจันตคาม อำเภอ ศรีมหาโพธิ อำเภอศรีมโหสถ อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอบ้านสร้างจังหวัดปราจีนบุรี ตามลำดับ และจากเหตุการณ์อุทกภัยครั้งใหญ่ในกลุ่มน้ำปราจีนบุรีเมื่อปี พ.ศ. 2556 นั้น เริ่มตั้งแต่ ช่วงกลางเดือนกันยายนจากฝนที่ตกลงมาในพื้นที่ติดต่อกันเป็นปริมาณมากกว่า 195 มิลลิเมตร จึงส่งผลกระทบให้เกิดอุทกภัยเริ่มตั้งแต่พื้นที่อำเภอกบินทร์บุรีโดยปริมาณฝนที่ตกลงมานั้น มีปริมาณมากในพื้นที่กลุ่มน้ำปราจีนบุรีทำให้มีปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่พื้นที่กลุ่มน้ำปราจีนบุรีมาก เกินกว่าที่ลำน้ำในพื้นที่จะรับได้ ส่งผลให้เกิดอุทกภัยในพื้นที่กลุ่มน้ำปราจีนบุรีเป็นบริเวณกว้าง ปริมาณน้ำที่มาก ส่งผลกระทบต่ออาคารชลประทานในพื้นที่กลุ่มปราจีนบุรีหลายแห่ง ทำให้เกิดความเสียหายเช่นคันกั้นน้ำถูกกัดเซาะประตูระบายน้ำถูกแรงดันน้ำพัดขาดเป็นต้นและจาก เหตุการณ์นี้พื้นที่ ตำบลบางแดน ก็ถือเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ เกิดความเสียหาย ทั้งที่อยู่อาศัยและพื้นที่เพาะปลูก โดยเฉพาะข้าวที่รอการเก็บเกี่ยว (กรมชลประทาน, 2550)

จากอุทกภัยที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งนั้น กรมชลประทานคาดว่าโครงการห้วยโสมง ฯ ซึ่งเป็น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ จะสามารถกักเก็บน้ำได้ 295 ล้าน ลบ.ม. จากปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย 319 ล้าน ลบ.ม. ต่อปี เมื่อแล้วเสร็จจะช่วยบรรเทาปัญหาอุทกภัยในเขตพื้นที่กลุ่มน้ำตลอดสายได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถส่งน้ำให้กับพื้นที่เกษตรกรรมได้ 111,300 ไร่ จะช่วยเพิ่มผลผลิต

961742230

ทางการเกษตร และทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น รวมทั้งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้นจึงถือได้ว่า พื้นที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีนี้ เป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวเช่นกัน ถึงแม้ว่าพื้นที่นี้จะมีพื้นที่ดินของบริเวณอ่างเก็บน้ำแฉกเช่นอำเภอนาคูและอำเภอกบินทร์บุรี แต่ก็ถือว่าเป็นพื้นที่ที่คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ของโครงการ กล่าวคือเพื่อบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรีและลุ่มน้ำสาขา เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นแหล่งน้ำด้านการอุปโภคบริโภค และการประปาอีกทั้งเพื่อรักษาระบบนิเวศ ผลักดันน้ำเค็มและน้ำเน่าเสียในแม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำบางปะกง เช่นกันซึ่งในสภาพปกติก่อนมีอ่างเก็บน้ำนั้น พื้นที่ ตำบลบางแตน นี้มักประสบกับปัญหาน้ำอยู่ตลอดทั้งปีไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำแล้งหรือแม้กระทั่งปัญหาน้ำท่วมด้วยสภาพพื้นที่ที่เป็นแหล่งรวมของแม่น้ำหลายสาย ในฤดูน้ำหลากก็จะทำให้น้ำท่วมเข้ามาในพื้นที่อยู่อาศัยรวมถึงพื้นที่เพาะปลูกของชาวบ้าน ส่วนในฤดูแล้งก็จะเกิดภาวะขาดแคลนน้ำด้วยเป็นพื้นที่ที่น้ำเค็มหนุนเข้าถึงพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่เพาะปลูกทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้คนในชุมชนต้องประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ทั้งทางด้านรายรับรายจ่ายภายในครัวเรือนจากความเสียหายของพืชผลทางการเกษตร (ข้าว) รวมถึงการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหลังประสบสภาวะน้ำท่วม นอกจากนี้ สภาพทางสังคม ต้องมีการย้ายถิ่นไปทำงานนอกพื้นที่อยู่อาศัยของคนหนุ่มสาว เพื่อเพิ่มช่องทางในการหารายได้มาทดแทนส่วนที่สูญเสียไป (องค์การบริหารส่วนตำบลบางแตน, 2560)

จากประเด็นดังกล่าวนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความตระหนักที่จะศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมหลังจากได้มีการเปิดใช้งานอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) พ.ศ. 2560 ในพื้นที่ ตำบลบางแตน ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าวว่าจากวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น หลังจากดำเนินการจัดสร้างแล้วเสร็จ อ่างเก็บน้ำดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหาให้กับพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรีและลุ่มน้ำสาขาได้หรือไม่ และเพื่อที่จะได้นำข้อมูลดังกล่าวนี้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในอนาคตหรือแม้กระทั่งเป็นตัวอย่างในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่อื่น ๆ สำหรับผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ของประชาชนในพื้นที่ ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

961742230

2. เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ของประชาชนในพื้นที่ ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีจากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นผลกระทบและแนวทางแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจของวันทนีย์ ภูมิภัทราคม, สมยศ อวเกียรติ และทับทิม วงศ์ประยูร (2550) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2531) จีรพรรณ ชีรานนท์ (2526) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปณชยาภา ศรีศิริินทร์ (2550) ศรีสุวรรณ ควระจร (2535) เตือนรุ่ง จันทศิริ (2546) พิทยา สุวคันธ์ และคณะ (2559) เนตรทราย นิสสัยสุข (2556) สำหรับการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นผลกระทบด้านสังคมของ วราคม ทีสุกะ (2527) พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (2552) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของจาตุรนต์ จันทรากุล (2547) ชีรยุทธ พงศธรพฤษ (2550) คำรท์ ฉัตรปทุมทิพย์ (2551) สมสงวน ปัสสาโก และคณะ (2559) สิ้นธุ์ สโรบล (2527) สามารถสรุปประเด็นในการวิจัยได้ดังนี้ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงรายได้, การเปลี่ยนแปลงจำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพ, การเปลี่ยนแปลงการจ้างงาน, การเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ/ หนี้สิน, ค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำเพื่อการอุปโภคผลกระทบด้านสังคม ได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต, ความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน, ทักษะติดต่อโอกาสในการประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงด้านความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ทราบถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา ในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี
2. ทำให้ได้ทราบถึงผลกระทบทางด้านสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา ในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้ทำการวิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตทางด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา

2. ขอบเขตทางด้านประชากร ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการกำหนดพื้นที่ศึกษาคือ พื้นที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ใช้น้ำประเภทต่าง ๆ คือ เกษตรกร, ชาวประมง, และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแตน ผู้รับผิดชอบดูแลประชาชนในพื้นที่ ตำบลบางแตน

3. ขอบเขตทางด้านเวลา ผู้ทำการวิจัยได้ศึกษาผลกระทบของโครงการอ่างเก็บน้ำดังกล่าวตั้งแต่เดือน มกราคม-กันยายน พ.ศ. 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการวิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะเพื่อสร้างความสอดคล้องและสื่อความหมายที่ตรงกัน ดังต่อไปนี้

ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านบวกและทางด้านลบ

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นต่อสถานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือน โดยศึกษาจาก การเปลี่ยนแปลงรายได้, การเปลี่ยนแปลงจำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพ, การเปลี่ยนแปลงการจ้างงาน, การเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิ/ หนี้สิน, ค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำเพื่อการอุปโภค

ผลกระทบทางสังคม หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา ได้แก่ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่น การเปลี่ยนอาชีพ, การย้ายที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน ความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน ทิศนคติต่อโอกาสในการประกอบอาชีพ ความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่

อ่างเก็บน้ำ หมายถึง สิ่งก่อสร้างโดยฝีมือมนุษย์ ใช้สำหรับกักเก็บน้ำและควบคุมปริมาณน้ำเหนืออ่างเพื่อทำการระบายตามลำรางสาธารณะต่างๆ เพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำในพื้นที่ที่น้ำไหลผ่านหรือพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จากสายน้ำนั้น ๆ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง อ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากโครงการอ่างเก็บน้ำ
นฤปดินทรจินดา: กรณีศึกษา ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีผู้จัดทำได้
ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงได้ทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
ในครั้งนี้ โดยสามารถจำแนกหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลโครงการ
 - 1.1 ความหมายของการประเมินผล
 - 1.2 ขั้นตอนในการประเมินผลโครงการ
 - 1.3 หลักการออกแบบการประเมินผล
 - 1.4 รูปแบบของการประเมินผลโครงการ
 - 1.5 ประเภทการประเมินผลโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบ
 - 2.1 แนวคิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ
 - 2.2 แนวคิดผลกระทบทางสังคม
3. อ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา
4. สภาพโดยรวมของพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลโครงการ

ความหมายของการประเมินผล

นักวิชาการด้านการประเมินผล ได้ให้ความหมายของคำว่า การประเมินผลโครงการ ดังนี้
สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการหมายถึง กระบวนการ
การศึกษาแสวงหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์และ
ขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไร และบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ
หรือไม่ มีผลกระทบในแง่บวกต่าง ๆ อย่างไรที่เกิดขึ้นจากโครงการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2547) กล่าวว่า การติดตามผลและประเมินผลโครงการ
หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์สภาพที่เป็นปัญหาอุปสรรคความก้าวหน้าหรือความสัมฤทธิ์ผลของ

961742230

BUU-IThesis 59930120 independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

โครงการตลอดจนผลกระทบที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อมสำหรับนำมาเป็นข้อมูลย้อนกลับในการใช้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เพิ่งเกิดขึ้นจากการปฏิบัติโครงการและใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารของผู้บังคับบัญชาในการตัดสินใจที่จะดำเนินโครงการในระยะต่อไปหรือเปิดโครงการใหม่ที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับโครงการที่ปฏิบัติในปัจจุบัน

สุภาพร พิศาลบุตร (2547) กล่าวว่า การประเมินผลหมายถึงกระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการและพิจารณาปัจจัยให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินโครงการนั้นเสีย

จากความหมายของการประเมินผลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การประเมินผลหมายถึง วิธีการหรือกระบวนการเพื่อติดตามหรือวัดผลของการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการเกิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกิดขึ้นและนำมาวิเคราะห์ผลที่ได้ เพื่อพิจารณาถึงผลดี ผลเสียรวมทั้งวิเคราะห์ถึงผลของการกระทำนั้น ๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาการกระทำดังกล่าวว่าสมควรดำเนินการต่อไปหรือมีการแก้ไขอย่างไร แม้กระทั่งเพื่อเป็นตัวชี้วัดว่าควรหยุดการกระทำนั้น ๆ ลง ถือเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์การทำงานหรือช่วยในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนในการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการที่ต้องมีการดำเนินงานอย่างมีระบบและขั้นตอนมีความสอดคล้องกับสถานะแวดล้อมของโครงการซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องและมีความสมเหตุสมผลกันและกันเช่นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการวัดผลโครงการการสรุปผลการประเมินผล เป็นต้น

สำหรับขั้นตอนในการประเมินผลโครงการมีขั้นตอนที่สอดคล้องกัน 7 ขั้นตอน (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2547) ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการประเมินผลในการกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการประเมินผลมีปัจจัยที่ผู้ประเมินผลจะต้องให้ความตระหนักคือวัตถุประสงค์ของการประเมินผลที่ไม่จำเป็นที่จะต้องเหมือนกับวัตถุประสงค์ของโครงการเสมอไปแต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม
2. การเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการจะวัดในการเลือกวัตถุประสงค์ของโครงการที่ต้องการจะวัดหรือประเมินผลผู้ประเมินผลจะต้องตระหนักว่าวัตถุประสงค์ของโครงการบางวัตถุประสงค์ยังอาจวัดไม่ได้ในช่วงเวลาที่ทำการประเมินผลเนื่องจากเป็นวัตถุประสงค์ระยะยาวใช้งบประมาณการประเมินที่สูงเกินไปหรือมีความซับซ้อนของวัตถุประสงค์ เป็นต้น

961742230

3. การเลือกอุปกรณ์เครื่องมือและกระบวนการผู้ประเมินผลโครงการจะต้องทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์เครื่องมือและกระบวนการในการกำหนดเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการจะวัด เช่น แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสุ่มตัวอย่าง เป็นต้น

4. การเลือกตัวอย่าง เป็นกำหนดตัวแทนของประชากรเป้าหมายเพื่อการสุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาผู้ประเมินผลจะต้องมั่นใจว่ากลุ่มที่ใช้ควบคุมหรือเปรียบเทียบกับนั้นมีความเหมาะสมแล้ว

5. การกำหนดการวัดและตารางเวลาการสังเกต เป็นการกำหนดการวัดผลทั้งในช่วงก่อนดำเนินโครงการเพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์การประเมินเบื้องต้นและทำการวัดหลังจากที่ดำเนินโครงการแล้วเสร็จ เพื่อสามารถนำผลที่เกิดขึ้นมาเปรียบเทียบกันสิ่งสำคัญที่ผู้ประเมินผลตระหนัก คือ การเลือกเวลาที่เหมาะสมในการวัดผลจำนวนครั้งในการวัดผล เป็นต้น

6. การเลือกเทคนิควิเคราะห์ในการเลือกเทคนิควิเคราะห์นี้ ผู้ประเมินผลจะทำการกำหนดสมมติฐานจากโครงการ เพื่อการวัดขึ้นมาก่อนจากนั้นจึงทำการหาเทคนิคเช่นสถิติต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่มีความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลที่มีอยู่

7. การหาข้อสรุปและเสนอแนะผู้ประเมินผลจะทำการสรุปและให้ข้อเสนอแนะหลังจากการประเมินผลแล้ว ซึ่งผู้ประเมินควรให้การสรุปและให้ข้อเสนอแนะที่ระมัดระวังเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดที่เกิดจากการที่ผู้อื่นตีความในทางที่เป็นประโยชน์ต่อเจ้าของโครงการและอาจจะให้ข้อเสนอแนะให้มีการดำเนินโครงการที่ต้องใช้งบประมาณที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการตีความที่แตกต่างออกไปจากการให้ข้อเสนอแนะของผู้ประเมิน

จากขั้นตอนในการประเมินผลโครงการข้างต้นนั้นสิ่งสำคัญคือ โครงสร้างของการประเมินผลโครงการควรที่จะแสวงหา เพื่อให้บุคคลทั้งจากภายในและภายนอกโครงการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลด้วย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม มีความเที่ยงตรงของการประเมินการได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ในการประเมิน เช่น เกณฑ์การวัดผลเทคนิคและขอบเขตในการวัดผล เป็นต้น

หลักการออกแบบการประเมินผล

โดยทั่วไปการประเมินผลโครงการสามารถทำได้ตลอดเวลาตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ขณะดำเนินโครงการ และหลังจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือความต้องการผลการประเมินซึ่งการประเมินผลโครงการนี้อาจทำแบบไม่เป็นทางการก็ได้ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้วิธีการสังเกตประจำวัน เป็นต้น และการประเมินผลโครงการแบบเป็นทางการที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

961742230

ที่คำนึงถึงความถูกต้องความเที่ยงตรง ความเชื่อถือได้ เช่น การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม หรือ วิเคราะห์ข้อมูลทุกขุมที่จัดเก็บไว้แล้วเป็นต้นซึ่งเรียกการประเมินผล โครงการแบบที่เป็นทางการนี้ ว่าการวิจัยเพื่อประเมินผลในการวิจัยเพื่อประเมินผลไม่ว่าจะเป็นรูปแบบทดลอง รูปแบบกึ่งทดลอง หรือรูปแบบไม่ทดลอง ถือว่าเป็นการออกแบบการวิจัยเชิงเหตุผลที่เป็นการวัดผลลัพธ์หรือ ผลกระทบของโครงการด้วยการเชื่อมโยงส่วนประกอบต่าง ๆ ของโครงการ เช่น ปัจจัยนำเข้ากับ ผลลัพธ์หรือผลกระทบที่แสดงออกมา ด้วยเหตุนี้ผู้ประเมินผลต้องเข้าใจถึงเหตุผลของโครงการ ดังนั้นการวิจัยรูปแบบเชิงเหตุผลนี้จึงเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าหรือทรัพยากร ทางการบริหารที่ผ่านกระบวนการดำเนินงานของ โครงการ เพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ หรือผลผลิต ที่โครงการคาดหวัง โดยการพิสูจน์ว่าสิ่งที่คาดหวังและผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้น ไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ สำหรับหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยในรูปแบบเชิงเหตุผล ได้แก่ ตัวแปรอิสระที่มีความความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตาม และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต้องไม่ถูกแทรกซ้อน โดยตัวแปรอื่นจาก ภายนอก (มยุรี อนุমানราชชน, 2548)

การออกแบบการวิจัยประเมินผลโครงการตามหลักเกณฑ์ของรูปแบบเชิงเหตุผล มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์ของโครงการว่าเกิดจากตัวโครงการเท่านั้น และเพื่อทำการอ้างอิงผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ไปยังกลุ่มบุคคลอื่น สถานที่อื่น เวลาอื่น ที่ต้องการนำ ผลสรุปไปขยายผลเพื่อให้การวิจัยประเมินผลบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ประเมินผล โครงการ จะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของผลสรุป 2 ประการ คือ ความเที่ยงตรงภายในและความเที่ยงตรง ภายนอก (มยุรี อนุমানราชชน, 2548)

ความเที่ยงตรงภายใน คือ การวัดสิ่งที่ต้องการวัดหรือความถูกต้องของสิ่งที่ค้นพบ ซึ่งเป็นข้อสรุปของการวิจัยเพื่อการประเมินผลที่ได้จำกัดปัจจัยอื่น ๆ เช่นปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะ บุคคล ได้แก่ อายุ เพศของผู้เข้ารับบริการในโครงการ ทำให้สามารถอธิบายถึงความเที่ยงตรงภายใน ได้ แต่เนื่องจากปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าวยังไม่อาจอธิบายผลลัพธ์ของโครงการได้ ทั้งหมด ดังนั้นรูปแบบการวิจัยเพื่อประเมินผลที่มีคุณภาพจะต้องมีการควบคุมปัจจัยภายนอกด้วย เช่น ผู้เข้ารับบริการในโครงการต้องไม่ถูกบังคับด้วยผลตอบแทนใด ๆ เพื่อให้เข้ารับบริการ เป็นต้น (มยุรี อนุমানราชชน, 2548)

ความเที่ยงตรงภายนอกหมายถึงข้อสรุปของการวิจัยประเมินผลสามารถนำไปใช้อ้างอิง ทั่วไป หรือผลที่ได้จากการประเมินผลที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปสรุปเป็นหลักการหรือนำไปใช้กับประชากรทั้งหมดได้ (มยุรี อนุমানราชชน, 2548)

961742230

รูปแบบของการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลลัพท์ (Effect evaluation) เป็นการประเมินผลที่เน้นความสำคัญที่ผลลัพท์ที่ได้จากโครงการ คือ ศึกษาว่าผลลัพท์ที่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยรูปแบบของการประเมินผลมีหลายรูปแบบ จะขอนำเสนอ ดังนี้ (บรรเทิง มาแสง, 2549)

1. การประเมินผลรวบยอด (Overall evaluation) การประเมินผลเป็นการประเมินผลที่พยายามผสมองค์ความรู้ของการประเมินผลความพยายาม และการประเมินผลผลลัพท์เข้าด้วยกัน การประเมินผลรวบยอดไม่เพียงแต่มีความสนใจว่าโครงการประสบผลสำเร็จหรือไม่ แต่ยังสนใจว่าทำไมโครงการ (ที่ศึกษา) จึงประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว Freeman (1975) ได้กล่าวว่า การประเมินผลที่นำแนวความคิดและวิธีการที่เหมาะสมมาใช้ เพื่อพิจารณาว่าปัจจัย (Inputs) ของโครงการได้รับการดำเนินการตามแผนที่วางไว้หรือไม่ โครงการได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือขยายผลไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความตั้งใจหรือไม่

2. รูปแบบการประเมินผลแบบ IOEI model (บรรเทิง มาแสง, 2549) รูปแบบการประเมินผลนี้ได้จำแนกตัวแปร (Variants) หรือองค์ประกอบของโครงการออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

I = ปัจจัย (Inputs)

O = ผลได้ (Outputs)

E = ผลกระทบ (Effect)

I = ผลกระทบต่อเนื่อง (Impact)

ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ดังรูปที่ 2 และตัวแปรแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

- ปัจจัย คือ ทรัพยากรที่นำมาใช้ในกระบวนการของแต่ละกิจกรรมเพื่อผลิตผลได้ ทรัพยากรเหล่านี้คืองบประมาณบุคลากรเครื่องจักรเครื่องมือและอื่น ๆ

- ผลได้ คือ ผลลัพท์เบื้องต้นที่เกิดจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในโครงการผลได้อาจเป็นผลได้เชิงปริมาณ (Quantitative outputs) และผลได้เชิงคุณภาพ (Qualitative outputs)

ในบางกรณีผลได้ของกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นปัจจัยของอีกกิจกรรมหนึ่งได้ ตัวอย่างเช่น ผลได้จากกิจกรรมการก่อสร้างระบบน้ำ คือ น้ำและน้ำเป็นปัจจัยของกิจกรรมการปลูกข้าวผลได้ของกิจกรรมมีสองประเภทคือ ผลได้ตามที่วางแผนไว้และผลได้ของอีกกิจกรรมที่ไม่ได้วางแผนไว้ เช่น กิจกรรมการเลี้ยงปลาหมอเทศ ผลได้ที่วางแผนไว้ (Intended outputs) คือ ปลาหมอเทศผลได้ที่ไม่ได้วางแผนไว้ (Unintended outputs) อาจเป็นกุ้งและปลาจากธรรมชาติ ผลได้ที่ไม่ได้วางแผนไว้นี้จะก่อให้เกิดผลกระทบได้เช่นเดียวกับผลได้ที่วางแผนไว้

- ผลกระทบ คือ ผลที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากผลได้ในกิจกรรมของโครงการ ตัวอย่างเช่น น้ำเพื่อการเกษตรคือ ผลได้จากกิจกรรมการสร้างอ่างเก็บน้ำ ถ้ามีการใช้ประโยชน์จาก

961742230

น้ำชลประทาน เช่น เพื่อการปลูกข้าวผลกระทบบอาจทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น ผลกระทบนี้อาจเป็นได้ทั้งผลกระทบตามที่วางแผนไว้กับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยไม่วางแผนไว้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ตัวอย่างผลกระทบทางบวก เช่น กิจกรรมการปลูกไม้ผลผลกระทบตามที่วางแผนไว้ คือผลผลิตผลไม้เพิ่มขึ้น และผลกระทบที่ไม่ได้วางแผนไว้ คือ น้ำผึ้งเพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงผึ้ง

- ผลกระทบต่อเนื่อง คือ ผลกระทบที่เกิดต่อเนื่องจากผลกระทบซึ่งเป็นผลลัพธ์ระดับสูงสุดของโครงการ ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นผลกระทบต่อเนื่องตามที่ได้วางแผนไว้ และเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่ไม่ได้วางแผนไว้ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการผลิตข้าวของเกษตรกรตามโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ วัตถุประสงค์ของโครงการคือ เพื่อให้มีข้าวเพียงพอต่อการบริโภค แต่เนื่องจากการมีแหล่งน้ำในไร่นาทำให้ผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับเพิ่มมาก (ผลกระทบ) จนเหลือขาย ดังนั้นรายได้จากการขายข้าวจึงเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่ไม่ได้วางแผนไว้

3. รูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP model (ประชุม รอดประเสริฐ, 2529)

รูปแบบของการประเมินผลโครงการจำแนกตามประเภทของการตัดสินใจมี 4 ชนิด คือ

- การประเมินผลสภาพแวดล้อม (Context evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้นหาเหตุผลในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะระบุถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่อาจมีผลกระทบต่อโครงการระบุถึงความต้องการและโอกาสต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นรวมทั้งการคาดการณ์ปัญหาและวิเคราะห์ถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้น

- การประเมินผลข้อมูลนำเข้า (Input evaluation) เป็นการประเมินผลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอข้อมูลสำหรับการกำหนดถึงวิธีการในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้โครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์

- การประเมินผลกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินเพื่อการควบคุมการบริหารโครงการผลของการประเมินจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารโครงการใช้ปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินการและบรรลุถึงวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

- การประเมินผลผลิต (Product evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพิจารณาตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของโครงการทั้งในขณะที่โครงการกำลังดำเนินงานอยู่และเมื่อโครงการได้เสร็จสิ้นลง

ประเภทการประเมินผลโครงการของ United nations (บรรเทิง มาแสง, 2549)

United nations ได้แบ่งประเภทของการประเมินผล ตามช่วงเวลาออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Exante evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมของโครงการ อาจจะเป็นการศึกษาถึงความเป็นไปได้ของ Project appraisal ความเป็นไปได้ของ

แผนดำเนินงาน (Operation plan) การตรวจสอบสถานะภาพของโครงการในลักษณะต่าง ๆ อาทิ ความเป็นไปได้ของผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ความเป็นไปได้ของระบบบริหาร (Management system) ความพร้อมเพียงของปัจจัยต่าง ๆ นอกจากนี้การประเมินผลก่อนเริ่มโครงการอาจนำข้อมูลต่าง ๆ ของโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและได้เคยดำเนินการมาแล้ว มาศึกษาวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของโครงการ เพื่อให้โครงการมีความสมบูรณ์พร้อมที่จะดำเนินการในขั้น Implementation ได้การประเมินผลในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้มีอำนาจอนุมัติโครงการและการอนุมัติในที่นี้คือ อนุมัติให้ทำหรือไม่ให้ทำโครงการ และถ้าโครงการไม่ได้รับการอนุมัติแล้วขั้นตอนต่อไปของโครงการก็จะทำไม่ได้ ตัวอย่างเช่น โครงการในแผนงานต่าง ๆ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะ โครงการเหล่านั้นจะดำเนินการได้ต่อเมื่อได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีแล้ว สำหรับการประเมินผลตามขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และเป็นการพิจารณาไปพร้อม ๆ กันหลายด้าน เช่น

1.1 ด้านเทคนิค ศึกษาว่าเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ตัวอย่างเช่น โครงการการผลิตทางการเกษตร จะต้องทำการศึกษาถึงปัจจัยในการผลิต กรรมวิธีในการผลิตคุณภาพของผลผลิตเหล่านี้เป็นต้น

1.2 ด้านการเงิน (Financial analysis) วิเคราะห์ว่าโครงการที่จะดำเนินการนั้น จะให้ผลคุ้มค่ากับเงินลงทุนหรือไม่อย่างไร

1.3 ด้านเศรษฐกิจ (Economic analysis) วิเคราะห์ว่าโครงการที่จะดำเนินการนั้นจะให้ผลต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอย่างไร

1.4 ด้านสังคม (Social analysis) วิเคราะห์ว่าโครงการจะให้ผลดีต่อสังคมอย่างไร

1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม ศึกษาว่าโครงการนั้นจะมีผลกระทบกับบุคคลกลุ่มอื่น ๆ หรือสภาพแวดล้อมในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ใกล้เคียงอย่างไร

นอกจากการศึกษาและวิเคราะห์ตามที่กล่าวแล้ว บางโครงการอาจมีความจำเป็นที่จะต้องประเมินภาวะเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ทั้งนี้เพื่อทราบภาวะเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการและนำมาใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การติดตามโครงการ (Project monitoring) เป็นกิจกรรมที่ทำในระหว่าง

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

การดำเนินงานตามโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลด้านปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการ เช่น การจัดตั้งปัจจัย การใช้ปัจจัยของแต่ละกิจกรรมในโครงการ ผลได้เบื้องต้น ความถี่ปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ ของโครงการ ข้อมูลที่ได้จากการติดตามจะมีประโยชน์ในแง่ของการควบคุมและกำกับโครงการ เพื่อให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การประเมินผลในระหว่างการทำงานตามโครงการ (On going evaluation) ระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่นี้ จะมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ข้อมูลแก่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโครงการระดับต่าง ๆ ส่วนใหญ่ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลนั้น ได้มาจากรายงานการติดตามโครงการ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเท่าที่จำเป็นสำหรับสิ่งที่จะต้องประเมินก็คือกระบวนการดำเนินงาน (Implementation process) โดยเน้นในสิ่งเหล่านี้ คือ

- 3.1 ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผลได้จะตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
- 3.2 วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงานในแง่ของระยะเวลา ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยของการผลิต และวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์กร
- 3.3 วิเคราะห์ผลได้เบื้องต้นในแง่ของปริมาณตามเป้าหมาย และคุณภาพตามมาตรฐาน
- 3.4 วิเคราะห์ถึงศักยภาพที่โครงการจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เร่งด่วน และวิเคราะห์ถึงศักยภาพของโครงการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ระดับกลาง (Intermediate objective) และวัตถุประสงค์ระยะยาว (Long term development objective)
- 3.5 ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การประเมินผลหลังจากการที่โครงการสิ้นสุดแล้ว (Ex post evaluation) เป็นการวิเคราะห์ผลระยะสั้นและระยะยาวของโครงการ การวิเคราะห์มีลักษณะที่ลงลึก และให้รายละเอียดมากกว่า Ongoing evaluation การวิเคราะห์จะเริ่มจากผลได้เบื้องต้น (Outputs) ผลได้เบื้องต้นนี้ก่อให้เกิดผลได้ระดับกลาง (Effect) หรือผลกระทบระยะสั้นมากน้อยเพียงใด และจากผลได้ระดับกลางนี้จะก่อให้เกิดผลได้ระดับสุดท้ายตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่อย่างไรเพราะเหตุใด ในการประเมินผลในขั้นตอนนี้สิ่งที่ยากที่สุด ได้แก่ การเลือกแบบแผนการประเมินผล (Evaluation design) ซึ่งทางที่ดีควรจะกำหนดไว้ในระบบการติดตามและประเมินผล เพื่อที่จะได้วางระบบการจัดเก็บข้อมูลได้ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการประเมินผลหลังโครงการนั้น เพื่อให้บทเรียนกว้าง ๆ ในอนาคต ในแง่ของการกำหนดนโยบาย การวางแผนโครงการ วิธีการดำเนินงาน และบทบาทของปัจจัยต่าง ๆ

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

ที่โครงการไม่สามารถควบคุมได้แต่มีผลกระทบต่อผลได้ในระยะยาวของโครงการ สำหรับจุดเน้นของการประเมินผลหลังโครงการนั้นมีดังนี้

- 4.1 วิเคราะห์ผลได้ของโครงการว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาในระดับชาติหรือไม่
- 4.2 วิเคราะห์ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนั้น ได้กำหนดไว้ถูกต้องแล้วหรือไม่อย่างไร
- 4.3 วิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งโครงการไม่สามารถควบคุมได้แต่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ
- 4.4 วิเคราะห์การบริหารองค์กร และกระบวนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและควบคุมโครงการ
- 4.5 วิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานและชี้ข้อดีและข้อบกพร่องของโครงการ การประเมินผลกระทบของโครงการนี้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ใช้เวลาและความชำนาญในการประเมินผล ดังนั้นในทางปฏิบัติควรเลือกโครงการที่ค่อนข้างพิเศษ เช่น โครงการตัวอย่างหรือโครงการผลิตบางโครงการ เพื่อได้บทเรียนจากโครงการเหล่านี้และนำไปใช้เพื่อกำหนดนโยบายแผนงาน และจัดทำโครงการใหม่

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้จัดทำการศึกษาการประเมินผลในรูปแบบ ประเภทต่าง ๆ และได้นำมาวิเคราะห์ปรับใช้ โดยใช้การประเมินผลหลังจากการที่โครงการสิ้นสุดแล้ว (Ex post evaluation) เนื่องจากรูปแบบในงานวิจัยฉบับนี้ เชื่อมโยงกับอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา ซึ่งในปัจจุบันได้สร้างเสร็จและทำการเปิดใช้อย่างเป็นทางการแล้ว โดยศึกษาหาผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ในด้านสังคมและเศรษฐกิจว่ามีผลกระทบมากน้อยเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบ

เสถียร เหลืองอร่าม (2527) ได้ให้ความหมายของผลกระทบ หมายถึง ผลประโยชน์หรือผลเสียหายอันเกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรง

อนันต์ เกตุวงศ์ (2532) ได้ให้ความหมายของผลกระทบ หมายถึง ผลที่ตามมาจากผลงานหรือผลผลิตหรือผลประโยชน์ในระดับประถม (Primary effects) ของแผนหรือโครงการผลกระทบอาจเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบและอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและมีใช้กลุ่มเป้าหมายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

961742230

อุษา เพ็ชรยิ้ม (2542) กล่าวว่า ผลกระทบ หมายถึง ผลประโยชน์ และหรือผลเสียหาย อันเกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยตรง

ลักษณะ เสี่ยมจิตต์ (2543) กล่าวว่า ผลกระทบคือ ผลที่ตามมาจากการผลิต เช่น ถ้ามีการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นเป็นผลผลิตของโครงการผลกระทบอย่างหนึ่งก็คือ การลดการตายของทารก

สมชาย หงษ์สมาทิพย์ (2542) ในการดำเนินนโยบายตามรูปแบบของโครงการใดก็ตาม จะมีผลกระทบเกิดขึ้นเสมอดังคำถามที่ว่า “อะไรเป็นผลของโครงการ” ดังนั้นผลกระทบของนโยบายในที่นี้หมายถึงผลตามมาทั้งหมดจากการดำเนินนโยบาย

จากการศึกษาความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าผลกระทบคือ ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งผลนั้นสามารถเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบและอาจเกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและมีใช้กลุ่มเป้าหมายหรือผลกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยสามารถแบ่งผลกระทบออกเป็นแง่มุมต่าง ๆ (Dye, 1982 อ้างถึงใน สุริยา ลีวิจิตร, 2556) ได้ดังนี้

1. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมเนื้อหา (Content) สามารถแบ่งออกได้หลายรูปแบบ คือ
 - 1.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกระบวนการผลิตและกระบวนการกระจายการผลิตหรือสินค้าบริการเช่นผลกระทบของนโยบายที่มีต่อรายได้ต่อหัวต่อคน
 - 1.2 ผลกระทบทางการเมือง หมายถึง ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการจัดผลประโยชน์ทางด้านวัตถุประสงค์แห่งหน้าที่และเกียรติยศชื่อเสียงโดยมุ่งที่จะตอบคำถาม “ใครได้ใครเสียอะไรเมื่อไรและอย่างไร”
 - 1.3 ผลกระทบทางกายภาพหมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทางวัตถุประสงค์ตามธรรมชาติหรือชีววิทยาเช่นผลกระทบที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งจากการส่งเสริมการสูบบุหรี่
 - 1.4 ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสภาพนิเวศวิทยาทางอากาศน้ำเสียงและทางเดิน
 - 1.5 ผลกระทบทางสังคมหมายถึงผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับวิถีดำเนินชีวิตของราษฎรในแง่ของระบบคุณค่าและพฤติกรรมทางสังคม

2. การแบ่งผลกระทบตามแง่มุมของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น (Reality) คือ ผลกระทบเชิงภาวะวิสัย (Objective impact) ซึ่งได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นตามกฎเกณฑ์หรือสภาพทางด้านกายภาพที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งผลกระทบอีกประเภทหนึ่งคือ ผลกระทบเชิงอัตวิสัย (Subjective impact) ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดขึ้นในความรู้สึกนึกคิดภายใน

961742230

จิตใจต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรมความขัดแย้ง เป็นต้น

3. การแบ่งตามแง่มุมของทิศทางที่กระทบ (Direction) คือ ผลกระทบโดยตรง (Direct impact) และผลกระทบทางอ้อม (Indirect impact)

4. การแบ่งตามแง่มุมของคุณค่าผลกระทบ (Value) คือ ผลกระทบในเชิงบวก (Positive impact) หมายถึง ผลกระทบที่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและผลกระทบในเชิงลบ (Negative impact) ได้แก่ ผลกระทบที่ไม่เป็นที่พึงปรารถนา

5. การแบ่งผลกระทบตามแง่ของระยะเวลาคือผลกระทบระยะสั้น หมายถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบันและผลกระทบระยะยาวหมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในอนาคต

6. การแบ่งผลกระทบตามความคาดหวัง (Expectation) คือ ผลกระทบที่คาดหวัง (Expected impact) และผลกระทบที่ไม่คาดคิด (Unexpected impact)

ในการวิจัยเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากโครงการอ่างเก็บน้ำ นฤปดินทรจินดา กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี จะศึกษาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องด้วยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดาและเพื่อนำผลจากวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นข้อมูลในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

แนวคิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ

ความหมายของเศรษฐกิจ

ทัปทิม วงศ์ประยูร (2526) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่าเศรษฐกิจ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์อันมีอยู่ไม่จำกัดแต่แนวทางที่จะได้รับมีขอบเขตจำกัด ได้แก่การประกอบการหาเลี้ยงชีพการแสวงหารายได้การสะสมทรัพย์สินการผลิตการจำหน่าย ตลอดจนการบริโภคอุปโภคต่าง ๆ

จ่านง อดิวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2543) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า เศรษฐกิจ (Economy) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ให้ได้มากที่สุดและอย่างประหยัดที่สุด

วันทนิย์ ภูมิภัทราคม และคณะ (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจไว้สรุปได้ว่า เศรษฐกิจมีความสำคัญและแทรกอยู่ในวงการทุกชั้นตอนทั้งในเรื่องของการเลือกใช้ทรัพยากรที่หายากและมีจำกัดเพื่อทำการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดและเพื่อให้การกระจายสินค้าเกิดความ เป็นธรรมมากที่สุดทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งพอจะแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ความสำคัญในระดับจุลภาคเศรษฐกิจช่วยให้เข้าใจบทบาทของแต่ละบุคคลที่ดำรงชีวิตอยู่ในระบบเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคผู้ผลิตคนกลางเจ้าของปัจจัยการผลิตเพื่อที่จะ

961742230

ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจต่อไป

2. ความสำคัญในระดับมหภาคปัญหาเศรษฐกิจของส่วนรวมหรือของประเทศนั้นนับว่าสำคัญยิ่งการเข้าใจเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจสภาพข้อเท็จจริงของปัญหาความสัมพันธ์และผลกระทบแนวทางในการแก้ไข โดยสามารถเลือกวิธีการที่ทำให้บรรลุนโยบายเศรษฐกิจได้ถูกต้องและเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

3. ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและเสถียรภาพประเทศชาติต่าง ๆ ทั่วโลก

การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า โดยทั่วไปการวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจจะอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจของประเทศหรือของพื้นที่ เช่น การเปลี่ยนแปลงเรื่องผลผลิตที่เกิดขึ้น การจ้างงานรวมถึงการศึกษาว่า ประชากรส่วนไหนจะได้ประโยชน์ และส่วนไหนเกิดความสูญเสียซึ่งประเด็นเหล่านี้จะเป็นที่สนใจในการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าว

โดยในการวิเคราะห์จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานได้แก่ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ ในการวิเคราะห์จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลและรายงานเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีการวิเคราะห์และจัดพิมพ์เผยแพร่ข้อมูลประเภทเช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรส่วนรวม ซึ่งได้แก่ มวลรวมผลผลิต (GDP) ระดับการจ้างงานรายได้เฉลี่ยมูลค่าการส่งออกและนำเข้าจะเป็นข้อมูลที่มีอยู่และพร้อมจะนำมาใช้ได้การวิเคราะห์อาจรวมถึงกลไกการดำเนินงานความได้เปรียบเสียเปรียบในการผลิตหรือให้บริการแต่ถ้าเป็นโครงการขนาดใหญ่ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและต่อตัวแปรเศรษฐกิจส่วนรวมจะมีมาก ฉะนั้น ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับความเป็นไปได้ของโครงการในระยะยาว และผลกระทบทางบวกและทางลบของโครงการต่อตัวแปรเศรษฐกิจส่วนรวมที่สำคัญ เช่น การเพิ่ม GDP การสร้างงาน และแรงกดดันต่อเงินเฟ้อ เป็นต้น จากนั้นเป็นการประเมินโครงการ โดยเฉพาะตามหลักต้นทุนและผลตอบแทนจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่สังคมจะได้รับและต้นทุนที่เกิดจากการมีโครงการนั้น ๆ (วันทนีย์ ภูมิภัทราคม และคณะ, 2550)

สำหรับแนวคิดว่าด้วยเศรษฐกิจของบุคคลในเรื่องรายได้นั้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2531) กล่าวไว้ว่า รายได้ของครัวเรือนทั้งหมด ได้แก่

1. ค่าแรงและเงินเดือนเงินรางวัลบริการเงินโบนัส เป็นต้น
2. กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น
3. รายได้จากทรัพย์สินเช่นค่าเช่าบ้านค่าลิขสิทธิ์ดอกเบี้ยและเงินปันผล
4. เงินรายได้รับเป็นการช่วยเหลือบำเหน็จบำนาญเงินทุนการศึกษา

แนวคิดที่ว่าด้วยเศรษฐกิจในเรื่องของรายได้มีผู้ได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ค่าออกมาเป็นหน่วยเงินตราซึ่งอยู่ในรูปแบบของธนบัตร เหรียญกษาปณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้แทนค่าของเงิน เช่น ค่าจ้างเงินเดือน ค่าล่วงเวลาค่านายหน้า โบนัสกำไรจากการประกอบธุรกิจส่วนตัว เงินปันผล ดอกเบี้ย เป็นต้น (จิรพรรณ ชีรานนท์, 2526)

รายได้ หมายถึง รายได้ที่ได้ค่าจ้างปกติค่าทำงานล่วงเวลา สวัสดิการที่เป็นตัวเงิน อาทิ ค่ารถ ค่าอาหาร ค่าครองชีพ และรายได้พิเศษ นอกเหนือจากการทำงานประจำ อาทิ การขายของการขายประกันชีวิต (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2533)

ส่วนแนวคิดที่ว่าด้วยเศรษฐกิจของบุคคลในเรื่องรายจ่าย ได้แบ่งค่าใช้จ่ายของครอบครัวออกเป็น 2 หมวดใหญ่ คือ

1. ค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการอุปโภคบริโภค

1.1 อาหารและเครื่องดื่มเป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อข้าว แป้ง เนื้อสัตว์ นม เนย ไข่ ผัก ผลไม้ น้ำตาล ซากาแฟ ฯลฯ รวมถึงอาหารสำเร็จรูป เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ยาสูบ ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ยีการ์ ยานต์ถู่

1.2 เครื่องนุ่งห่มและเครื่องแต่งกาย

1.3 ที่อยู่อาศัย ได้แก่ ค่าเช่าเพลิง และแสงสว่าง ค่าเช่าที่ดิน ค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำอุปโภคณ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในบ้าน

1.4 ค่ารักษาพยาบาล

1.5 การบันเทิงการอ่านและกิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ ค่าผ่านประตู อุปกรณ์การศึกษา หนังสือที่ไม่เกี่ยวกับการเรียน

1.6 การศึกษา ได้แก่ ค่าเล่าเรียน ค่าบำรุงรักษาการศึกษา ค่าหนังสือ และอุปกรณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา

1.7 ค่าใช้จ่ายบุคคล ได้แก่ ของใช้ส่วนบุคคล เช่น แปรงสีฟัน สบู่ เครื่องสำอาง ฯลฯ ค่าบริการส่วนบุคคล เช่น ค่าตัดผม เป็นต้น

2. ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคบริโภค คือ ค่าใช้จ่ายอื่น นอกเหนือจากการซื้อสินค้าและบริการประเภทอุปโภค ได้แก่ ค่าภาษีของขวัญ และเงินบริจาค ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ในเรื่องของรายได้และรายจ่ายของครอบครัว สามารถนำมาเป็นปัจจัยที่ชี้วัดภาวะผลกระทบทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ๆ ได้ (สมศักดิ์ สามัคคีธรรม, 2533)

961742230

แนวคิดผลกระทบทางสังคม

สุริยา ลีวีจิตร (2556) แนวคิดเกี่ยวกับสังคมโดยทั่วไปสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. สังคมดั้งเดิมลักษณะโดยสรุปของสังคมแบบนี้คือมีเทคโนโลยีต่ำ ไม่มีตัวอักษร ในการเขียนหนังสือวิชาการบางเล่มจึงเรียกสังคมแบบนี้ว่า ไม่รู้หนังสือ ไม่ใคร่มีการติดต่อกับ สังคมภายนอกมากนัก การประกอบอาชีพส่วนมากหากไม่ล่าสัตว์ก็จับปลา

ความสัมพันธ์ทางสังคมมีรากฐานอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ (Kinship relations) เป็นไปอย่างแน่นแฟ้น รักใคร่กลมเกลียวกันและมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดเพราะเป็น สังคมขนาดเล็ก การจัดระเบียบทางสังคมเป็นกลุ่มขนาดเล็กเป็นไปตามแบบของตระกูล (Clan) และ หมู่บ้าน (Village) ในสังคมปัจจุบัน

ขนาดของครอบครัวในสังคมแบบนี้มี 2 แบบ คือ ครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family) คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยาและลูก ๆ อีกแบบหนึ่งหนึ่ง คือ ครอบครัวขยาย ประกอบด้วย ครอบครัวเดี่ยวหลายครอบครัวอยู่ด้วยกัน เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่รวมกันในครอบครัว

2. สังคมชวานจะมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ที่ทำกินของครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานในการจัดระเบียบต่าง ๆ ของสังคม ส่วนไร่นา จะเป็นตัวชี้วัด ถึงฐานะอำนาจทางเศรษฐกิจ

2.2 อาชีพหลักของคนในสังคมนี้ คือ การเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักในการเลี้ยงดู สมาชิกของครอบครัวและเพาะปลูกเพื่อเลี้ยงชีพ

2.3 เป็นชุมชนขนาดเล็กมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ผูกพันกับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างเหนียวแน่น

2.4 มักอยู่ภายใต้อาณัติของสังคมภายนอกไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ วัฒนธรรมต้องติดต่อกับพึ่งพาแลกเปลี่ยนกับสังคมภายนอก

ขนาดของครอบครัว ลักษณะครอบครัวแบบที่ 1 ครอบครัวขนาดใหญ่ คือ มีลักษณะเป็น ครอบครัวใหญ่ในครอบครัวหนึ่งนอกจากสามี ภรรยา และลูก ๆ แล้ว อาจจะมีพ่อตา แม่ยาย และลูก ๆ พ่อแต่งงานบางคนก็อาจเอาลูกเมียมาอยู่ด้วยกลายเป็น ลูกเขย ลูกสะใภ้ และหลาย ๆ คน เพิ่มขึ้นมามาก แบบที่ 2 คือ ครอบครัวที่มีขนาดเล็ก หรือครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วย สามี ภรรยา หรือบางที่มีลูกด้วย

3. สังคมเมืองหรือสังคมสมัยใหม่ คือ ลักษณะความสัมพันธ์ทางสัมพันธ์ทางสังคม ดั้งเดิมและสังคมชวานจะมีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนักคือเป็นความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิคือ สมาชิกรู้จักกันมาเป็นอย่างดีมีความจริงใจต่อกัน แต่ในสังคมสมัยใหม่หรือสังคมเมือง ความสัมพันธ์จะเป็นแบบทุคติภูมิคือมีความสัมพันธ์แบบฉาบฉวยไม่สนใจในตัวบุคคลความสนิท

961742230

สนมรักใคร่จริงใจต่อกันมีน้อยค่านึงถึงประโยชน์ส่วนตน

ขนาดครอบครัว ในสังคมแบบดั้งเดิมและสังคมชานาจะมีสมาชิกของครอบครัว ทั้ง 2 แบบ คือ ครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยายแต่ในสังคมเมืองขนาดครอบครัวมักจะมีขนาดเล็กที่เรียกว่าครอบครัวเดี่ยวซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูกเท่านั้น

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีมากมายหลายประการ อย่างไรก็ตามก็ศึกษาจะจัดแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ก็อาจจะสรุปได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากภายนอกสังคม ได้แก่ การบุกรุกจากต่างชาติ การล่าอาณานิคม การอพยพย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากสงคราม การติดต่อทางวัฒนธรรม และโรคภัยต่าง ๆ ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำนายหรือคาดการณ์ได้ล่วงหน้าแต่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองภายในสังคมซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ตามระดับความสามารถที่จะทำนายการเกิดการเปลี่ยนแปลงว่ามีมากน้อยเพียงใด คือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว การเปลี่ยนแปลงที่วานี้ พบในสังคมเนื่องจากมีเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นเราไม่สามารถทำนายได้แม้ว่าจะมีความรู้เรื่องสภาพของสังคมเป็นอย่างดี การเปลี่ยนแปลงในด้านนี้เราจะมองเห็นได้ในแวดวงของการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมมากมาย เช่น การค้นพบแหล่งน้ำมันเหนือแหล่งก๊าซธรรมชาติ พลังงานปรมาณูและลำแสงเลเซอร์ ความจริงการประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เป็นเรื่องกลาง ๆ คือ 'ไม่ดีไม่เลวแต่การนำไปใช้จะเป็นเรื่องชีวิตว่าสังคมจะเจริญก้าวหน้าหรือเสื่อมลงแต่ไม่ว่าเราจะนำไปใช้ในทิศทางใดการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

การเปลี่ยนแปลงแบบมีแบบอย่าง การเปลี่ยนแปลงแบบนี้เราสามารถทำนายการเกิดได้อย่างค่อนข้างแน่นอนและแม่นยำเพราะการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยมีการวางแผนมีเหตุผล โครงการและสอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เช่น การพัฒนาชนบทการพัฒนาอุตสาหกรรม การก่อสร้างเขื่อน เป็นต้น

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะเกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคลและในระดับสังคม ทั้งผลกระทบในแง่ดีและแง่เสียหรือผลในทางบวกและผลในทางลบ (วราคม ที่สุกะ, 2527)

ผลในแง่ดีมีหลายประการมองจากแง่ของการพัฒนาตนเองบุคคลอาจจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอุดมสมบูรณ์ด้วยปัจจัย 4 สำหรับชีวิตไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภค ใช้สอย เครื่องบริโภค อันได้แก่ อาหารการกิน บ้านเรือนที่อยู่อาศัย รวมทั้งได้รับการบริการทางด้านสาธารณสุขต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

961742230

ในแง่อื่นบุคคลอาจได้รับการศึกษาที่ดีขึ้นมีความรู้ความคิดเทียบเทียมคนยุคและกว้างไกลขึ้น
อีกนัยหนึ่งบุคคลที่อยู่ในชนชั้นที่ค่อนข้างต่ำก็ขยับขึ้นอยู่ในระดับช่วงชั้นที่สูงและดีขึ้น
มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและได้รับการยอมรับนับถือในวงสังคม รวมทั้งมีชื่อเสียง
ในทางการเมืองด้วย

ผลในแง่เสีย กล่าวในแง่ของหลักการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเกิดขึ้น ณ ที่ใด ย่อมหมายถึง
ว่าต้องมีการปรับตัวเริ่มตั้งแต่การปรับตัวเริ่มตั้งการปรับความรู้สึคนึกคิด ทักษะคิด ค่านิยม รวมถึง
การต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นค่อนข้างรวดเร็ว และมีจำนวนหลาย
หลาย บางคนก็อาจรู้ทันกับการเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้น และสามารถปรับความคิดทัศนคติรวมทั้งค่านิยม
และพฤติกรรมของตนให้รับกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ได้ แต่บางคนอาจปรับไม่ทัน รวมทั้ง
ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จนกลายเป็นการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้นและถ้าหากผู้ที่
สามารถปรับเปลี่ยนทันและรับกับความเปลี่ยนแปลง และผู้ที่ไม่สามารถยอมรับความเปลี่ยนแปลง
นั้นอยู่ในครอบครัวเดียวกันหรือในชุมชนเดียวกัน และจำเป็นต้องมีการพบปะสังสรรค์อย่างใกล้ชิด
และสม่ำเสมอ ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือเป็นรอยร้าวที่ไม่อาจเชื่อมต่อกันได้ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสังคมได้
หรือไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง เช่น ปัญหาช่องว่างระหว่างวัย ปัญหาความเสื่อมโทรมของ
ครอบครัว ฯลฯ ปัจจัยอีกประการที่มีผลกระทบต่อแบบแผนความสัมพันธ์ภายในครอบครัว คือ
การสลายสภาพเป็นเมืองและการสลายสภาพเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งทิศทางการเปลี่ยนแปลงจะดำเนิน
ไปสู่ความสัมพันธ์ทางบทบาทแบบสมรรถภาพ (Role relationship) (พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์, 2552)

จากข้อความข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้น
มีทั้งทางบวกและทางลบ ในทางบวกนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะทำให้เกิด
ความอุดมสมบูรณ์ขึ้น ทั้งด้านปัจจัย 4 ทำให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นที่ยอมรับในวงสังคม
แต่ในขณะเดียวกันก็อาจพบผลลบ คือ ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเกินไป อาจเกิดช่องว่าง
ระหว่างสังคม อาทิ ในครอบครัว ผู้สูงอายุกับเด็กอาจมีแนวคิดที่ไม่ตรงกัน รวมถึงในสังคมใหญ่
อาจเกิดการเลือนหายของวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามได้

อ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา

ประวัติความเป็นมา

เมื่อปี พ.ศ. 2521 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้มี
พระราชดำริให้พัฒนาต้นน้ำลำธารในจังหวัดปราจีนบุรี โดยให้กรมชลประทานไปพิจารณา
วางโครงการเขื่อนเก็บกักน้ำ 3 เขื่อน ได้แก่ เขื่อนห้วยพระปรัง เขื่อนห้วยยาง และเขื่อนห้วยโสมง
เพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรใช้ทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง และมีน้ำเพื่อ

961742230

การอุปโภคบริโภคตลอดปี นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ในอีกหลายโอกาสหลังจากนั้น โดยครั้งสุดท้ายทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการดำเนินการ ในโครงการต่าง ๆ ที่สำคัญเมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2544 ความตอนหนึ่งว่า “โครงการพัฒนา พื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี-จังหวัดสระแก้ว ตามพระราชดำริ เช่น โครงการอ่างเก็บน้ำ พระปรอง อ่างเก็บน้ำห้วยสะโอน อ่างเก็บน้ำท่ากระบากและอ่างเก็บน้ำอื่น ๆ เป็นโครงการที่ดีมาก ทำให้มีปริมาณน้ำให้เพิ่มมากขึ้นและผลที่ได้รับเพิ่มเติมก็คือทำให้ดินมีการพัฒนาตามมาด้วย” (กรมชลประทาน, 2552)

จากแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้โครงการห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดปราจีนบุรีเป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว ตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ให้กรมชลประทานพิจารณาวางโครงการ ชลประทานประเภทอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำห้วยพระปรองและลุ่มน้ำห้วยโสมงซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของ แม่น้ำปราจีนบุรีหรือแม่น้ำบางปะกง เนื่องจากเห็นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในลุ่มน้ำ ปราจีนบุรีและลุ่มน้ำบางปะกงตอนบนได้ และยังสามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ได้อีก ด้วย (กรมชลประทาน, 2552)

ทั้งนี้หลังจากกรม.มิตติเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2532 ได้อนุมัติให้ดำเนินการศึกษา สำรวจ ออกแบบจัดทำรายงานการศึกษาความเหมาะสมและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม (EIA) แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2538 และได้ดำเนินการปรับปรุงจัดส่งรายงานให้สำนักงาน นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกครั้งในปี พ.ศ. 2546 เป็นที่เรียบร้อย แต่การดำเนินการต้องล่าช้าออกไป เนื่องจากในปี พ.ศ. 2548 อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อุทยาน แห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติตาพระยาและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ ป่าดงใหญ่ซึ่งเป็นพื้นที่ก่อสร้างโครงการห้วยโสมง ฯ ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก ทางธรรมชาติทำให้ต้องจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2552 กระทั่ง ครม.วันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2552 มีมติอนุมัติให้ดำเนินการ ก่อสร้างอย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553-2561 รวม 9 ปี ใช้งบประมาณ 8,300 ล้านบาท (กรมชลประทาน, 2552)

โครงการห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย งานเขื่อนเก็บกักน้ำและอาคารประกอบ งานระบบส่งน้ำชลประทานและงานระบบ ระบายน้ำ พื้นที่อ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่อยู่ในเขตตำบลแก่งดินสออำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ขนาดความจุอ่าง 295 ล้านลูกบาศก์เมตร ระดับเก็บกักน้ำต่ำสุด +32 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ปานกลาง ระดับเก็บกักปกติ +48 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลางมีพื้นที่ผิวอ่างเก็บน้ำที่ระดับ

เก็บกักปกติประมาณ 16,250 ไร่ มีอาคารหัวงานเป็นเขื่อนดิน ระดับสันเขื่อน +53 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ความกว้าง 9 เมตร ความยาวประมาณ 3,967 เมตร ความสูงเขื่อนจากท้องน้ำประมาณ 32.75 เมตร อาคารหัวงานประกอบด้วยอาคารระบายน้ำล้น ท่อระบายน้ำลงลำน้ำเดิม ท่อส่งน้ำฝั่งขวาท่อส่งน้ำฝั่งซ้าย และทำนบกั้นอินปิดช่องเขาต่ำ 2 แห่ง พร้อมระบบส่งน้ำและระบบระบายน้ำครอบคลุมพื้นที่ชลประทาน 111,300 ไร่ (กรมชลประทาน, 2552)

การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ในกลุ่มน้ำหลักปราจีนบุรี-บางปะกง

รายละเอียดของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ ในกลุ่มน้ำสาขาของกลุ่มน้ำหลักปราจีนบุรี-บางปะกง มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยเฉพาะคือกรมชลประทานพื้นที่ 420,010 ไร่ และมีความจุของแหล่งกักเก็บน้ำเพิ่มอีก 1,337.54 ล้าน ลบ.ม. ดังมีรายละเอียดของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในกลุ่มน้ำสาขาอธิบายได้ดังนี้ (กรมชลประทาน, 2552)

1. กลุ่มน้ำสาขาคลองพระสทิง พบว่า มีอ่างเก็บน้ำคลองสามสิบเป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลางเพียงแห่งเดียว มีความจุที่ระดับเก็บกัก 5.70 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่ชลประทาน 2,200 ไร่ และมีพื้นที่ชลประทานจากฝายคลองพระสทิงเดิม 3,000 ไร่ ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่มีอยู่ในแผนพัฒนาฯ คือ อ่างเก็บน้ำคลองพระสทิง มีความจุที่ระดับเก็บกัก 65.00 ล้าน ลบ.ม. มีพื้นที่ชลประทาน 46,640 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนของการประปาในเขตอำเภอเมืองสระแก้วเหนือเพื่ออุปโภค-บริโภคของชุมชนตามริมสองฝั่งคลองพระสทิง (กรมชลประทาน, 2552)

2. กลุ่มน้ำสาขาคลองพระปรังพบว่า มีการพัฒนาอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ 5 โครงการ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำพระปรังตอนบน 97.00 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำห้วยชัน 4.30 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำคลองเกลือ 5.70 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำคลองท่ากระบาก 7.30 ล้าน ลบ.ม. และอ่างเก็บน้ำคลองพันไปี 0.27 ล้าน ลบ.ม. มีความจุที่ระดับเก็บกักรวมกัน 114.57 ล้าน ลบ.ม. มีพื้นที่ชลประทาน 73,800 ไร่ ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่อยู่ในแผนพัฒนาฯ คือ อ่างเก็บน้ำพระปรังตอนล่าง มีความจุที่ระดับเก็บกัก 150.0 ล้าน ลบ.ม. และพื้นที่ชลประทาน 7,000 ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำต้นทุนของน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าที่ใช้น้ำจากคลองพระปรังได้อย่างเพียงพอ (กรมชลประทาน, 2552)

3. กลุ่มแม่น้ำสาขาแม่น้ำหนุมาน ไม่พบว่ามีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ แต่พื้นที่ลุ่มแม่น้ำและสภาพภูมิประเทศศักยภาพในภาพในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ได้หลายโครงการ เช่น อ่างเก็บน้ำห้วยโสมง 295.00 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำใสน้อย-ใสใหญ่ 334.43 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำลำพระยาธาตุนอนบน 30.30 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำลำพระยาธาตุนอนบน 30.00 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำคลองวังมืด 30.60 ล้าน ลบ.ม. และอ่างเก็บน้ำเขาปล้อง 1.40 ล้าน ลบ.ม. โดยมีความจุที่ระดับเก็บกักรวมกัน 691.43 ล้าน ลบ.ม. มีพื้นที่ชลประทาน

ที่จะพัฒนาขึ้นใหม่รวม 177.60 ไร่ มีปริมาณน้ำส่งไปช่วยพื้นที่ชลประทานขนาดกลาง-ใหญ่ที่มีอยู่ในปัจจุบันในแม่ปรางจินบุรี สายหลักและแม่น้ำบางประกงสายหลักได้ โดยเฉพาะอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง และอ่างเก็บน้ำไสน้อย-ไสใหญ่ จะเป็นแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อผลิตประปาในเทศบาลตำบลเมืองต่าง ๆ และเพื่อการอุตสาหกรรม เช่น อ่างเอนาคีอ่างเอกบรินทร์บุรี อ่างศรีมหาโพธิ์ อ่างเมืองปราจีนบุรี และอ่างบ้านสร้าง หรือส่งปริมาณน้ำให้แก่โครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าในแม่น้ำหนุมานและแม่น้ำปราจีนบุรีได้ (กรมชลประทาน, 2552)

4. กลุ่มแม่น้ำสาขาแม่น้ำปราจีนบุรีสายหลัก พบว่า มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลางแห่งเดียวคือ อ่างเก็บน้ำเขาอีโต้ (อ่างเก็บน้ำจักรพงษ์) เป็นแหล่งน้ำอุปโภค-บริโภค สำหรับค่ายทหารจักรพงษ์มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ (ผายทนต์น้ำ) โครงการบรรเทาน้ำท่วมเก็บกักน้ำภายในลำน้ำสาขาหรือน้ำอันคลอง ได้แก่ โครงการชลประทานท่าแห โครงการชลประทานตะเคียนทอง โดยการชลประทานจันตคาม โครงการชลประทานห้วยเกษียร โครงการชลประทานโคกกะจะ โครงการชลประทานประจวบระบายน้ำคลองยาง โครงการชลประทานสารภี และโครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาบางพลวง มีพื้นที่ชลประทานรวมทั้งหมด 359,877 ไร่ ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ขนาดใหญ่ตามแผนพัฒนาจำนวน 7 โครงการ คือ อ่างเก็บน้ำคลองหนองแก้วดอนบน-ความจุ 21.00 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำคลองหนองแก้ว 133.00 ล้าน ลบ.ม. และอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง จำนวน 5 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำคลองวังบอน 6.90 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำบ้านวังม่วง 0.80 ล้าน ลบ.ม. อ่างเก็บน้ำห้วยมะกอก 0.51 ล้าน ลบ.ม. มีความจุที่ระดับเก็บกักรวม 156.71 ล้าน ลบ.ม. และพื้นที่ชลประทานเปิดใหม่ 19,350 ไร่ โดยอ่างเก็บน้ำคลองหนองแก้วไม่มีพื้นที่ชลประทานเปิดใหม่ แต่จะส่งปริมาณน้ำให้แก่พื้นที่ชลประทานเดิม (ตอนล่าง) 170,000 ไร่ รวมทั้งโครงการฝายประจันตคามที่มีการขาดแคลนปริมาณน้ำจำนวนมากในสภาพปัจจุบัน และเพื่อการประมงและการอุตสาหกรรมในอ่างประจันตคาม (กรมชลประทาน, 2552)

5. กลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำนครนายก พบว่ามีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยปรือ 8.30 ล้าน ลบ.ม. มีความจุที่ระดับเก็บกักน้ำรวม 3238.60 ล้านลบ.ม. อ่างเก็บน้ำทรายทอง 2.00 ล้าน ลบ.ม. มีความจุที่ระดับเก็บกักน้ำรวม 238.60 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่ชลประทานรวมทั้งหมด 188,000 ไร่ ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ ประเภทประจวบระบายน้ำและฝายทนต์น้ำ เช่น ฝายวังตะไคร้ ฝายท่าด่าน ประจวบระบายน้ำบ้านนา โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษานครนายก และประจวบระบายน้ำบางสมบูรณ์ มีพื้นที่ชลประทานรวม 586,500 ไร่ ส่วนการพัฒนาแหล่งน้ำคลองมะเดื่อ 94.00 ล้าน ลบ.ม. มีความจุที่ระดับเก็บกักรวมทั้งหมด 195.0 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่ชลประทานในโครงการอ่างเก็บน้ำคลองมะเดื่อเป็นพื้นที่โครงการท่าด่านเดิม 6,106 ไร่ โครงการท่าด่านส่วนขยาย 14,180 ไร่ โครงการส่งน้ำและ

บำรุงรักษานครนายก 27,658 ไร่ โครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนา มีพื้นที่ชลประทานเปิดใหม่ 16,400 ไร่ และประตุน้ำบ้านนาตอนบน 40,000 ไร่ โดยเป็นแหล่งน้ำต้นทุนของการประปาต่าง ๆ ในเมืองปากพลี บ้านนา และองครักษ์ (กรมชลประทาน, 2552)

6. กลุ่มน้ำสาขาคลองท่าลาด พบว่า มีการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง 3 โครงการ คือ อ่างเก็บน้ำคลองระบม (ระบบบนความจุ 36.00 ล้าน ลบ.ม.) มีความจุที่ระดับเก็บกักรวมทั้งหมด 365.20 ล้านลบ.ม. รวมพื้นที่ชลประทานเดิมและเปิดใหม่รวมทั้งสิ้น 139,500 ไร่ ส่วนการพัฒนาแพกลางน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ที่อยู่ในแผนพัฒนา ๆ คือ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยกรอกเคียน 19.00 ล้าน ลบ.ม. และอ่างเก็บน้ำคลองกระพง 27.50 ล้าน ลบ.ม. โดยมีปริมาณน้ำพอเพียงสำหรับพื้นที่ชลประทานรวม 56,000 ไร่ และเปิดพื้นที่ชลประทานของอ่างเก็บน้ำคลองสียัดได้ 19,000 ไร่ รวมทั้งการพัฒนาโครงการระบบท่อส่งน้ำได้ 5 แห่ง มีพื้นที่ชลประทานรวม 11,985 ไร่ มีปริมาณน้ำพอเพียงสำหรับการประปาบนเขตอำเภอพนมสารคาม สนามชัยเขต บางคล้า แปลงยาว หรือมีปริมาณน้ำเพื่อการอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ซิตี้ (กรมชลประทาน, 2552)

ตารางที่ 1 โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ที่มีศักยภาพในการพัฒนากลุ่มน้ำหลักปราจีน-บางปะกง

ลุ่มน้ำ สาขา	โครงการ ฯ	ตำแหน่งที่ตั้ง	พื้นที่ โครงการ (ไร่)	ความจุ เก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)
คลอง พระสทิง	อ่างเก็บน้ำ คลองพระสทิง	ตำบลวังใหม่กิ่ง อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว	40,640	65.00
คลอง พระปรัง	อ่างเก็บน้ำ คลองพระสทิง	ตำบลหนองบอน อำเภอเมือง จังหวัดสระแก้ว	70,000	150.00
แม่น้ำ หนุมาน	อ่างเก็บน้ำ เขาไม้ปล้อง	อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี	250	1.40
	อ่างเก็บน้ำ คลองวังมีด	ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี	43,670	30.60
	อ่างเก็บน้ำ ลำพระยาธาร	ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี	43,670	30.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลุ่มน้ำ สาขา	โครงการ ฯ	ตำแหน่งที่ตั้ง	พื้นที่ โครงการ (ไร่)	ความจุ เก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)
	อ่างเก็บน้ำ	ตำบลสะพานหิน อำเภอนาดี	22,400	334.34
	ใสน้อย-ใสใหญ่	จังหวัดปราจีนบุรี		
	อ่างเก็บน้ำ	ตำบลสะพานหิน อำเภอนาดี	111,300	295.00
	ห้วยโสมง	จังหวัดปราจีนบุรี		
แม่น้ำ นครนายก	อ่างเก็บน้ำ คลองมะตือ	ตำบลสาธิตา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก	พื้นที่ ชลประทาน เดิม	94.00
	อ่างเก็บน้ำคลอง บ้านนา	ตำบลบึงไม้ อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี	56,400	101.00
คลอง	อ่างเก็บ	ตำบลท่าตะเียบ	10,000	15.00
ท่าลาด	น้ำหนองกระทิง	อำเภอท่าตะเียบ	35,000	27.50
	อ่างเก็บ	จังหวัดฉะเชิงเทรา		
	น้ำคลองกะพง			
	อ่างเก็บน้ำ	ตำบลท่ากระดาน	11,000	19.00
	ห้วยกรอเคียน	อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา		
		ตำบลท่าตะเียบ อำเภอท่าตะเียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา		
			420,010	1,337,54

ที่มา: โครงการจัดทำแผนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี
ของกรมชลประทาน (พ.ศ. 2552)

เมื่อพิจารณาการพัฒนาแหล่งน้ำในภาพรวมเฉพาะกลุ่มน้ำหลักปราจีนได้ข้อสรุปว่า
มีโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดกลาง-ใหญ่ที่ศักยภาพด้านวิศวกรรม โดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัด

ด้านอื่น ๆ (เช่น สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคมและเศรษฐศาสตร์) จำนวน 3 โครงการได้แก่
 อ่างเก็บน้ำพระปรองดองล่าง (150.0 ล้าน ลบ.ม.) อ่างเก็บน้ำใสน้อย-ใสใหญ่ (334.43 ลบ.ม.)
 และอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง (295.0 ล้าน ลบ.ม.) หากพิจารณาประเด็นข้อจำกัดอื่น ๆ เพิ่มเติม
 โดยเฉพาะด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมได้ สรุปดังนี้ (กรมชลประทาน, 2552)

อ่างเก็บน้ำพระปรองดองล่างมีปัญหา น้ำท่วมพื้นที่ทำกินและสิ่งปลูกสร้างและ
 ราษฎรท้องถิ่นจำนวนมากในหลาย ๆ ตำบล มีการคัดค้านการดำเนินโครงการ อ่างเก็บน้ำ
 ใสน้อย-ใสใหญ่พื้นที่ห้วยงานเขื่อนและอ่างเก็บน้ำบางส่วน (พื้นที่มากกว่า 7,000 ไร่) ตั้งอยู่
 ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ (คือ อุทยาน
 แห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติตาพระยา
 เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่) ที่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติในวันที่
 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 หากมีการพัฒนาโครงการ ๆ อาจส่งผลกระทบโดยตรงต่อการสูญเสีย
 ระบบนิเวศวิทยาป่าไม้-สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
 การเป็นมรดกโลกในประเด็นแหล่งมรดกโลกได้รับความเสียหายจนสูญเสียลักษณะที่ชัดเจนหรือ
 แหล่งมรดกโลกได้รับการบุกรุกทำลายโดยมนุษย์ระหว่างการพิจารณาหรือไม่ได้รับการจัดการ
 ตามมาตรการหรือโครงร่างแผนงานตามเวลาที่ภาคีประเทศนั้น ๆ เสนอ (กรมชลประทาน, 2552)

อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงพื้นที่อ่างเก็บน้ำบางส่วน (2,728.03 ไร่) ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อุทยาน
 แห่งชาติทับลานและปางสีดา แม้ว่าพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ทั้ง 2 แห่ง เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มป่า
 ดงพญาเย็น-เขาใหญ่ (คืออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา
 อุทยานแห่งชาติตาพระยาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดงใหญ่) ที่ได้รับการประกาศเป็นแหล่งมรดกโลก
 ทางธรรมชาติในวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 หากมีการพัฒนาโครงการ ๆ อาจส่งผลกระทบ
 โดยตรงต่อการสูญเสียระบบนิเวศวิทยาป่าไม้-สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้ง
 จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเป็นมรดกโลก แต่การเก็บกักน้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงจะท่วม
 อย่างถาวรเฉพาะพื้นที่ตามแนวรอบขอบพื้นที่อุทยานทับลาน 1,665.46 ไร่และอุทยานแห่งชาติ
 ปางสีดา 1,072.57 ไร่ จึงคาดว่าผลกระทบต่อแหล่งมรดกโลกในระดับต่ำ-ปานกลาง เนื่องจากพื้นที่
 ตามแนวรอบขอบอุทยานแห่งชาติทับลานและปางสีดาถูกบุกรุกทำประโยชน์เกือบหมดแล้ว เช่น
 สวนปาล์ม ไร่ยาง ไร่ฝาง และไร่มันสำปะหลัง ฯลฯ ในการดำเนินงานโครงการ ๆ ได้กำหนด
 มาตรการป้องกันแก้ไขไว้อย่างเพียงพอ เช่น การพิจารณาจัดหาพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงหรือนอกเขต
 อุทยานแห่งชาติทับลานและปางสีดาในจำนวนมากกว่าพื้นที่ตามแนวรอบขอบเขตอุทยานแห่งชาติ
 ที่สูญเสียไปอย่างน้อย 2-3 เท่า มาทำพื้นที่บูรณะระบบนิเวศวิทยาให้มีความสมบูรณ์และประกาศเป็นพื้นที่
 ทดแทนพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่สูญเสียไปหรือมีการมีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงจะทำให้

961742230

พื้นที่ป่าตามแนวรอยของอ่างเก็บน้ำ ฯ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่มรดกโลกที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและยังใช้การเก็บกักน้ำภายในอ่างน้ำห้วยโสมงเป็นแนวกันชนหรือแนวป้องกันการบุกรุกทำลายป่าได้อย่างดี ฯลฯ นอกจากนี้ราษฎรท้องถิ่นที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อ่างเก็บน้ำจำนวน 650 ครัวเรือนได้ให้การสนับสนุนการพัฒนาโครงการ ฯ ยินดีเสียสละถิ่นที่อยู่และอพยพโยกย้ายออกไปเพื่อผลประโยชน์ของราษฎรส่วนใหญ่ในจังหวัดปราจีนบุรี (กรมชลประทาน, 2552)

จากเหตุผลดังกล่าวได้ข้อสรุปว่า โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงมีความพร้อมในประเด็นต่าง ๆ มากกว่าโครงการอ่างเก็บน้ำน้อย-ใสใหญ่ หรืออ่างเก็บน้ำพระปรองดองล่าง เช่น การยอมรับการพัฒนาโครงการจากชุมชนท้องถิ่น ผลกระทบต่อการสูญเสียระบบนิเวศวิทยาป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ หรือผลกระทบต่อการเป็นแหล่งมรดกโลก หรือผลกระทบด้านสังคม ฯลฯ จึงเสนอแนะให้มี “การพัฒนาโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงก่อนที่จะทำการพัฒนาอ่างเก็บน้ำพระปรองดองล่างและอ่างเก็บน้ำในน้อย-ใสใหญ่” (กรมชลประทาน, 2552)

สภาพปัญหาและเหตุผลความจำเป็น

พื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีประสบปัญหาการเกิดอุทกภัยสร้างความเสียหายให้กับประชาชนในพื้นที่มาโดยตลอด โดยในปี พ.ศ. 2547 ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดปราจีนบุรี พบว่ามีพื้นที่การเกษตรที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยซึ่งเกิดจากปริมาณน้ำนองในลุ่มน้ำปราจีนบุรีและลุ่มน้ำสาขา (รวมลุ่มน้ำห้วยโสมง) ในเขตพื้นที่อำเภอนาดี และอำเภอกบินทร์บุรี รวมกว่า 117 หมู่บ้าน นอกจากนั้นในปี พ.ศ. 2549 มีพื้นที่ประสบภัยใน 2 อำเภอ ดังกล่าวรวมกว่า 207 หมู่บ้าน สร้างความเสียหายให้กับพื้นที่การเกษตรกว่า 49,316 ไร่ พื้นที่ทำการประมง/เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 289 ไร่ และถนน 360 สาย ซึ่งปัญหาการเกิดอุทกภัยยังคงสร้างความเสียหายให้แก่ราษฎรในพื้นที่อย่างต่อเนื่องและยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (กรมชลประทาน, 2552)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนและเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ในเขตอำเภอนาดีและอำเภอกบินทร์บุรีจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรีและลุ่มน้ำสาขา ในเขตพื้นที่อำเภอนาดีและอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
3. เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นแหล่งน้ำด้านการอุปโภค-บริโภค และการประปา
4. เพื่อรักษาระบบนิเวศ ผลักดันน้ำเค็มและน้ำเน่าเสียในแม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำบางปะกง

ที่ตั้งโครงการ

โครงการห้วยโสมง มีที่ตั้งเขื่อนห้วยงานอยู่ในเขต บ้านแก่งยาว ตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เส้นละติจูด 14°-04'-46.๕๕ เหนือ และ เส้นลองจิจูด 102°-01'-49.๕๕ ตะวันออก โดยพื้นที่อ่างเก็บน้ำส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตตำบลแก่งดินสอและมีพื้นที่ชลประทานครอบคลุม 5 หมู่บ้านในเขตอำเภอนาดี และ 32 หมู่บ้านในเขตอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยครอบคลุมพื้นที่ระบบชลประทานฝั่งขวาครอบคลุมพื้นที่ 1 ตำบล 5 หมู่บ้าน คือ ตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี (บ้านแก่งยาว บ้านวังอ้างป้อม บ้านท่าสะคือ บ้านทับไทร) ระบบชลประทานฝั่งซ้าย ครอบคลุมพื้นที่ 5 ตำบล 1 เทศบาล 33 หมู่บ้าน คือตำบลแก่งดินสอ อำเภอนาดี (บ้านแก่งใหญ่ บ้านหินเทิน บ้านอ่างทอง บ้านมะไฟ บ้านมับสุด บ้านนกกกล้วย บ้านคลองตลาด ตำบลบ้านนา อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (บ้านโนนจิว บ้านนครกบินทร์ บ้านเหนือ บ้านโนนแดง บ้านหนองรี บ้านเลียบ บ้านเมืองเก่า บ้านไต้) ตำบลบ่อทอง อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (บ้านหนองสนาม บ้านหนองไผ่ล้อม บ้านหนองโตน บ้านบ่อทอง บ้านคูง) ตำบลกบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี (บ้านสามแยกทหาร บ้านไผ่ บ้านโนนคูณ) เทศบาลตำบลกบินทร์ อำเภอกบินทร์บุรี (บ้านคลองแพบ บ้านท่าจีเหล็ก บ้าน โลกหอม) (กรมชลประทาน, 2552)

ผลประโยชน์โครงการ

1. เป็นแหล่งน้ำต้นทุนและเพิ่มพื้นที่ชลประทานในฤดูฝนจำนวน 111,300 ไร่ และ ฤดูแล้งจำนวน 45,000 ไร่ ในเขตอำเภอนาดี และอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
2. ช่วยบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
3. เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของราษฎรและการประปา
4. ช่วยรักษาระบบนิเวศ ผลักดันน้ำเค็มและน้ำเน่าเสียในแม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำบางปะกง
5. อ่างเก็บน้ำจะเป็นแนวกันชนหรือแนวป้องกันการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติปางสีดา รวมทั้งช่วยเพิ่มระดับความชุ่มชื้นในพื้นที่ป่าไม้ ทำให้โอกาส การเกิดไฟไหม้ป่าลดลง หรือหากเกิดไฟป่าก็จะมีแหล่งน้ำต้นทุนที่จะสามารถนำน้ำมาใช้ดับไฟป่าได้ (กรมชลประทาน, 2552)

สภาพโดยรวมของพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย

จากกรณีศึกษา ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ในอดีตมีประชาชนกลุ่มหนึ่ง ได้ตั้งบ้านเรือนอาศัยทำมาหากินประมาณ 50-60 หลังคาเรือน โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านบางแดน” หมู่บ้านแห่งนี้เรียกว่าบ้านบางแดน ก็สืบเนื่องมาจากบริเวณที่ริมฝั่งแม่น้ำบางประกงชายฝั่งคลองบางแดนขึ้นไปด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน มีต้นไม้ใหญ่น้อย และประกอบด้วยต้นอ้อและเขมขึ้นปกคลุมบริเวณกว้าง มีพวกแมลงหลายชนิดหลายสายพันธุ์อาศัยทำรังอยู่ชุกชุม แมลงเหล่านั้นมีชื่อเรียกว่า “แดน” (คือ มีแดนอาศัยอยู่ชุกชุมนั่นเอง) โดยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชาวบ้านมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่สงบเรียบง่าย มีอาชีพการทำนาเป็นหลัก ต่อมาทางราชการได้ประกาศยกฐานะหมู่บ้านบางแดนขึ้นเป็นตำบลบางแดน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีกำนันเป็นผู้ดูแลบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน โดยลำดับดังนี้

ลักษณะของพื้นที่

พื้นที่ ตำบลบางแดน เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง 100% ดินเป็นดินเหนียว ดินเปรี้ยว ตั้งทางทิศใต้ของ อำเภอบ้านสร้าง โดยห่างจากตัวอำเภอ 16 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัด 36 กิโลเมตร

อาณาเขต

ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี มีพื้นที่ประมาณ 36.26 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 22,622 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางยาง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลบางกระเจ็ด อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลบางยาง อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลบางขนาก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

เขตการปกครอง

ตำบลบางแดน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ได้แก่

1. บ้านใหม่
2. บางแดน
3. ย่านนาคา
4. อ้อมบางแดน
5. ปลายคลอง

961742230

6. ปากตำหรุ
7. เกาะลอย
8. คลองหัวเสือ
9. บางต้นจิก
10. แหลมทราย
11. สามพอก
12. คลองบางกระดาน
13. ลำโหนด

สามารถเดินทางติดต่อกันระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลบางยาง และอำเภอต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยสามารถเดินทางได้ทางรถยนต์บนถนนทางหลวงหมายเลข 3481 และทางเรือผ่านเส้นทางแม่น้ำปราจีนบุรี ประชากร ศาสนา

ตำบลบางแดน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,429 คน

จำแนกเป็นเพศชาย 2,135 คน เพศหญิง 2,294 คน

จำนวนครัวเรือน 1,149 ครัวเรือน

จำนวนประชากรแฝง ประมาณ 185 คน

ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

การประกอบอาชีพ

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลบางแดน ประมาณร้อยละ 80 ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับ การเพาะปลูก/ การเลี้ยงสัตว์/ การประมง)

เส้นทางคมนาคม (การขนส่งทางรถยนต์ ทางบก ทางน้ำ)

ตำบลบางแดน มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญสามารถเดินทางติดต่อกันระหว่างตำบลบางยาง และอำเภอต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยสามารถเดินทางได้ทางรถยนต์บนถนนทางหลวงหมายเลข 3481 และทางเรือผ่านเส้นทางแม่น้ำปราจีนบุรี

แหล่งแม่น้ำลำคลอง

ตำบลบางแดน มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำนครนายก และแม่น้ำบางปะกง นอกจากนี้ยังมีลำคลองไหลผ่านหมู่บ้าน ได้แก่

คลองบางเขียด ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านปลายคลอง

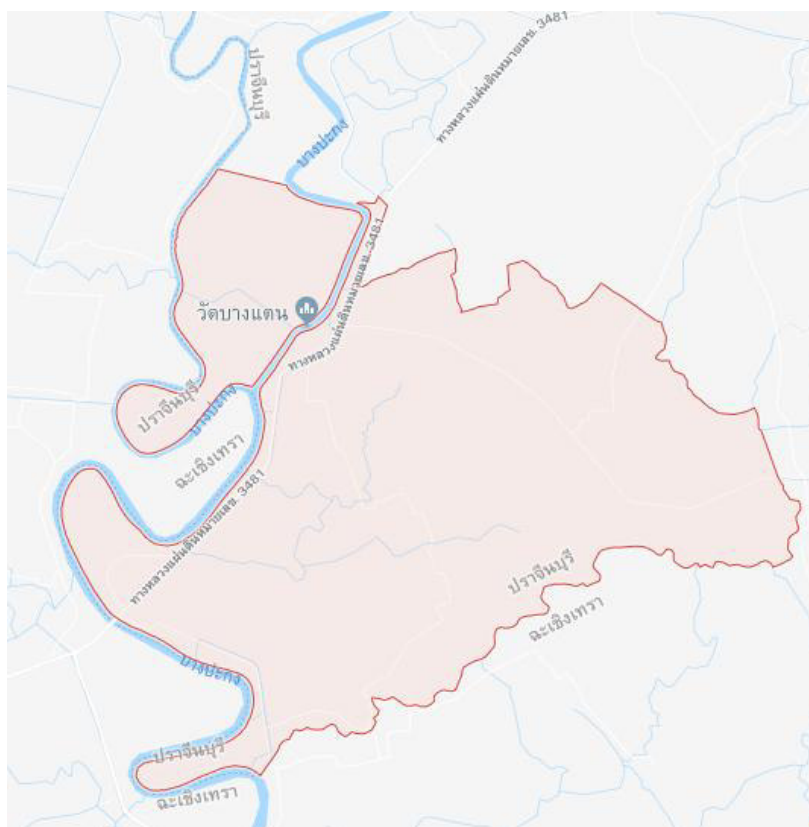
คลองบางต้นจิก ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านบางต้นจิก

คลองหูช้าง ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านบางแดน

961742230

คลองบางกระดาน ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านคลองบางกระดาน
คลองอ้อมบางแดน ไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านย่านนาคา

ภาพที่ 1 เส้นทางน้ำ (เส้นสีฟ้า) บริเวณพื้นที่ ตำบลบางแดน

ข้อมูลลุ่มน้ำบางปะกง

ลุ่มน้ำบางปะกงเป็นลุ่มน้ำสำคัญในภาคตะวันออกของประเทศไทยมีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 10,707.48 ตร.กม. มีพื้นที่ครอบคลุม 11 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี นครนายกนครราชสีมา ปทุมธานี ปราจีนบุรี สมุทรปราการ สระแก้ว และสระบุรี โดยลำน้ำสาขาที่สำคัญของแม่น้ำบางปะกงประกอบด้วยแม่น้ำนครนายกที่อยู่ทางทิศเหนือ ซึ่งไหลลงมาจากเทือกเขาทางตอนใต้ของกลุ่มน้ำและแม่น้ำปราจีนบุรีซึ่งถูกจัดเป็นลุ่มน้ำประธาน ลุ่มน้ำหนึ่งก็เป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำบางปะกงด้วย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แม่น้ำบางปะกงเกิดจากการรวมตัวกันของแม่น้ำนครนายกกับแม่น้ำปราจีนบุรี ที่ไหลมาบรรจบกันที่บริเวณตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีไหลผ่านมาจากทิศเหนือผ่านที่ราบต่ำตอนกลางและไหลผ่านตอนล่างลงสู่ทิศใต้และออกสู่อ่าวไทย

961742230

2. แม่น้ำนครนายกมีต้นกำเนิดจากเทือกเขาในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้แก่ เขาสูง เขาแก้ว เขาสามยอด และเขาเขียว แม่น้ำนครนายกไหลผ่านเขตอำเภอเมืองนครนายก เขตอำเภอบ้านนา และเขตอำเภอองครักษ์ ไปบรรจบกับแม่น้ำบางปะกง ที่อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี เรียกว่า “ปากน้ำโยธกา” ความยาวประมาณ 130 กิโลเมตร ส่วนลำน้ำย่อยที่สำคัญ ได้แก่ คลองนางรอง คลองวังตะไคร้ คลองแม่น้ำบางปะกง คลองโบริด คลองจุมกหลวง คลองเหมือง คลองสาริกา คลองห้วยทราย และคลองบ้านนา

3. แม่น้ำปราจีนบุรีเกิดจากการรวมตัวกันของแม่น้ำพระปรังกับแม่น้ำหनुมานที่บ้านตลาดใหม่ อำเภอกบินทร์บุรี โดยจะไหลไปทางทิศตะวันตกของอำเภอกบินทร์บุรี ผ่านอำเภอศรีมหาโพธิ์ อำเภอประจันตคาม อำเภอเมืองปราจีนบุรี และอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี

4. ลำน้ำสาขาคลองท่าลาดมีต้นกำเนิดจากการรวมตัวกันของคลองระบมและคลองสี่แยก และไหลออกสู่แม่น้ำบางปะกงที่บริเวณตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้าจังหวัดฉะเชิงเทรา มีฝ่ายที่สำคัญ ได้แก่ ฝ่ายคลองท่าลาด

ในพื้นที่ที่ลุ่มน้ำบางปะกงไหลผ่านมักประสบปัญหาต่าง ๆ อาทิเช่น

1. การรุกล้ำของน้ำเค็ม เนื่องจากปลายทางของกลุ่มน้ำบางปะกงไหลลงสู่ทะเลอ่าวไทยที่บริเวณ ตำบลท่าข้าม อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ทำให้เมื่อถึงฤดูแล้งเกิดการหนุนของน้ำทะเลเข้ามาในพื้นที่ โดยจะกินพื้นที่น้ำเค็มไปถึง จังหวัดปราจีนบุรีตอนล่าง

2. ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ด้วยจากการที่มีน้ำเค็มไหลเข้าสู่พื้นที่ ถ้าปีใดที่มีช่วงฝนตกทิ้งช่วงนาน โดยเฉพาะในฤดูร้อน ก็จะเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในการทำเกษตร และการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน

3. การเกิดอุทกภัย สภาพน้ำป่าไหลหลากเป็นต้นเหตุของการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะบริเวณ อำเภอบ้านสร้าง ซึ่งเป็นจุดรวมของแม่น้ำสองสาย ทำให้บริเวณพื้นที่เกาะของ ตำบลบางแดน เกิดอุทกภัยบ่อยครั้ง

4. ปัญหาคุณภาพน้ำ ซึ่งมีทั้งน้ำเสียจากการเกษตร น้ำเสียจากปศุสัตว์ และรวมถึงน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของกลุ่มน้ำบางปะกง

รายละเอียดการใช้ น้ำของพื้นที่

การประกอบอาชีพ

1. ร้อยละ 95 ของประชาชนในพื้นที่ใช้น้ำเพื่อการเกษตร (ปลูกข้าว, ปลูกกล้วย, พืชผักสวนครัว)

2. ร้อยละ 5 ของประชาชนในพื้นที่ใช้น้ำเพื่อการประมง (เลี้ยงกุ้ง, เลี้ยงปลา)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญยอภา ศรีศิริรินทร์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เชื้อนบ้านกุ่มผลกระทบทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป กรณีศึกษาบ้านผาชันตำบลสำโรง อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ ความรับรู้ความเข้าใจ และทัศนคติ ตลอดจนแนวทางการรับมือและแก้ไขปัญหของชาวบ้านจากการสร้างเขื่อนบ้านกุ่ม โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มชาวบ้าน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ชาวบ้านผาชันจะได้รับมี 3 ด้าน ได้แก่ การเกษตรริมฝั่งโขงซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมดประมาณ 280 ไร่ คาดว่าพื้นที่ดังกล่าวจะถูกน้ำท่วมประมาณ 208 ไร่ อาจส่งผลให้สูญเสียผลผลิตมูลค่ากว่า 6,897,300 บาท/ปี ด้านการประมงพบว่า เมื่อระดับน้ำสูงขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อการใช้อุปกรณ์การประมงบางชนิด การเดินเรืออันตรายและยากลำบากยิ่งขึ้น และปริมาณปลาน้ำตื้นอาจจะลดลง ส่วนด้านการท่องเที่ยวที่มีหน้าผาและทัศนียภาพต่าง ๆ สองฝั่งโขงที่สวยงามในช่วงน้ำลดหากสร้างเขื่อนจะเกิดน้ำท่วมทั้งหมด สำหรับความรับรู้ความเข้าใจและทัศนคติของชาวบ้านผาชัน พบว่า ชาวบ้านรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนบ้านกุ่มน้อยมาก และมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการสร้างเขื่อน โดยผู้ที่เห็นด้วยคาดการณ์ว่าต้องการใช้ไฟฟ้าราคาถูกและหวังว่า บ้านผาชันจะเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนผู้ไม่เห็นด้วยซึ่งมีสัดส่วนมากที่สุด คาดว่าจะส่งผลกระทบด้านการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามพบว่า หากชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากการสร้างเขื่อนบ้านกุ่ม แนวทางในการรับมือและแก้ไขคือ เปลี่ยนอาชีพย้ายที่อยู่อาศัยหรือทำงานต่างถิ่นสำหรับหน่วยงานที่ต้องการขอความช่วยเหลือคือรัฐบาลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ NGOs โดยต้องการความช่วยเหลือด้านการชดเชยที่ดินทำกิน การส่งเสริมและจัดสรรที่อยู่อาศัย สำหรับการชุมนุมประท้วง เพื่อเรียกร้องสิทธินั้นพบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ต้องการประเมินสถานการณ์ก่อนในขณะที่กลุ่มผู้เข้าร่วมการชุมนุมแน่นอนและผู้ไม่เข้าร่วมอย่างเด็ดขาดมีจำนวนรองลงมาตามลำดับ

จาตุรนต์ จันทรากุล (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลกระทบทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม เชื้อนกันน้ำเค็มปากกระวะต่อชาวประมงพื้นที่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า เชื้อนกันน้ำปากกระวะ ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านสังคม ต่อกลุ่มชาวประมงพื้นที่บ้านตำบลคูขุด หลังจากมีการสร้างเขื่อนกันน้ำเค็มปากกระวะไปแล้ว 10 ปี ระบบนิเวศของทะเลสาบสงขลามีความเสื่อมโทรมลงมาก ทรัพยากรสัตว์น้ำลดลง บางชนิดสูญพันธุ์ไปจากทะเลสาบ เนื่องจากคลองปากกระวะเป็นเส้นทางอพยพเข้ามาอาศัยวางไข่และเจริญเติบโตของสัตว์น้ำจากทะเลอ่าวไทยเข้ามายังทะเลสาบสงขลา และการสร้างเขื่อน ๆ ยังทำให้ระบบการไหลเวียนของน้ำในทะเลสาบเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้สัตว์น้ำที่ชาวบ้านจับได้มีปริมาณน้อย และมีคุณภาพต่ำมาก ความรู้พื้นฐานการประมงบางอย่างได้

961742230

สูญหายไป ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงลดลงไปอย่างมาก คนหนุ่มสาวออกไปหาอาชีพใหม่นอกชุมชน เช่น การทำงานในโรงงาน เป็นแรงงานรายวัน ในชุมชนเหลือเพียงคนชรา ทำให้ชุมชนล่มสลาย และชาวประมงได้รวมตัวกันเรียกร้องให้กรรมการเรือเขื่อน ฯ ออกทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นกับชาวบ้าน เริ่มตระหนักและได้ร่วมกันหาแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรในทะเลสาบให้ความอุดมสมบูรณ์กลับมาอีกครั้งหนึ่ง เช่น การกำหนดพื้นที่อนุรักษ์สัตว์น้ำ การปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ และในที่สุดก็ได้มีการรวมตัวกันเป็น “ชมรมประมงทะเลสาบอำเภอสติงพระ” ขึ้น

ธีรยุทธ พงศธรพุกษ์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนจากชุมชนบ้านนาถูกโยกย้ายไปอยู่ในหมู่บ้านใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกต่อไปได้ ดังนั้น จึงกลายเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก หรือเป็นผู้อพยพไปทำงานในจังหวัดอื่น ส่วนผู้สูงอายุถูกทิ้งให้ดูแลเด็ก ผลการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากโครงการเขื่อน ฯ ทำให้เกิดปัญหาสังคมขึ้นหลายด้าน เช่น การเพิ่มของอัตราการหย่าร้างอันเกิดจากการอพยพไปทำงานทำที่อื่น การอพยพเข้ามาของโจรจากจังหวัดอื่นอันเนื่องมาจากโครงสร้างพื้นฐานที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถนน และระบบคมนาคม การเพิ่มขึ้นของประชาชนอันเนื่องมาจากการขาดการคุมกำเนิด การมีอคติต่อรัฐบาลอันเนื่องมาจากการได้รับเงินชดเชยค่า และการขาดแคลนงบประมาณ ฯ ในการแก้ไขปัญหา ความสัมพันธ์ของประชาชนเสื่อมทรามลงอันเนื่องมาจากการต่อสู้คดีบนทางเศรษฐกิจเพื่อการอยู่รอดและการเสื่อมถอยของวัฒนธรรมดั้งเดิม อันเนื่องมาจากการเข้ามาแทนของวัฒนธรรมเมือง

คำรวิษฐ์ นัฏพรทุมทิพย์ (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชุมชนจากโครงการ โขง-ชี-มูล ศึกษากรณีชุมชนบ้านดอนแก้วหมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า การจัดการทรัพยากรของชุมชนการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านดอนแก้วกับเครือข่ายอนุรักษ์กลุ่มน้ำชีการเคลื่อนไหวทางการเมืองรูปแบบใหม่ (New social movement) ซึ่งถือเป็นการสร้างพื้นฐานทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มชาวบ้าน ได้ประสบปัญหาและผลกระทบจากการดำเนินโครงการ โขง-ชี-มูล ในการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชี มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น และเกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรรวมศูนย์ไว้ที่รัฐให้ประชาชนได้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนรวม และชุมชนและถือเป็นการปกป้องวิถีชุมชนดั้งเดิมของชุมชนเอาไว้

961742230

เพื่อเกิดความสงบสุขแก่ชุมชนและยังเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้ลูกหลานในอนาคต
ถือเป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้กับประชาชนคนไทย

สมสงวน ปีสตาโก และคณะ (2559) ได้ศึกษาผลกระทบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม
จากการสร้างเขื่อนกั้นลำน้ำชี ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง
แบบหลายขั้นตอน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม การสังเกต สถิติที่ใช้ในการ
วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย
พบว่า ผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจสังคมก่อนที่จะมีการสร้างเขื่อน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำ
นา หลังจากมีการสร้างเขื่อนประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพทำนา และมีอาชีพการเพาะเลี้ยงปลา
ในกระชังเพิ่มขึ้น สำหรับระบบการผลิตในครัวเรือนเดิมเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ แต่ปัจจุบันเป็น
เชิงการค้ามากขึ้น แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ได้มาจากการทำนาทั้งก่อนและหลังการสร้างเขื่อน
และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง สำหรับรายจ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่าย
ในการทำการเกษตรกรรม ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้น แหล่งเงินที่ใช้ในการกู้ยืมมาจากธนาคาร
เพื่อการเกษตรและสหกรณ์มากที่สุด ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ประชาชนยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและ
ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นที่สืบทอดจากบรรพบุรุษผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การสร้าง
เขื่อนกั้นลำน้ำชีทำให้เกิดทั้งภาวะน้ำท่วมและน้ำแล้งภาวะน้ำท่วมพบในฤดูฝนเป็นเวลานานทำให้
น้ำท่วมแหล่งที่อยู่อาศัย พื้นที่การเกษตร ป่าบุงป่าทามเกิดการชะล้างพังทลายของดิน ทำให้
ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง และมีการใช้สารเคมีเพิ่มมากขึ้นทั้งจากการเกษตรกรรมและ
การเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง ส่งผลเสียต่อคุณภาพดินและคุณภาพน้ำในช่วงฤดูแล้งปริมาณน้ำ
ในลำน้ำชีลดน้อยลงมาก เนื่องจากการเปิดปิดประตูระบายน้ำจากเขื่อนกั้นลำน้ำชี ทำให้เกิดปัญหา
ขาดแคลนน้ำปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการการเกษตรกรรมและอุปโภคบริโภค

สินธุ์ สโรบล (2527) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมของการพัฒนาที่ดิน
และแหล่งน้ำ ในบริเวณโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า โครงการชลประทานช่วยให้สุขภาพอนามัยของประชาชนดีขึ้น
โดยพิจารณาจากการไปรักษาทางการแพทย์เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐาน และเกษตรกร
ในโครงการมีความสามัคคีตามคำแนะนำทางการเกษตรแผนใหม่จากโครงการ ส่วนทางด้าน
ทัศนคติพบว่า การดำเนินงานโครงการให้ความช่วยเหลือที่ได้ยังไม่เพียงพอต่อการเกษตรและ
การดำเนินงานพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้น มีผลการเปลี่ยนแปลงด้านความเป็นอยู่และเกษตรกร
เป็นส่วนใหญ่

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

ศรีสุวรรณ ควรขจร (2535) ได้วิจัยเรื่อง ผลกระทบจากสร้างเขื่อน ต่อชาวบ้านที่ถูกโยกย้าย ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบที่ชาวบ้านได้รับจากเขื่อน ตลอดจนผลรับเบื้องต้นและปัญหาที่คนเหล่านั้นต้องได้เผชิญอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เป็นข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม จากพื้นที่ตั้งของเขื่อนใน จำนวน 9 เขื่อน ซึ่งจากกรณีศึกษาพบว่า สภาพเดิมก่อนถูกโยกย้ายนั้นมีความคล้ายคลึงกันคือแทนที่ทุกชุมชนจะมีแบบแผนการผลิตแบบยังชีพที่ค่อนข้างสมบูรณ์มีที่นาขนาดต่าง ๆ เพื่อผลิตข้าวได้เพียงพอต่อการบริโภค และมีการเพาะปลูกพืชไร่หรือพืชสวนเพื่อรายได้สำหรับจ่ายสิ่งอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซึ่งมักจะเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างน้อย เพราะสิ่งต่าง ๆ มักพึ่งตนเองได้ในชุมชนทุกชุมชนที่ถูกน้ำท่วมนั้นเคยเป็นที่ลุ่มริมน้ำ มีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเกษตรและมีทรัพยากรเพื่อการอุปโภค บริโภคที่สมบูรณ์ จากการสำรวจครั้งนี้ พื้นที่ทุกที่ถูกจัดสรรทุกที่เป็นชุมชนใหญ่ มีสภาพที่ดีกว่าเดิมในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของรัฐนี้ จึงมีผลต่อชุมชนให้ต้องเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจนต้องปรับวิถีชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นผลให้ชุมชนต้องศึกษาภาพในการพึ่งพาตนเอง การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงผลกระทบจากโครงการเขื่อนซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรน้ำขนาดใหญ่ของรัฐ โดยส่วนใหญ่แล้วจะส่งผลกระทบต่อชุมชนที่ต้องอพยพโยกย้าย จึงเป็นเอกสารที่สนับสนุนความคิดที่ว่า การจัดการน้ำของรัฐนั้นได้ก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

เดือนรุ่ง จันทศิริ (2546) ศึกษาผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง โดยใช้เครื่องมือการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต พบว่า สภาพทั่วไปของชุมชน 10 ชุมชนที่อยู่ติดกับนิคมอุตสาหกรรมและชุมชนใกล้เคียงได้รับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งทางน้ำอากาศและเสียง พบว่า มีชาวประมงคงเหลือในพื้นที่ประมาณ 10 ครอบครัวเท่านั้น พื้นที่ท่องเที่ยวเดิมหมดสภาพของการเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในย่านของผู้ใช้แรงงาน มีสภาพสกปรก มีขยะเคลื่อนกลาดตามท้องถนน ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในด้านสุขภาพ โดยประชาชนมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอลง มีอาการคันตัว เป็นไข้หวัดบ่อย อ่อนเพลียและเป็นโรคมึนแพ้ ความถี่ในการเจ็บป่วยสูงขึ้น ส่วนสุขภาพจิต พบว่า ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายกับปัญหาสิ่งแวดล้อม และหวาดกลัวอุบัติเหตุอันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมในด้านเศรษฐกิจ พบว่า อาชีพอยู่ในระดับสูงเนื่องจากราคาของสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีราคาแพงตามอำนาจซื้อของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรม และต้นทุนในการครองชีพที่เพิ่มขึ้นจากปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมลพิษจะไปทำลายอาหารและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างรายได้รายจ่ายและปัญหาสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มาตรฐานการครองชีพของประชาชนแย่งลง เนื่องจากจะต้องเร่งรีบกับการหารายได้เพื่อการยังชีพที่สูงขึ้น อีกทั้งอาชีพต่าง ๆ

961742230

BUU-1Thesis 59930120 independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

มีให้เลือกน้อยลงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ในด้านสังคม พบว่า วิถีชีวิตในด้านสังคมของประชาชน มาตาพุดเปลี่ยนแปลงไปโดยเกิดปัญหาการจราจรในเวลาเร่งด่วน มีสถานเริงรมย์เพิ่มขึ้น จำนวนมากส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาโรคเอดส์ขึ้นกับชุมชน มีปัญหาในด้านการขาดแคลน สาธารณูปโภค ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินน้อยลง และความเหลื่อมล้ำของฐานะทางสังคม มากขึ้น ส่วนการแก้ปัญหาแวดล้อมควรมีการร่วมมือกันระหว่างรัฐประชาชนและโรงงาน อุตสาหกรรมใช้มาตรการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม 24 ชั่วโมง ในการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และสังคมควรยึดเป้าหมาย “คนอยู่ร่วมกับโรงงาน” เป็นหลัก

พิทยา สุวคันธุ์ และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาผลกระทบการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ แม่สอด (ไทย)-เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและการเมืองจากนโยบายการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษ แม่สอด (ไทย)-เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้ วิธีวิจัยการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจจะเกิดการย้ายฐานการผลิต จากเขตเศรษฐกิจแม่สอด-เมียวดี ไปสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษตลิวา ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความพร้อมทั้งในแง่พื้นที่และระบบสาธารณูปโภค ส่วนในพื้นที่แม่สอด-เมียวดี จะมีกิจกรรม การค้าและการขนส่งเพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณและมูลค่าการค้า ในส่วนผลกระทบทางการเมือง ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลเมียนมาในทิศทางที่มีความใกล้ชิดกัน มากขึ้น ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ของหน่วยงานในพื้นที่ของเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย)-เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) มีความร่วมมือทั้งในเรื่องนโยบายกฎระเบียบข้อตกลงและ มาตรการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ร่วมกัน

เนตรทราย นิสสัยสุข (2556) ได้ทำการศึกษาผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม อีสเทิร์นซีบอร์ดระยะของ กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม พบว่า ในด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า จากการพัฒนาอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อ (เชิงลบ) มากที่สุด โดยเฉพาะในด้านปัญหาหลุมฝังกลบขยะส่งกลิ่นเหม็น ปัญหารองลงมาคือ ปัญหาเรื่องการรั่วไหลของสารเคมีลงสู่อ่างเก็บน้ำ ในส่วนประเด็นเสียงและอากาศ/ ฝุ่นละอองนั้น เป็นปัญหาที่พบน้อยที่สุด เห็นได้ว่าผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจะสร้างปัญหาลูกโซ่ได้เสมอ เมื่อเกิดกับสิ่งหนึ่งสามารถกระทบไปอีกสิ่งแวดล้อมหนึ่งได้เสมอ ในด้านเศรษฐกิจเมื่อพิจารณา ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าได้ส่งผลกระทบในเชิงบวกประชากรมีงานทำเพิ่มขึ้น เมื่อจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพภาคเกษตรกรรมลดลง ที่ดินได้ถูกพัฒนาเป็นพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้ที่ดินมีราคาที่สูงขึ้น คนในชุมชนขายที่ดิน

961742230

ให้กับโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งราคาที่ดินและการถือครองที่ดินนั้นรัฐไม่สามารถเข้าไปควบคุมได้ ราคาเป็นไปตามกลไกทางการตลาด และในการดำเนินนโยบายของประเทศให้ความสำคัญกับการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ภาครัฐจึงให้ความสำคัญกับด้านเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ในทางด้านสังคม พบว่า ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งผลกระทบเชิงลบคือการไม่พอเพียงในระบบโครงสร้างพื้นฐาน เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เกิดการขาดแคลนด้านสถานศึกษา ส่วนผลกระทบเชิงบวกคือ เมื่อมีประชาชนเข้ามาอาศัยมากขึ้นย่อมส่งผลดีต่อผู้ประกอบการธุรกิจสังหาริมทรัพย์ราคาที่ดินมีราคาสูง ซึ่งจะเห็นได้ว่าในประเด็นย่อยทั้ง 4 นั้น มีสัมพันธ์กัน เมื่อเกิดสิ่งนี้ทำให้มีอีกสิ่งเกิดตามซึ่งต้นเหตุหรือผลลัพธ์นั้นอาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งในเชิงบวกและเชิงลบได้เสมอ ในด้านสุขภาพพบว่า ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ผลกระทบในเชิงลบคือ การสิ่งกลิ่นเหม็นของขยะอุตสาหกรรม การรั่วไหลของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำ การจราจรติดขัด ส่วนผลกระทบในเชิงบวกนั้นคือ ชุมชนมีการจัดการระบบสาธารณสุขของชุมชนเป็นอย่างดี สนใจในเรื่องความเป็นอยู่ประชากรผู้สูงอายุและสุขภาพของชาวบ้านในชุมชนมาก

ตารางที่ 2 สรุปผลกระทบ

ประเด็น	ผู้ให้ข้อมูล		เจ้าหน้าที่ อบต.
	เกษตรกร	อาชีพ	
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเปลี่ยนแปลงของรายได้ก่อนและหลังการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง 2. การเปลี่ยนแปลงจำนวนรอบ/จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพต่อปี 3. ระดับการจ้างงาน 4. กำไรสุทธิ/หนี้สินจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเปลี่ยนแปลงของรายได้ก่อนและหลังการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง 2. การเปลี่ยนแปลงจำนวนรอบ/จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพต่อปี 3. ระดับการจ้างงาน 4. กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น 	ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน
ผลกระทบด้านสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่นการเปลี่ยนอาชีพย้ายที่อยู่อาศัย 2. ความขัดแย้งกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ 3. ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การประกอบอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่นการเปลี่ยนอาชีพย้ายที่อยู่อาศัย 2. ความขัดแย้งกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ 3. ทศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การประกอบอาชีพ 	ผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้ให้ข้อมูล	อาชีพ		เจ้าหน้าที่ อบต.
		เกษตรกร	ประมง	
		4. ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อุดมสมบูรณ์	4. ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อุดมสมบูรณ์	
แนวทางแก้ไข		1. แนวทางการแก้ไขคือ	1. แนวทางการแก้ไขคือ	แนวทางการแก้ไขคือ
ด้านเศรษฐกิจ		ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
แนวทางแก้ไข		2. แนวทางการแก้ไขคือ	2. แนวทางการแก้ไขคือ	แนวทางการแก้ไขคือ
ด้านสังคม		ผลกระทบด้านสังคม	ผลกระทบด้านสังคม	ผลกระทบด้านสังคม

961742230

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่เกิดจากอ่างเก็บน้ำ นฤปดินทรจินดาของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี โดยได้พิจารณาหัวข้อเกี่ยวกับการการวิจัย ดังนี้

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษา 2 แบบ คือ

1. การการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูล จากเอกสารต่าง ๆ ศึกษาหาข้อมูล รวบรวม รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมรายละเอียด รวบรวมวิเคราะห์ถึงผลของผลการวิจัย
2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เกษตรกร กลุ่มที่ 2 ชาวประมง กลุ่มที่ 3 ตัวแทน จากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน ผู้รับผิดชอบดูแลประชาชนในพื้นที่

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกร, ชาวประมง และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน ผู้รับผิดชอบดูแล ประชาชนในพื้นที่ เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เกษตรกรจำนวน 5 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1. ผู้ให้ข้อมูลต้องประกอบอาชีพเกษตรกร (ชาวนา)
2. อาศัยในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี มาแล้วไม่น้อยกว่า

8 ปี

3. เป็นผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร (ชาวนา) มาตลอด ในระยะเวลา 8 ปี

กลุ่มที่ 2 ชาวประมงจำนวน 5 คน ซึ่งโดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1. ผู้ให้ข้อมูลต้องประกอบอาชีพประมง

961742230

2. อาศัยในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี มาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี

3. เป็นผู้ประกอบอาชีพประมงมาตลอด ในระยะเวลา 8 ปี

กลุ่มที่ 3 ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแดนจำนวน 2 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ

1. เป็นผู้ที่ทำงานในองค์กรทางราชการและมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่

2. อาศัยในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี มาแล้วไม่น้อยกว่า 8 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ของประชาชนในพื้นที่ ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ชุด ตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร, กลุ่มชาวประมงและตัวแทนจาก อบต.บางแดน ซึ่งครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบทางด้านสังคม แนวทางแก้ไขทางด้านเศรษฐกิจและแนวทางแก้ไขทางด้านสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ศึกษาหาข้อมูล รวบรวม รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมรายละเอียด รวบรวมวิเคราะห์ถึงผลของผลการวิจัย

2. การสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์จะมีลักษณะการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ที่ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นภายหลังการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 ขอนหนังสือจากวิทยาลัยเพื่อนำไปขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.2 นัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.3 ในขณะที่สัมภาษณ์จะมีการบันทึกเทปในเรื่องนั้น ๆ และถ่ายรูปเพื่อยืนยันข้อมูล

2.4 นำเทปจากการสัมภาษณ์มาถอดหาข้อมูล

961742230

2.5 หากมีประเด็นไม่ครบถ้วนจะขออนุญาตให้ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์อีกครั้ง
ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล
 การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ กรกฎาคม ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2561

การพิทักษ์สิทธิผู้เข้าร่วมการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ โดยได้รับเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เลขที่ 82-2561 วันที่ให้การรับรอง 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 สำหรับการพิทักษ์ผู้เข้าร่วมการวิจัย คือการที่ผู้เข้าร่วมมีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมการวิจัย และเมื่อเข้าร่วมการวิจัยแล้วสามารถยุติการเข้าร่วมวิจัยในช่วงใดก็ได้โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเหตุผลต่อผู้วิจัย ทั้งนี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ และข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บไว้เป็นความลับและจะนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

การวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ และตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สรุปความตามประเด็นสำคัญ
3. ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล แบบสามเส้า โดยเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่แตกต่างกันและเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์
4. นำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์

961742230

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 ที่ทรงเล็งเห็นความสำคัญของระบบชลประทานในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งโครงการ ห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจังหวัดปราจีนบุรี เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาพื้นที่ราบ เขิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว ที่ได้มีพระราชดำริให้พัฒนาต้นน้ำลำธารปราจีนบุรี โดยให้พิจารณาสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำ 3 เขื่อน ได้แก่ เขื่อนห้วยพระปรังเขื่อนห้วยยาง และเขื่อนห้วย โสมงเพื่อจัดหาน้ำให้ราษฎรใช้ทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งและมีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคตลอดปี โดยกรมชลประทานพิจารณาวางโครงการชลประทานประเภทอ่างเก็บน้ำในลุ่มน้ำ ห้วยพระปรังและลุ่มน้ำห้วยโสมงซึ่งเป็นลำน้ำสาขาของแม่น้ำปราจีนบุรีหรือแม่น้ำบางปะกง เนื่องจากเห็นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาทั่วมในพื้นที่ลุ่มน้ำปราจีนบุรีและลุ่มน้ำบางปะกง ตอนบนได้ และยังสามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ในกิจกรรมอื่น ๆ ได้อีกด้วย ดังพระราชดำริที่ว่า

“...ควรพิจารณาสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำห้วยโสมงทำเลที่สร้างเขื่อน พิกัด 48 PSA 806-585 แขนที่มาตราส่วน 1:50,000 ระหว่าง 5437 III โดยควนทั้งนี้ควรพิจารณาเก็บกักน้ำอย่างเต็มที่เพื่อ จัดหาน้ำให้ราษฎรสองฝั่งห้วยโสมงในเขตอำเภอทับนูนบุรี และพื้นที่ตลอดลุ่มน้ำจังหวัด ปราจีนบุรีให้ทำการเพาะปลูกได้ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้งและมีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคตลอดปี...” (มูลนิธิมันพัฒนา, 2560)

จากกระแสพระราชดำริดังกล่าวสู่การปฏิบัติงานของกรมชลประทาน บัดนี้โครงการ ดังกล่าวได้แล้วเสร็จ และเพื่อสะท้อนถึงผลกระทบของเขื่อนที่ถือว่าส่งผลกระทบต่อประชาชน ในพื้นที่ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาถึงผลกระทบทาง เศรษฐกิจและสังคมของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง กรณีศึกษา ตำบลบางแตน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวแทนจากอาชีพเกษตรกรรม อาชีพประมง รวมถึงตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแตน รวมผู้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 12 ท่าน โดยได้แยกประเด็นรายละเอียดรวมถึงผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการห้วยโสมง

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมง

961742230

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ตารางที่ 3 จำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน
เพศ	
หญิง	5
ชาย	7
อายุ	
ไม่เกิน 40 ปี	4
เกิน 40 ปี	8
อาชีพ	
เกษตรกร	5
ประมง	5
ตัวแทนจาก อบต.	2

จากตารางที่ 3 จำนวนของผู้ให้สัมภาษณ์รวมทั้งสิ้น 12 ท่าน แบ่งออกเป็นหญิง 5 ท่าน และชาย 7 ท่าน มีอายุไม่เกิน 40 ปี 4 ท่าน และอายุเกิน 40 ปี 8 ท่าน สำหรับอาชีพของผู้ให้สัมภาษณ์นั้นแบ่งเป็น เกษตรกร และผู้ประกอบการประมง อาชีพละ 5 ท่าน และตัวแทนจาก อบต. บางแดนอีกจำนวน 2 ท่าน

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการห้วยโสมง

จากการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ทางตอนเหนือของแม่น้ำปราจีนบุรี โดยแม่น้ำดังกล่าวนั้นถือเป็นแม่น้ำสายสำคัญของคนในพื้นที่ตำบลบางแดน ที่ใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคตลอดจนการประกอบอาชีพ ดังนั้นจึงถือได้ว่าแม่น้ำสายนี้เป็นเหมือนเส้นเลือดใหญ่ที่ใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการ ฯ ต่อคนในพื้นที่ตำบลบางแดน ผ่านการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ผลการศึกษาแยกตามประเด็นดังต่อไปนี้

961742230

BUU_1Thesis_59930120_independent_study / recv: 28052562_16:42:53 / seq: 29

ผลกระทบทางด้านรายได้

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ รายได้ก่อนการสร้างอ่างเก็บน้ำจะไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากในพื้นที่ตำบลบางแตนนั้นเป็นพื้นที่ที่น้ำเค็มจากลุ่มน้ำบางปะกงหนุนถึงในช่วงฤดูแล้ง ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถประกอบอาชีพได้เต็มรูปแบบ สำหรับพื้นที่ทำนาก็จะไม่สามารถทำได้ในช่วงนี้เนื่องจากขาดแคลนน้ำ หรือหากมีการนำน้ำเข้าพื้นที่ประกอบอาชีพก่อนการมาถึงของน้ำเค็มก็ไม่สามารถทำได้ดี เนื่องจากผลจากการที่น้ำเค็มได้ซึมเข้ามาในพื้นที่ทำให้ได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร และมีรายได้น้อยตามไปด้วย

“มีผลกระทบเรื่องน้ำเค็ม แล้วทำให้น้ำซึมเข้าท้องนา ทำให้ดินเค็มดินเปรี้ยวได้ ทำให้ผลผลิตนาไม่มีความสูญเสีย ผลผลิตน้อย รายได้น้อย” (เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

หรือแม้กระทั่งผู้ที่ประกอบอาชีพประมงเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลาที่มีความเห็นสอดคล้องกับเกษตรกรเช่นกัน คือ ในช่วงฤดูแล้งไม่สามารถสูบน้ำเข้าบ่อได้ เนื่องจากปริมาณน้ำก่อนน้ำเค็มหนุนถึงพื้นที่มีจำกัด รวมถึงมีการซึมของน้ำเค็มเข้าบ่อ ทำให้ผลผลิตไม่ดีเช่นกัน

“มีการขาดสนปัญหาเรื่องน้ำ เวลาหน้าแล้งก็จะขาดแคลนน้ำ แล้วน้ำเค็มดันเข้ามา ก็จะเป็นอุปสรรค ก็คือทำมาหากินไม่ได้ก็ทำให้ขาดแคลนรายได้ในช่วงนี้” (ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

นอกจากปัญหาด้านน้ำแล้งแล้ว ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงก็มีปัญหาในฤดูน้ำหลากเช่นกัน กล่าวคือ พื้นที่ตำบลบางแตนนเป็นส่วนของแม่น้ำสามสายมาบรรจบกันคือ แม่น้ำนครนายก แม่น้ำปราจีนบุรี และแม่น้ำบางปะกงที่เป็นลักษณะน้ำขึ้นน้ำลงตามสภาวะทางทะเล ส่งผลให้ในช่วงฤดูน้ำหลากพื้นที่ตำบลบางแตนนจึงประสบปัญหาน้ำท่วมได้ง่าย โดยเฉพาะในช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ซึ่งเป็นการลงทุนทำนาครั้งที่ 2 ทำให้เกิดความสูญเสียของผลผลิต หากเก็บเกี่ยวไม่ทันตามเวลาทำให้เกษตรกรสูญเสียรายได้

“ก่อนการสร้างเขื่อน รายได้ครั้งที่สองจะไม่แน่นอน มันจะมีปัญหาน้ำท่วม” (เกษตรกรท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง โครงการดังกล่าวสามารถช่วยลดอุปสรรคของการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นปัญหา

ภัยแล้งที่ส่งผลเสียต่อผลผลิตของเกษตรกร ทำให้รายได้ไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงปัญหาน้ำท่วมที่ส่งผลต่อเกษตรกรเช่นกัน โดยหลังจากโครงการดังกล่าวส่งผลให้ผลผลิตของชาวบ้านได้ผลในปริมาณที่เหมาะสมกับเป้าหมายที่สมควรได้รับ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตเพิ่มขึ้นตามมาด้วย

“พอมิเขื่อน ทำให้ผลผลิตได้มากขึ้นเพราะต้นกล้าไม่เสียหายไปจากน้ำเค็มซึม ทำให้ผลผลิตได้มากขึ้น รายได้ก็มากขึ้นตามไป” (เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

“ช่วงหลังสร้างเขื่อนมานี้ น้ำเยอะเลย จะเลี้ยงช่วงไหน หมกปัญหาเรื่องน้ำไปได้ ก็ถือว่าสะดวกขึ้น ทำให้ปล่อยกุ้งได้สะดวกขึ้น รายได้ก็ดีขึ้นมันคล่อง พอเรามีทุน มีน้ำ เลี้ยงได้เลย รายได้ก็มา ก็ถือว่าดีกว่าแต่ก่อนเยอะ” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 4 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นรายได้

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ผลกระทบด้านรายได้	เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง	รายได้เพิ่มขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 2	รายได้น้อย	ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด
	เกษตรกรท่านที่ 3	รายได้ไม่แน่นอน	รายได้เพิ่มขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 4	รายได้น้อย	ผลผลิตได้มากขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 5	น้อยกว่า	ถือว่าดีขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง	รายได้เพิ่มขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 2	ได้รับผลกระทบ	มีรายได้เพิ่มขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 3	ขาดแคลนรายได้ บางช่วง	รายได้ได้มากขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4	รายได้ไม่ดีเท่าที่ควร	รายได้ดีกว่าแต่ก่อน
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 5	รายได้น้อย	รายได้ดีขึ้นเยอะ

961742230

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบทางด้านรายได้พบว่า ก่อนโครงการสร้างอ่างเก็บน้ำ ชาวบ้านมีรายได้ที่ไม่แน่นอน เนื่องจากประสบปัญหาทางด้านน้ำ ทำให้ผลผลิตจากการประกอบอาชีพไม่ดีเท่าที่ควร หากประสบปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำเค็มก็จะเกิดการเสียหายของผลผลิต ทำให้รายได้้น้อย แต่หลังจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำดังกล่าว ทำให้เกษตรกรและชาวประมงมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก น้ำที่ถือเป็นปัจจัยหลักในการประกอบอาชีพมีเพียงพอ และไม่ต้องเสี่ยงกับพิบัติภัยทางน้ำ ทำให้ผลผลิตได้ตามเป้าหมาย ทำให้มีรายได้ที่ดีขึ้น

ผลกระทบทางด้านจำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพ

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า โดยปกติแล้วรอบการทำงานจะเฉลี่ยอยู่ที่ 2 รอบต่อปีเป็นปกติ แต่อาจจะมีผลกระทบถ้ามีการวางแผนเริ่มการทำงานไม่ดี อาจจะไม่ได้ออกตามที่กำหนด เนื่องจากในบางปีสภาพน้ำแล้งมากทำให้ไม่สามารถนำน้ำเข้านาได้เพียงพออย่างทันตามเวลา หรือในช่วงน้ำเต็มหนองสูงคือช่วงเดือนมกราคมถึงพฤษภาคมก็ต้องมีการวางแผนการเริ่มต้นทำงานที่เหมาะสม สำหรับผู้ประกอบการอาชีพประมง มีความเห็นที่สอดคล้องกันคือ ช่วงที่มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำจะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นช่วงน้ำท่วมหรือน้ำเค็มหนองสูง จึงทำให้จำนวนรอบการผลิตในแต่ละปีไม่แน่นอน โดยเฉพาะผู้เลี้ยงกุ้ง จะพบปัญหามากกว่า เนื่องจากการเลี้ยงกุ้งใช้ช่วงเวลาสั้น ทำให้ต้องมีรอบในการใช้น้ำบ่อยกว่าผู้เลี้ยงปลา ปัญหาน้ำดังกล่าวจึงส่งผลต่อจำนวนรอบในการประกอบอาชีพ

“จำนวนรอบของการทำงานจะทำงานได้น้อยลง เพราะจะมีผลกระทบจากน้ำเค็มน้ำท่วมอยู่แล้ว” (เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

“ฤดูแล้งจะเลี้ยงไม่ได้ จะทำได้ในช่วงฤดูฝนถึงฤดูหนาวก็ประมาณ 7-8 เดือน” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

“แต่ก่อนอยากปล่อยกุ้ง น้ำไม่พอ ก็ปล่อยไม่ได้ ปีหนึ่งมันก็เลยได้รอบไม่เท่ากันเยอะสุดก็ซัก 2 รอบก็ดีละ” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์พบว่าหลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง เกษตรกรมีความคิดเห็นว่ารอบของการทำงาน ไม่มีการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ โดยเฉลี่ยจะอยู่ที่ 2 รอบเท่าเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือ ในแต่ละรอบผลผลิตจะเพิ่มขึ้นและทำได้เร็วขึ้น กล่าวคือเมื่อมีน้ำในปริมาณที่เพียงพอก็สามารถเริ่มดำเนินกิจกรรมได้ตามความสะดวกและความเหมาะสม โดยไม่ต้องให้ความสนใจกับปัจจัยหลักก็คือ น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกมากนัก สำหรับผู้ประกอบการอาชีพประมง ในส่วนของผู้ที่เลี้ยงปลาแสดงความคิดเห็นว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรอบมากนัก

961742230

เนื่องจากปลาเป็นสัตว์ที่โตช้า ระยะเวลาเลี้ยงแต่ละรอบใช้เวลานาน ซึ่งมีผลคือ สามารถเติมน้ำเข้าพื้นที่บ่อได้สะดวก และไม่ต้องประสบปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำแล้ง อีกทั้งในการเติมน้ำเข้าบ่อจะมีลูกปลาจากธรรมชาติเพิ่มเข้ามาด้วย จึงมีความคิดเห็นว่าการสร้างอ่างเก็บน้ำ ฯ ส่งผลดีต่อการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ที่เลี้ยงกุ้งพบว่า ส่วนใหญ่ได้รอบการเลี้ยงกุ้งที่เพิ่มขึ้นคือ ประมาณ 3 รอบต่อปี ทำให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องไม่ต้องเสียเวลารอน้ำในบางช่วงของปี

“ทำได้สองรอบเท่าเดิม แต่เราทำได้เร็วขึ้น” (เกษตรกรท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2561)

“ช่วงหลังนี้ ปีหนึ่ง 3 รอบก็สบาย ไม่ต้องเครียดเรื่องไม่มีน้ำเลี้ยง” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

“เลี้ยงปลารอบมันก็เท่าเดิมนะ ไม่เปลี่ยนเท่าไร เพราะเลี้ยงปลามันต้องใช้เวลา อย่างเราเลี้ยงปลาเบญจพรรณ มันก็โตตามธรรมชาติของมันไป แต่ดีตรงที่เวลาเติมน้ำ มันเติมได้ตลอดใจ ไม่ต้องห่วงเรื่องน้ำเค็ม จะได้สบายตรงนี้” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 5 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นจำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพ

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
จำนวนรอบ	เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
	เกษตรกรท่านที่ 2	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
	เกษตรกรท่านที่ 3	ไม่กล่าวถึง	ผลผลิตเยอะ
	เกษตรกรท่านที่ 4	จำนวนรอบน้อย	รอบมากขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 5	2 รอบต่อปี	2 รอบ เท่าเดิม
ผู้ประกอบการอาชีพ	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 1	น้ำท่วมต้องหยุด	เลี้ยงได้ต่อเนื่อง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 2	ไม่กล่าวถึง	เลี้ยงได้ต่อเนื่อง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 3	ฤดูแล้งไม่ได้เลี้ยง	จำนวนรอบเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	ผู้ประกอบอาชีพ ประมงท่านที่ 4	2 รอบต่อปี ถือว่าดีแล้ว	3 รอบ สบาย ๆ
	ผู้ประกอบอาชีพ ประมงท่านที่ 5	ไม่กล่าวถึง	ไม่เปลี่ยนแปลง

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นของจำนวนรอบ/ จำนวนครั้ง ในการประกอบอาชีพพบว่า ในส่วนของจำนวนรอบของการทำนาของเกษตรกรในพื้นที่ตำบล บางแตนนัน ก่อนการสร้างโครงการดังกล่าว โดยเฉลี่ยรอบของการทำนาอยู่ที่ 2 รอบต่อปี และ หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ รอบของการทำนาก็ยังอยู่ที่ 2 รอบ เหมือนเดิม แต่ที่แตกต่าง ออกไปคือ ในแต่ละรอบนั้น จะได้ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น สำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงนั้น ก่อนการสร้างโครงการจำนวนรอบการเลี้ยงกุ้งจะไม่คงที่ เพราะบางช่วงจะไม่มีน้ำสำหรับใช้ ในการเลี้ยงกุ้ง แต่หลังจากโครงการแล้วเสร็จพบว่า การเลี้ยงกุ้งมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น โดยสามารถเลี้ยงได้ถึง 3 รอบต่อปี และในแต่ละรอบนั้นก็จะได้ผลผลิตที่ดีตามความต้องการ

ผลกระทบทางด้านการจ้างงาน (การไถหว่าน ใส่ปุ๋ย/ ยา เก็บเกี่ยวผลผลิต)

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ในส่วนของเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจ้างงานว่า ลักษณะของการจ้างงานโดยทั่วไปจะทำในส่วนของการใส่ปุ๋ย หรือพ่นยาฆ่าแมลง ซึ่งอัตราการจ้างก็จะแปรผันตามปริมาณที่ทำ เกษตรกรบางท่านมีพื้นที่นาเยอะ แต่น้ำมีปริมาณ น้อย ก็จะไม่สามารถทำนาได้ครบทุกไร่ การจ้างงานก็จะน้อยลง สำหรับผู้ประกอบอาชีพประมง มีความคิดเห็นว่าการเลี้ยงปลาอัตราการจ้างแรงงานจะน้อย ผู้ประกอบการจะทำเองเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการเลี้ยงกุ้งนั้นจะมีการจ้างงานตามรอบของการเลี้ยง ซึ่งปกติแล้วจะไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยนัก

“บางปีน้ำเต็มมันมาเยอะ เราก็ทำได้ไม่ครบ อย่างเรามีหลายไร่ เราก็ไม่ได้ทำทุกไร่ มันก็จะจ้างน้อยลง” (เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2561)

“ก่อนการก่อสร้าง จำนวนรอบจะไม่ค่อยมี การจ้างก็จะน้อย” (ผู้ประกอบอาชีพประมง ท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ในส่วนของเกษตรกรบางท่านนั้นอัตรา

การจ้างงานยังคงเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็จะมีเกษตรกรบางท่านที่มีพื้นที่นามาก ก็จะมีการทำนามากขึ้น ทำให้มีอัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สำหรับผู้ประกอบการอาชีพประมงพบว่า มีทั้งผู้ที่ไม่มีการจ้างงานซึ่งโดยมากจะเป็นผู้เลี้ยงปลา แต่สำหรับผู้ที่เลี้ยงกุ้งนั้นส่วนใหญ่จะมีอัตราการจ้างแรงงานเพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนรอบที่เพิ่มขึ้นของการเลี้ยงกุ้ง

“มีน้ำเยอะแล้ว น้ำมันจืด เรามีที่เราก้ทำหมด ก็จ้างคนเข้ามาไถ มาใส่ปุ๋ยอะไรประมาณนี้ ก็ถือว่าจ้างคนเยอะขึ้น” (เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2561)

“ก็พอเลี้ยงได้มากขึ้น มันก็ต้องจ้างมากขึ้นเป็นธรรมดาเพราะเวลาเลี้ยงกุ้งนี้ก็ต้องเตรียมบ่อ ก็จ้างเค้ามาเลี้ยงบ่อ เตรียมพร้อม ละพอจะจับก็ต้องจ้างเค้ามาช่วย ก็ถ้ารอบมันเยอะ การจ้างมันก็เยอะตามรอบเลย ของแบบนี้มันต้องใช้แรงงานไง ทำกันเองไม่ไหวหรอก” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

“การจ้างหรือก็คือว่าไม่เปลี่ยนนะ อาจจะเพราะเลี้ยงปลา รอบมันไม่เปลี่ยนเยอะ แต่ถ้าพวกที่เค้าเลี้ยงกุ้งนี้จะจ้างบ่อยเลยนะ บางทียังไปรับจ้างเค้าเลย” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 6 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางการจ้างงาน (การไถหว่าน ใส่ปุ๋ย/ ยา เก็บเกี่ยวผลผลิต)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
การจ้างงาน	เกษตรกรท่านที่ 1	จ้างเหมือนเดิม	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
	เกษตรกรท่านที่ 2	น้ำน้อยการจ้างจะ	จ้างเยอะขึ้น
		น้อยลง	
	เกษตรกรท่านที่ 3	จ้างงานเหมือนเดิม	ไม่เปลี่ยนแปลง
	เกษตรกรท่านที่ 4	ปกติจ้างอยู่แล้ว	จ้างเยอะขึ้น
เกษตรกรท่านที่ 5	ไม่ได้กล่าวถึง	ไม่เปลี่ยนแปลง	
ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 1	ผู้ประกอบการอาชีพ	ไม่มีการจ้างงาน	ไม่มีการจ้างงาน
	ผู้ประกอบการอาชีพ	จ้างปกติ	การจ้างเพิ่มขึ้น
ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 2			

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	ผู้ประกอบอาชีพ ประมงท่านที่ 3	การจ้างงานน้อย	จ้างแรงงานเพิ่มขึ้น
	ผู้ประกอบอาชีพ ประมงท่านที่ 4	ไม่ได้กล่าวถึง	จ้างมากขึ้น
	ผู้ประกอบอาชีพ ประมงท่านที่ 5	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางการจ้างงาน (การไถหว่าน ใส่ปุ๋ย/ ยา เก็บเกี่ยวผลผลิต) พบว่า ในส่วนของการจัดจ้างนั้น ก่อนมีโครงการดังกล่าว เกษตรกร จะจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยในการใส่ปุ๋ย หรือพ่นยาฆ่าแมลง โดยอัตราการจ้างจะขึ้นอยู่กับปริมาณ การทำนา และสำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงส่วนใหญ่การจ้างจะน้อย จะมีเฉพาะบางช่วงเวลา เท่านั้น แต่หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จพบว่า เกษตรกรบางท่านก็ยังมีอัตราการจ้าง ที่เท่าเดิม แต่ก็บางท่านที่มีอัตราการจ้างเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยพื้นที่ในการประกอบอาชีพ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีปัจจัยมาจากปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ สำหรับผู้ประกอบอาชีพ ประมง พบว่ามีทั้งผู้ที่ไม่มีงานจ้างซึ่งจะเป็นผู้เลี้ยงปลา แต่สำหรับผู้เลี้ยงกุ้งนั้น อัตราการจ้าง งานเพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนรอบที่เพิ่มขึ้น

ผลกระทบทางด้านกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพ

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ก่อนการก่อสร้างโครงการดังกล่าวนั้น ปัญหา น้ำเค็มน้ำแล้งส่งผลกระทบต่อผลผลิตของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเมื่อเกิดปัญหาน้ำ จะทำให้ผลผลิตน้อยลงหรือไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ ผลกำไรก็จะน้อยลงตามไปด้วย ทั้งนี้รวม ไปถึงผู้ที่ประกอบอาชีพประมงด้วยเช่นกันกล่าวคือ เมื่อน้ำที่ถือเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ มีไม่เพียงพอ รอบในการเลี้ยงก็จะน้อยลง ทำให้รายได้ของผู้ประกอบการน้อยตามไปด้วย ซึ่งจะส่งผลถึงกำไรในแต่ละปีก็น้อยลงตามลำดับ

“ประสบปัญหาหลายด้านครับ ทั้งน้ำท่วม น้ำเค็มซึมเข้าพื้นที่ท้องนา ทำให้ผลผลิตน้อย กำไรก็น้อย” (เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

961742230

“ก่อนการก่อสร้างกำไรน้อยเพราะรอบมันน้อย” (ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า หลังการสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ได้กำไรเพิ่มมากขึ้น สามารถที่จะปลดหนี้สินได้ เนื่องจากสามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่องไม่ต้องรอน้ำหรือได้รับผลกระทบจากน้ำ สำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงก็เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อปริมาณน้ำมีเพียงพอในการเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลาทำให้รอบในการเลี้ยงเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีกำไรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

“ได้ข้าวเยอะ เพราะน้ำมันดีก็ได้ใช้หนี้ใช้สินนิดหน่อยก็โอเคอยู่ ถือว่าดีขึ้น”

(เกษตรกรท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2561)

“ผลกำไรเพิ่มขึ้นค่ะ เพราะเราสามารถประกอบอาชีพได้โดยไม่ต้องรอน้ำ ซึ่งเป็นผลเชื่อมโยงกัน ทำให้ดีขึ้นค่ะ” (ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2561)

ตารางที่ 7 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพ

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ผลกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพ	เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง	มีพอจ่ายและใช้หนี้
	เกษตรกรท่านที่ 2	ไม่ได้กล่าวถึง	กำไรดีขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 3	ได้ 80 ถัง	ได้ 90 ถัง กำไรเพิ่มขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 4	ผลผลิตน้อย กำไรน้อย	ผลผลิตมาก กำไรมาก
	เกษตรกรท่านที่ 5	ได้ 240,000	ได้ 300,000 ดี พอใช้หนี้
	ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง	กำไรเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 2	ไม่ได้กล่าวถึง	กำไรเพิ่มขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 3	กำไรน้อย	กำไรมากขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 4	มีหนี้สิน	กำไรเยอะขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 5	พอมีกำไรบ้าง รายได้น้อย	รายได้ดีขึ้น

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพพบว่า ก่อนการจัดสร้างโครงการดังกล่าว กำไร/ หนี้สินของผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งปกติแล้วจะแปรผันตามรายได้ที่เกิดจากผลผลิตในแต่ละรอบการผลิต มีอัตรากำไรที่ค่อนข้างไม่สูงนักเมื่อเปรียบเทียบกับหลังการก่อสร้างโครงการดังกล่าวคือ ในแต่ละรอบการผลิตรายได้จะได้รับผลกระทบจากภัยทางน้ำ ซึ่งจุดนี้ทำให้รายได้ไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ แต่หลังจากการสร้างโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จพบว่า ผลผลิตที่ได้มีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้กำไรในแต่ละรอบการผลิตเพิ่มมากขึ้นด้วย ทำให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน และเพียงพอสำหรับชำระหนี้สินได้อีกด้วย

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจชุมชน

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ก่อนการสร้างโครงการดังกล่าวเศรษฐกิจในชุมชนตำบลบางแตนมีการขยายตัวได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องด้วยสภาพของพื้นที่ตำบลบางแตนนั้นเป็นพื้นที่ลุ่มปลายแม่น้ำปราจีนบุรีมีกบกระสบปัญหาน้ำแล้ง อีกทั้งยังอยู่ในพื้นที่ที่น้ำทะเลหนุน ผลจากปัญหาน้ำดังกล่าวทำให้การประกอบอาชีพของคนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วใช้น้ำเป็นปัจจัยหลักในการทำนาและเลี้ยงสัตว์น้ำ ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ผลผลิตเสียหาย ทำให้รายได้ในแต่ละปีไม่แน่นอนซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อสภาพคล่องทางเศรษฐกิจของคนในพื้นที่ทั้งสิ้น

961742230

BUU_1Thesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

“ก่อนการสร้างเขื่อนห้วยโสมงนั้น ชุมชนบางแดนของเราได้รับผลกระทบจากภัยแล้งในช่วงแล้งเนี้ยน้ำจะไม่พอใช้เนื่องจากน้ำเต็มจะหนุนขึ้นมาสูงทำให้เกษตรกรขาดแคลนน้ำจืดในการอุปโภคบริโภค ใช้ในการเกษตรและการประมงทำให้ผลผลิตไม่เท่าที่ควรหรือต่ำ” (ตัวแทนจาก อบต. ท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เคยได้รับผลกระทบทางสถานะน้ำ ซึ่งทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง นั้น ไม่พบปัญหาดังที่เคยเกิดขึ้นแล้ว ทำให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างต่อเนื่อง ผลผลิตดีขึ้นตามลำดับ ส่งผลให้รายได้มากตามขึ้นมา การจัดซื้อจัดจ้างก็เพิ่มมากขึ้นไปด้วย และสังเกตได้ว่าเศรษฐกิจภายในชุมชนดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ถือว่าการมีโครงการดังกล่าวส่งผลกระทบในทางที่ดีต่อเศรษฐกิจในชุมชนบางแดน

“หลังจากก่อสร้างเขื่อนห้วยโสมงเสร็จนั้นทำให้พี่น้องเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบางแดนนั้นได้รับผลกระทบก็คือ 1. น้ำที่เคยเต็มและขาดไม่พอใช้ก็มีน้ำจืดเหลือใช้เพียงพอในการอุปโภคบริโภค การเกษตรและในการประมง ทำให้ผลผลิตในด้านเกษตรและประมงดีขึ้นตามลำดับนะครับ ทำให้พี่น้องประชาชนมีความสมบูรณ์ ส่วนหน้าฝนนั้นก็จากเคยถูกน้ำท่วมหลาก ทำให้พืชผลทางการเกษตรเสียหาย แต่เมื่อมีเขื่อนห้วยโสมงขึ้นมาทำให้ น้ำนั้นไม่เยอะเท่าที่ควร เนื่องจากน้ำจะลบกักเก็บอยู่ในอ่างทำให้พี่น้องชาวบ้านและเกษตรกร เก็บเกี่ยวผลผลิตทันช่วงเวลา ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น” (ตัวแทนจาก อบต. ท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 8 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นผลกระทบด้านเศรษฐกิจชุมชน

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจชุมชน	ตัวแทน อบต.ท่านที่ 1	เศรษฐกิจไม่ดี ผลผลิตไม่ได้เท่าที่ควร	ผลผลิตดีขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น เศรษฐกิจดีขึ้น
	ตัวแทน อบต.ท่านที่ 2	น้ำไม่เพียงพอในการเกษตร	เศรษฐกิจดีขึ้น น้ำจืดตลอด เพียงพอในการทำเกษตร

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจในชุมชน พบว่า ก่อนการก่อสร้างโครงการดังกล่าวนั้น เศรษฐกิจในพื้นที่ตำบลบางแดนไม่ดีเท่าที่ควร แต่หลังการก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จพบว่าเศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น เนื่องจากคนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพ ได้เต็มกำลังการผลิต ส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้น สภาวะการจับจ่ายใช้สอยคล่องตัวมากขึ้น

ข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไขผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า แนวทางในการแก้ไขผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวแทนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ อยากให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือเรื่องราคาของสินค้าที่ถือเป็นผลผลิตของเกษตรกร เพื่อที่จะทำให้เกษตรกรมั่นใจได้ว่า ราคาสินค้านั้น ๆ จะไม่ตกต่ำ และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในครัวเรือน อีกทั้งในส่วนของราคาปุ๋ย ยา หรืออาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์ก็ขอให้รัฐบาลเข้ามาดูแลเรื่องราคาเพื่อที่จะเป็นมาตรฐาน และไม่ให้สูงจนเกินไป ซึ่งจะกระทบต่อต้นทุนการผลิต

“อยากให้ภาครัฐที่เกี่ยวกับกับเกษตร มองภาพรวม ไม่ใช่แค่ข้าวก็อยากให้ข้าวเพิ่มมากขึ้น อย่างพวกที่ทำสวน ปลูกมะม่วง อยากให้ราคาดีขึ้น เพราะพวกที่เค้าทำเกษตรกันอยู่มันก็หนักอยู่แล้ว อยากให้เค้ามีรายได้ตรงนี้เพิ่มมากขึ้น” (เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

“เศรษฐกิจ รายได้หรือ ก็คงกลัวราคาคง พอเรามีของขายเยอะ ก็กลัวเค้ากดราคา ก็คงอยากให้หน่วยรัฐเข้ามาดูแลเรื่องราคา” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 9 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไขผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไขผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง
เกษตรกรท่านที่ 2	อยากให้รัฐดูแลราคาข้าว ประกันราคาข้าว
เกษตรกรท่านที่ 3	อยากให้รัฐดูแลราคาข้าว
เกษตรกรท่านที่ 4	อยากให้รัฐดูแลราคาสินค้าเกษตร อยากให้ราคาดีขึ้น
เกษตรกรท่านที่ 5	อยากให้รัฐดูแลราคาข้าว รวมถึงควบคุมราคาปุ๋ย
ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 1	อยากให้รัฐช่วยหาตลาดเพื่อส่งออกผลผลิต

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 2	อยากให้รัฐดูแลราคาผลผลิต
ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 3	อยากให้รัฐช่วยเรื่องการลงทุนการผลิต และเพิ่มราคาสินค้าเกษตร
ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 4	อยากให้รัฐดูแลราคาผลผลิต
ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 5	อยากให้รัฐดูแลราคาผลผลิต
ตัวแทน อบต.ท่านที่ 1	อยากให้รัฐดูแลราคาผลผลิต
ตัวแทน อบต.ท่านที่ 2	อยากให้รัฐดูแลราคาผลผลิต

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นในการแก้ไขผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจนั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอยากให้รัฐดูแลราคาผลผลิต เพื่อป้องกันไม่ให้ราคาตกต่ำ

ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมง

ผลกระทบทางด้านสังคมถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากเมื่อเกิดสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งมักจะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการอพยพย้ายถิ่นฐาน หรือการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตชุมชน รวมถึงการประกอบอาชีพ โดยในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมงผ่านการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ผลการศึกษาแยกตามประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ผลกระทบทางการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วคนในพื้นที่ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันคือ ด้วยสภาพการประกอบอาชีพในพื้นที่ที่ไม่เอื้ออำนวยจากสภาพน้ำ ทำให้บางครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากเดิมไปบ้าง คือมีการปรับเปลี่ยนไปทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีรายได้ที่มั่นคงแน่นอนกว่าการประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ก็ยังมีบางครอบครัว

ที่ยังคงประกอบอาชีพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต

“ยังไม่มีเขื่อน คนทำนาที่ลำบาก คนก็เลยไปทำโรงงานเป็นส่วนใหญ่”

(เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

“ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ก็อาจจะมีบ้างที่พวกเด็ก ๆ ไปทำงานในโรงงาน”

(ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า คนในพื้นที่ที่มีการหันกลับมาประกอบอาชีพดั้งเดิม (เกษตรกรรม) กันเพิ่มมากขึ้น ทั้งในส่วนของประกอบเป็นอาชีพเสริม หรือมีการปล่อยให้เช่าที่นา ก็จะมีคนมาเช่าที่นาเพื่อประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น แต่บางท่านก็มองว่าโครงการดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากนัก เนื่องจากพื้นที่ตำบลบางแตนนี้อยู่ไกลจากบริเวณที่เวนคืนพื้นที่สำหรับสร้างโครงการ ทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามพบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรบางครัวเรือนกลับมาช่วยกันทำงานที่บ้านเพิ่มมากขึ้น

“พอมันทำนาได้ดี หน้านาเค้าก็กลับมาอยู่ที่บ้านมาช่วยกันก็ถือว่าดีนะ กลับมาอยู่ด้วยกันเป็นครอบครัวใหญ่” (เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2561)

“ไม่รู้สึกเท่าไร อาจจะมีบ้างบางครอบครัว ที่ทำนา ที่เค้าจะกลับมาช่วยที่บ้านกันมากขึ้น แต่พวกย้ายที่อยู่ ไม่ค่อยมีนะ เราอยู่ไกลเขื่อน ไม่ได้ถูกเวนคืนที่ดินอะไร เลยอาจไม่ส่งผลกระทบต่อมากมาย” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 10 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต	เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง	ทำอาชีพในตำบล ทำอาชีพเสริม เพิ่มรายได้
	เกษตรกรท่านที่ 2	ให้ลูกไปทำงาน โรงงาน	ทำนาแล้วได้ดี เค้าก็ กลับมาทำกันมากขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 3	ไปทำงานต่างจังหวัด	กลับมาทำเกษตร กันมากขึ้น

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	เกษตรกรท่านที่ 4	ทำงานโรงงานส่วน ใหญ่	คนทำนาเยอะขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 5	ก็ไปทำโรงงาน	คนมาทำนากัน
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 1	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 2	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 3	ไม่ได้กล่าวถึง	มีอาชีพเสริมได้
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 4	ไม่ได้กล่าวถึง	ไม่รู้สึกเปลี่ยนแปลง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 5	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	บางบ้านกลับมาช่วยกัน

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในชุมชน พบว่า ด้วยพื้นที่ตำบลบางแตนซึ่งถือว่าอยู่ไกลจากพื้นที่ก่อสร้างโครงการดังกล่าว จึงไม่ค่อยได้รับผลกระทบทางด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเท่าไรนัก ก่อนการสร้างโครงการ ฯ นั้น อาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่พอจะส่งผลต่อการปรับวิถีชีวิตเพื่อการอยู่อาศัยของคนในชุมชนเช่นกัน กล่าวคือ มีการปรับเปลี่ยนอาชีพบ้างในบางครอบครัว แต่ก็ถือว่าไม่ใช่ส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่ คือ จะมีการย้ายไปทำงานตาม โรงงานอุตสาหกรรมบ้าง ส่วนหลังจากโครงการแล้วเสร็จนั้นพบว่า โครงการดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตมากนักแต่ก็จะมีการกลับมาช่วยกันทำงานที่บ้านเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบทางด้านความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ความขัดแย้งส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่เกิดจากปัญหาเรื่องน้ำ กล่าวคือ ด้วยสภาพพื้นที่ในทุก ๆ ปีนั้นจะประสบปัญหาน้ำแล้งจากการที่มีน้ำเค็มจากปากแม่น้ำบางปะกงหนุนขึ้นมาถึงพื้นที่ตำบลบางแตน ทำให้ช่วงเดือนมกราคมถึงพฤษภาคม

961742230

ของทุกปีต้องมีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง เกี่ยวกับการแย่งน้ำเข้าพื้นที่จัดเก็บ โดยเฉพาะผู้ที่มีพื้นที่ไม่ติดต่อกับแม่น้ำโดยตรง หรือก็คือพื้นที่ที่ติดต่อกับคลอง ซึ่งผู้ที่อยู่ปลายคลองจะขาดแคลนน้ำบ้าง เนื่องจากทางพื้นที่ต้นน้ำสูบน้ำ เพื่อกักเก็บไว้ใช้ในปริมาณมาก

“ก่อนการก่อสร้าง มีการแย่งน้ำจืดกัน ส่งผลให้มีการกระทบกระทั่งกัน”

(เกษตรกรท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2561)

“เรื่องความขัดแย้ง ก็คงจะเป็นเรื่องน้ำ ช่วงหน้าแล้ง แต่ก่อน จะมีแย่งกันบ้าง ยิ่งถ้าพวกที่อยู่
อยู่ในคลองลึก ๆ โคนพวกต้นคลองซึ่งคุณไปชะเยอะ ก็มีด่ากันลับหลังบ้างต่อหน้าบ้าง”

(ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ ปัญหา
การแย่งน้ำของคนในพื้นที่เกี่ยวกับการแย่งน้ำไม่เกิดขึ้นอีกเลย เนื่องจากปริมาณน้ำถูกควบคุมโดย
โครงการ ฯ ซึ่งจะทำให้การปล่อยน้ำมาเพื่อประโยชน์ในการใช้สอยของคนในพื้นที่ตลอดกลุ่มน้ำ
อย่างสม่ำเสมอ ทำให้มีน้ำในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งในส่วนของการเก็บน้ำก็ไม่รุกร้า
เข้ามาในพื้นที่ตำบลบางแดนอีกด้วย ด้วยปัจจัยดังกล่าวนี้สามารถลดความขัดแย้งของคนในพื้นที่
ได้เป็นอย่างดี

“ตอนนี้ไม่ต้องเลย น้ำจืดตลอด ไม่มีน้ำเค็มปนเลย ก็ลดความขัดแย้งได้นะดีขึ้น”

(เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2561)

“ตัดปัญหาไปเลย น้ำเยอะ ใช้กันเต็มที่ไม่ค่อยได้ยินเรื่องทะเลาะเรื่องน้ำแล้ว”

(ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 11 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ
อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านความขัดแย้งระหว่าง
คนในชุมชน

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ความขัดแย้งระหว่าง คนในชุมชน	เกษตรกรท่านที่ 1	แย่งน้ำ มี กระทบกระทั่งกันบ้าง	ไม่มีปัญหา
	เกษตรกรท่านที่ 2	แย่งน้ำกัน	ลดความขัดแย้งได้
	เกษตรกรท่านที่ 3	ปัญหาการแย่งน้ำ	ไม่มีปัญหา

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	เกษตรกรท่านที่ 4	ขัดแย้งกันเรื่องน้ำ	ไม่แย่งน้ำกันแล้ว
	เกษตรกรท่านที่ 5	มีการแย่งน้ำ	ไม่มีการแย่งน้ำ
	ผู้ประกอบการอาชีพ	ขัดแย้งเรื่องน้ำ	ไม่มีปัญหาการแย่งน้ำ
	ประมงท่านที่ 1		
	ผู้ประกอบการอาชีพ	ปัญหาการแย่งน้ำ	ช่วยแก้ไขการแย่งน้ำได้
	ประมงท่านที่ 2		
	ผู้ประกอบการอาชีพ	ปัญหาการแย่งน้ำ	ไม่แย่งน้ำกัน
	ประมงท่านที่ 3		
	ผู้ประกอบการอาชีพ	ขัดแย้งเรื่องน้ำ	ไม่มีการทะเลาะ เรื่องน้ำ
	ประมงท่านที่ 4		
	ผู้ประกอบการอาชีพ	หน้าแล้งแย่งน้ำกัน	ปัญหาเรื่องน้ำหายไป
	ประมงท่านที่ 5		

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านความขัดแย้งระหว่างคน
ในชุมชนพบว่า ก่อนการสร้างโครงการ ฯ ปัญหาความขัดแย้งส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่คือ
การแย่งน้ำในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะเกิดในช่วงสั้น ๆ ของทุกปี เป็นปัญหาที่ยากจะ
แก้ไขของชุมชนแห่งนี้ แต่หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ ปัญหานี้ก็ถูกขจัดไปโดยสิ้นเชิง
กล่าวคือ ปริมาณน้ำที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงปล่อยมาในพื้นที่ มีความเพียงพอต่อการใช้
ในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่เกิดสภาวะการทะเลาะเบาะแว้งของคนในพื้นที่อีกต่อไป ซึ่งถือว่า
ส่งผลดีมากต่อชุมชนตำบลบางแดนเป็นอย่างดี

ผลกระทบทางด้านทัศนคติในการประกอบอาชีพ

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ด้วยความไม่พร้อมของปัจจัยในการประกอบ
อาชีพ (การขาดแคลนน้ำ) ทำให้คนในพื้นที่มองว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้น ไม่ถือเป็น
อาชีพที่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากรายได้ที่ได้รับไม่ได้สูงมากนัก แต่ก็ยังคงประกอบอาชีพอยู่ เนื่องจาก
เป็นคนในพื้นที่และมีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพอยู่แล้ว

“คนส่วนใหญ่เค้าก็มองว่ามันไม่ดี มันเลี้ยงตัวไม่ได้ คนในสังคมก็ทำน้อยลง”

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

(เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

“แต่ก่อนอยากทำนา เลี้ยงปลา คนจะมองว่ารายได้ไม่ดี มันก็จะดูแย่”

(ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า หลังโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ มุมมองของคนในพื้นที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้น เนื่องจากการประกอบอาชีพที่ผ่านมาไม่มีผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้กำไรเพิ่มตามมาด้วย การใช้ชีวิตหรือการใช้จ่ายใช้สอยก็สะดวกขึ้นมาก ซึ่งจากปัจจัยนี้ส่งผลให้ทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้นมาตามลำดับ

“ทำแล้วมันเห็นเงิน ก็เลยมองว่าทัศนคติของคนในชุมชนต่อการทำนาก็ดีขึ้นนะ”

(เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2561)

“ว่ามีการเปลี่ยนแปลงค่ะ เพราะว่าความอุดมสมบูรณ์ ความพร้อมของทรัพยากรมีผลต่อการตัดสินใจในการประกอบอาชีพหรือประกอบอาชีพเสริมจากงานประจำ” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 3, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 12 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการ

อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านทัศนคติในการประกอบอาชีพ

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ทัศนคติในการประกอบอาชีพ	เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่กล่าวถึง	มุมมองดีขึ้น ไม่เครียดชีวิตดีขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 2	ไม่ดี เลี้ยงตัวไม่ได้	ทำแล้วเห็นเงิน ทัศนคติดีขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 3	ไม่กล่าวถึง	ดีขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 4	ไม่กล่าวถึง	ดีขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 5	ต้องรอฝน ถึงจะทำนาได้	ดีขึ้น
	ผู้ประกอบการประมงท่านที่ 1	ไม่กล่าวถึง	คนหันมาทำกันมากขึ้น
	ผู้ประกอบการประมงท่านที่ 2	ไม่กล่าวถึง	ดีกว่าก่อนหน้า

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 3	ไม่มีทรัพยากรเพียงพอ	ดีขึ้น ทรัพยากรพอก็ ช่วยในการตัดสินใจทำ อาชีพ
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 4	ไม่กล่าวถึง	เปลี่ยนแปลงในทาง ดีขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 5	มองว่ารายได้ไม่ดี คู่แข่ง	ดีขึ้น

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านทัศนคติในการประกอบอาชีพพบว่า ด้วยภาวะปัญหาทางด้านน้ำซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพได้รับการแก้ไขจากการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ทำให้มุมมองของคนในพื้นที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้นด้วยมีปัจจัยหลักในการผลิตที่แน่นอน และมีคุณภาพ ส่งผลให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น รายได้ก็เพิ่มขึ้นตามมาทำให้เกิดสภาพคล่องในการใช้จ่าย ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมให้ดีขึ้นมาตามลำดับ

ผลกระทบทางด้านความสมบูรณ์ในพื้นที่

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ปัญหาน้ำเค็มถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่ตำบลบางแดนเป็นอย่างมาก เนื่องจากช่วงเวลาที่น้ำเค็มหนุนเข้ามาในพื้นที่ พืชผัก รวมทั้งปลาในแม่น้ำจะมีบางส่วนที่ปรับตัวไม่ได้ ตายไปเพราะกระแสน้ำเค็ม นอกจากนี้แล้วในส่วนในพื้นที่ประกอบอาชีพก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน กล่าวคือน้ำเค็มบางส่วนได้ซึมเข้ามาในพื้นที่ ทำให้พืชผัก หรือนาข้าวได้รับความเสียหาย

“ก่อนการก่อสร้างบางที่น้ำเค็มมันไหลมา ปลามันก็ลอยตาย” (เกษตรกรท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2561)

“มันจะมีน้ำเค็มในช่วงฤดูหนาว น้ำทะเลมันหนุนมา ช่วงนี้ ผักหญ้าตายหมด ปลาบางที่ก็ลอยตาย แพน้ำเิ่ง” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ภายหลังจากก่อสร้างโครงการ ฯ ปัญหา น้ำทะเลหนุนเข้ามาในพื้นที่ไม่เกิดขึ้นแล้ว ทำให้ความอุดมสมบูรณ์กลับมาเป็นดังเดิมตลอดปี อีกทั้งการที่มีน้ำจากโครงการ ฯ ปล่อยมาตลอด ส่งผลให้เกิดการถ่ายเทของน้ำ ช่วยลดปัญหาน้ำเน่าเสียได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ในประเด็นนี้ ทุกท่านให้ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันถึงความอุดมสมบูรณ์ที่เพิ่มมากขึ้น สังกัดได้จากการเพิ่มขึ้นของปลาในแม่น้ำ รวมทั้งพืชผักที่ขึ้นตามริมฝั่งแม่น้ำที่อุดมสมบูรณ์ดี

“ความอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้นครับ เพราะมีแหล่งน้ำที่ดีขึ้น ก็ทำให้อาชีพที่ทำอยู่สมบูรณ์ รวมไปถึงข้าวปลาอุดมสมบูรณ์ขึ้น เพราะมีน้ำจืด” (เกษตรกรท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2561)

“ดีมากขึ้นค่ะ เพราะความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของอาหารการกินนั้น เพราะน้ำไม่แล้งและภาวะน้ำไม่เปรี้ยวไม่เค็ม ไม่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ปลาในแม่น้ำมีมากขึ้น” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2561)

ตารางที่ 13 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นทางด้านความสมบูรณ์ในพื้นที่

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ความสมบูรณ์ในพื้นที่	เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่กล่าวถึง	เพิ่มขึ้นมาก
	เกษตรกรท่านที่ 2	น้ำเค็มมา ปลาตาย	อุดมสมบูรณ์ ปลาเยอะ
	เกษตรกรท่านที่ 3	ไม่กล่าวถึง	น้ำอุดมสมบูรณ์ตลอด
	เกษตรกรท่านที่ 4	น้ำเค็มเข้า ผักตาย	อุดมสมบูรณ์มากขึ้น
	เกษตรกรท่านที่ 5	แห้งแล้ง	ทำอะไรทำนาได้ตลอด อุดมสมบูรณ์
ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 1	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 1	ไม่กล่าวถึง	ดีขึ้นมาก
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 2	ไม่กล่าวถึง	อุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 3	น้ำเค็ม ปลุกัดไม้ไม่ได้	มีความอุดมสมบูรณ์มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 4	น้ำเค็มมา ผัก ปลาตาย	อุดมสมบูรณ์ดีขึ้น
	ผู้ประกอบการอาชีพ ประมงท่านที่ 5	น้ำเค็มมา ผัก ปลาตาย	อุดมสมบูรณ์ชัดเจน เลย

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านความสมบูรณ์ในพื้นที่พบว่า ด้วยพื้นที่ตำบลบางแดนเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำที่ในฤดูแล้งน้ำเค็มหนุนถึง ทำให้ช่วงดังกล่าวได้รับผลกระทบเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของทรัพยากรในพื้นที่เป็นอย่างมากโดยพืชผัก รวมทั้งปลาในแม่น้ำ จะมีบางส่วนที่ปรับตัวไม่ทันทำให้ลอยตาย อีกทั้งพื้นที่เพาะปลูกก็จะเกิดภาวะดินเค็ม ปลูกพืชไม่ได้ ผลดีเท่าที่ควร แต่หลังจากโครงการแล้วเสร็จนั้น พบว่า ปริมาณน้ำจากโครงการดังกล่าวสามารถ ดันน้ำเค็มไม่ให้ขึ้นมาถึงพื้นที่ตำบลบางแดน ส่งผลให้ในตอนนี้พื้นที่ตำบลบางแดนเป็นพื้นที่น้ำจืด ตลอดปี การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ หรือแม้กระทั่งความสมบูรณ์ของสัตว์น้ำจืดในแม่น้ำถือว่า อุดมสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง ล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อคนในชุมชน

ผลกระทบทางด้านสังคมในชุมชน

ก่อนการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า สังคมของชุมชนตำบลบางแดนส่วนใหญ่ จะเป็นสังคมดั้งเดิม กล่าวคือคนในชุมชนเป็นคนในพื้นที่ตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตายาย จึงพบว่าปัญหาเกี่ยวกับสังคมในชุมชนไม่ค่อยเกิดขึ้นเท่าไร หากจะมีบ้างก็แค่ปัญหาความกระทบกระทั่งจากปัญหา การแย่งชิงน้ำเพื่อประกอบอาชีพในบางช่วงเวลาของแต่ละปี ซึ่งก็ไม่ถือเป็นความขัดแย้งที่หนักหนา สหสัมพันธ์กัน และสำหรับการประกอบอาชีพของคนในสังคมพบว่ามีบางส่วนที่ออกไปประกอบ อาชีพนอกพื้นที่อยู่อาศัย แต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อท่านที่อยู่ในครอบครัวเดิม

“ชุมชนก่อนการก่อสร้าง ก่อนหน้านี้ก็ต้องไปทำงานที่อื่นด้วยน้ำมันน้อย ลูกหลานก็ไปทำงานที่อื่น ระยะเวลามันนาน พอทำเสร็จก็ทิ้งร้างไว้จนกว่าน้ำจะจืด รอน้ำจืด รอน้ำฝน”

(ตัวแทนจาก อบต. ท่านที่ 2, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

หลังการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ด้วยพื้นที่ของตำบลบางแดนถือเป็นพื้นที่ ที่อยู่ไกลจากพื้นที่ก่อสร้างโครงการดังกล่าว ทำให้ไม่ค่อยได้รับผลกระทบทางสังคมจากการสร้าง

961742230

โครงการ ฯ มากนัก และปัญหาทางสังคมส่วนใหญ่ในพื้นที่ที่ไม่ค่อยเกิดขึ้นอยู่แล้วด้วย เนื่องจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นคนพื้นที่ดั้งเดิม อยู่อาศัยกันแบบเครือญาติ ทำให้ไม่ค่อยมีความขัดแย้ง แต่ก็อาจจะมีบ้างเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งเรื่องน้ำ ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ได้หมดไปแล้วหลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ ไม่มีการแย่งชิงน้ำกันอีกต่อไป ส่งผลให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข

“ด้านสังคมนั้นในพื้นที่ตำบลบางแดนของเรานั้นไม่ได้รับผลกระทบอะไรมากเท่าไร เพราะเราอยู่ไกลจากเขื่อนห้วยโสมงค่อนข้างเยอะพื้นที่ในการทำเกษตรก็อยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมนะครับ เพียงแต่จะได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นหลังการก่อสร้าง ความอุดมสมบูรณ์ ระบบนิเวศจะกลับคืนสู่ภาวะปกติค่อนข้างสูง” (ตัวแทนจาก อบต. ท่านที่ 1, สัมภาษณ์, 16 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 14 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับผลกระทบจากการสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงด้านเศรษฐกิจในประเด็นผลกระทบด้านสังคมในชุมชน

ประเด็น	ผู้แสดงความคิดเห็น	ก่อนการสร้าง	หลังการสร้าง
ผลกระทบด้านสังคมในชุมชน	ตัวแทน อบต. ท่านที่ 1	มีปัญหาความขัดแย้งด้านน้ำ	ไม่พบปัญหาทางด้านสังคม
	ตัวแทน อบต. ท่านที่ 2	มีปัญหาความขัดแย้งด้านน้ำ	ไม่พบปัญหาทางด้านสังคม

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นทางด้านสังคมในชุมชน ด้วยพื้นที่ตำบลบางแดนอยู่ห่างจากบริเวณก่อสร้างโครงการ ฯ ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบทางสังคมเท่าไรนัก จะมีก็แต่ในส่วนของการช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับน้ำของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีกันมากขึ้น ถือว่าโครงการ ฯ เกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ตำบลบางแดนเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะทางการแก้ไขผลกระทบด้านสังคม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางด้านสังคมนั้น ด้วยความที่ในพื้นที่ไม่ค่อยประสบกับปัญหาทางด้านสังคม จึงไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ชัดเจนนัก แต่อยากให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้ว คนในชุมชนเป็นกลุ่มคนดั้งเดิมซึ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณี และมีความผูกพันกับพุทธศาสนาอย่างดี จึงอยากให้ทางหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน อาทิเช่น กิจกรรมการแข่งขันประจำปี หรือกิจกรรมทำบุญทางพระพุทธศาสนาของวัด

961742230

บางเตนซึ่งเป็นวัดประจำตำบล เพื่อถือเป็นการสืบสานวัฒนธรรม และเป็นการสร้างความสามัคคีของคนในพื้นที่ในการร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไป

“อยากให้จัดกิจกรรมให้สังคม ภาครัฐเข้ามาดูแล อยากให้จัดกิจกรรมมากขึ้น รู้รักสามัคคี อาจจะมีกีฬาหรือกิจกรรมอะไรก็ได้ที่ทำให้สามัคคีมากขึ้น งานประเพณีก็ได้ งานแข่งเรือก็ได้ มีอยู่แล้ว ก็ให้มาสนับสนุนเพิ่มขึ้น” (เกษตรกรท่านที่ 4, สัมภาษณ์, 17 สิงหาคม 2561)

“ด้านสังคม อยากให้มาช่วยดูแลเรื่องวัฒนธรรมประเพณีก็คือนะ จะได้ช่วยให้คนในชุมชน มาพบปะสังสรรค์กันมากขึ้น หรือถ้ามีกิจกรรมบ่อย ๆ ก็จะมีการขายของ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นได้นะ ได้ประโยชน์หลายด้านเลย” (ผู้ประกอบการอาชีพประมงท่านที่ 5, สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2561)

ตารางที่ 15 สรุปคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไขผลกระทบด้านสังคม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	ข้อเสนอแนะทางด้านการแก้ไขผลกระทบด้านสังคม
เกษตรกรท่านที่ 1	ไม่ได้กล่าวถึง
เกษตรกรท่านที่ 2	อยากให้รัฐช่วยดูแลเรื่องสวัสดิภาพคนชรา
เกษตรกรท่านที่ 3	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมงานประเพณี
เกษตรกรท่านที่ 4	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมชุมชน
เกษตรกรท่านที่ 5	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมชุมชน งานประเพณีต่าง ๆ
ประมงท่านที่ 1	ไม่มีข้อเสนอแนะ
ประมงท่านที่ 2	ไม่มีข้อเสนอแนะ
ประมงท่านที่ 3	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมชุมชน
ประมงท่านที่ 4	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมชุมชน
ประมงท่านที่ 5	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมงานประเพณี
ตัวแทน อบต. ท่านที่ 1	ไม่มีข้อเสนอแนะ
ตัวแทน อบต. ท่านที่ 2	อยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมงานประเพณี

โดยสรุปคือ จากการศึกษาผลกระทบในประเด็นในการแก้ไขผลกระทบทางด้านสังคม เนื่องจากผลกระทบทางด้านสังคมได้รับการแก้ไขแล้ว ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเน้นถึงการต่อ ยอดความสามัคคีของคนในชุมชน โดยอยากให้รัฐสนับสนุนกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ที่มีในพื้นที่ตำบลบางเตนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำ นฤปดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการสร้างอ่างเก็บน้ำดังกล่าว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่มคือ เกษตรกร ผู้ประกอบอาชีพประมง และตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยสามารถแยกได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. สรุปผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการห้วยโสมง
3. สรุปผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมง

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนของผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 12 ท่าน แบ่งออกเป็น หญิง 5 ท่าน และชาย 7 ท่าน มีอายุไม่เกิน 40 ปี 4 ท่าน และอายุเกิน 40 ปี 8 ท่าน สำหรับอาชีพของผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นแบ่งเป็น เกษตรกร และผู้ประกอบอาชีพประมง อาชีพละ 5 ท่าน และตัวแทนจาก อบต. บางแดน อีกจำนวน 2 ท่าน

สรุปผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการห้วยโสมง

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากโครงการห้วยโสมงสามารถสรุปได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบทางด้านรายได้

จากการศึกษาพบว่า โครงการอ่างเก็บน้ำดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก น้ำที่ถือเป็นปัจจัยหลักในการประกอบอาชีพมีเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ และโครงการดังกล่าวยังสามารถช่วยลดพิบัติภัยทางน้ำให้แก่พื้นที่ตำบลบางแดน ทำให้ผลผลิตของผู้ประกอบการได้ตามเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ ทำให้มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น

961742230

2. ผลกระทบทางด้านจำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า จำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพทำนานั้นยังคงเดิมอยู่ที่ 2 รอบต่อปี ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่สำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงนั้นพบว่า หลังจากโครงการแล้วเสร็จ รอบของการเลี้ยงกุ้งมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น โดยสามารถเลี้ยงได้ถึง 3 รอบต่อปี และในแต่ละรอบนั้นก็ได้ผลผลิตที่ดีตามความต้องการ

3. ผลกระทบทางด้านการทำงาน (การไถหว่าน ใส่ปุ๋ย/ ยา เกี่ยวเกี่ยวผลผลิต)

จากการศึกษาพบว่า การจ้างของเกษตรกรบางท่านในพื้นที่ ๑ ยังมีอัตราการจ้างที่เท่าเดิม แต่ก็บางส่วนที่มีอัตราการจ้างเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยพื้นที่ในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีปัจจัยมาจากปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ และสำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงพบว่า มีทั้งผู้ที่ไม่มีการทำงานซึ่งจะเป็นผู้เลี้ยงปลา แต่สำหรับผู้เลี้ยงกุ้งนั้น อัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนรอบที่เพิ่มขึ้น

4. ผลกระทบทางด้านกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า ผลกำไรของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งในส่วนเกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพประมงมีปริมาณผลกำไรที่เพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากความสมบูรณ์ของน้ำที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้เกิดสภาพคล่องทางการเงิน และจากผลได้นี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถชำระหนี้สินได้ในอัตราที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย ถือว่าส่งผลดีต่อประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง

5. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจชุมชน

จากการศึกษาพบว่า หลังการก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จ เศรษฐกิจในพื้นที่ ๑ ดีขึ้นสังเกตได้จากรายได้ของผู้ประกอบการที่เพิ่มมากขึ้น และสภาวะการจับจ่ายใช้สอยที่คล่องตัวมากขึ้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากประชาชนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพได้เต็มกำลังการผลิต ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นมาตามลำดับ นับว่าโครงการดังกล่าวเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ตำบลบางแดนอย่างแท้จริง

6. แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะทางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า หลังการก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จ เศรษฐกิจในพื้นที่ ๑ ดีขึ้น แต่ประชาชนในพื้นที่ยังมีความกังวลเกี่ยวกับราคาของผลผลิต จึงมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเรื่องราคาของผลผลิต

สรุปผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมง

ผลกระทบทางด้านสังคมจากโครงการห้วยโสมงสามารถสรุปได้ตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบทางด้านปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

จากการศึกษาพบว่า ประเด็นทางด้านการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในชุมชนนั้นไม่ค่อยมีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแดนท่าไทรนี้ ทั้งนี้เนื่องด้วยพื้นที่ ๑ อยู่ไกลจากบริเวณก่อสร้างโครงการดังกล่าว ทำให้ไม่เกิดการย้ายถิ่นฐานหรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประกอบอาชีพเกิดขึ้น แต่ก็มี การเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยจากการที่มีกลุ่มประชาชนเดิมในพื้นที่กลับมาช่วยกันทำงานที่บ้านเพิ่มมากขึ้น ถือเป็นผลที่คืออย่างหนึ่งของโครงการนี้ ทำให้บางครอบครัวอยู่กันอย่างพร้อมหน้า ไม่ต้องไปประกอบอาชีพนอกพื้นที่อีกต่อไป

2. ผลกระทบทางด้านความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาความขัดแย้งของคนในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการแย่งน้ำได้ก็ถูกขจัดไปโดยสิ้นเชิงหลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ กล่าวคือ ปริมาณน้ำที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงปล่อยมาในพื้นที่ มีความเพียงพอต่อการใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่เกิดสภาวะการทะเลาะเบาะแว้งของคนในพื้นที่อีกต่อไป ซึ่งถือว่าส่งผลดีมากต่อชุมชนตำบลบางแดนเป็นอย่างยิ่ง

3. ผลกระทบทางด้านทัศนคติในการประกอบอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ มุมมองในการประกอบอาชีพของคนในพื้นที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้นมาก เนื่องด้วยสภาวะปัญหาทางด้านน้ำซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพได้รับการแก้ไข ทำให้ผู้ประกอบการมีน้ำใช้ในการผลิตอย่างแน่นอน และมีคุณภาพ ส่งผลให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น รายได้ก็เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดสภาพคล่องในการใช้จ่าย ซึ่งจากปัจจัยดังกล่าวนี้ ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมให้ดีขึ้นมาตามลำดับ

4. ผลกระทบทางด้านความสมบูรณ์ในพื้นที่

จากการศึกษาพบว่า หลังจากโครงการ ๑ แล้วเสร็จ ได้มีการปล่อยน้ำตามระบบอย่างต่อเนื่องและผลจากการปล่อยน้ำนี้ทำให้ช่วยแก้ปัญหา น้ำเค็มหนุนเข้าพื้นที่ ๑ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ในตอนนี้น้ำที่ตำบลบางแดนเป็นพื้นที่น้ำจืดตลอดปี การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ หรือแม้กระทั่งความสมบูรณ์ของสัตว์น้ำจืดในแม่น้ำมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อคนในชุมชน

5. ผลกระทบทางด้านสังคมในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า ด้วยพื้นที่ตำบลบางแดนอยู่ห่างจากบริเวณก่อสร้างโครงการ ๑ ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบทางสังคมท่าไทรนี้ จะมีก็แต่ในส่วนของการช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องน้ำของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีกันมากขึ้น ถือว่าโครงการ ๑ เกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ตำบลบางแดนเป็นอย่างยิ่ง

961742230

6. แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอแนะทางด้านสังคม

จากการศึกษาพบว่า ด้วยในพื้นที่ ๆ ไม่ได้รับผลกระทบทางด้านสังคม จึงมีความคิดเห็นว่าการสร้างความสามัคคีในชุมชนให้เพิ่มขึ้น ผ่านกิจกรรม หรือประเพณีที่ดึงมาโดยขอให้ทางภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการสร้างอ่างเก็บน้ำนฤปดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง) ของประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรีนั้น ในส่วนของผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจสามารถอภิปรายผลตามผลกระทบแต่ละด้านได้ดังต่อไปนี้

ผลกระทบด้านรายได้พบว่ารายได้ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการสร้างอ่างเก็บน้ำ ๆ ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นส่งผลให้การประกอบอาชีพของเกษตรกรมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น สามารถทำได้ทั้งอาชีพหลักและยังมีอาชีพเสริมเช่น ปลูกผักสวนครัวหรือรับจ้างอื่น ๆ ช่วยเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่งด้วยซึ่งสอดคล้องกับสมสงวน ปัสสาโก และคณะ (2559) ได้ศึกษาผลกระทบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนกั้นลำน้ำชีศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดมหาสารคาม พบว่าหลังจากมีการสร้างเขื่อนประชาชนส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพทำนา และมีอาชีพการเพาะเลี้ยงปลาในกระชังเพิ่มขึ้น สำหรับระบบการผลิตในครัวเรือนเดิมเป็นการผลิตเพื่อยังชีพ แต่ปัจจุบันเป็นเชิงการค้ามากขึ้น ทำให้มีรายได้มากขึ้น และยังมีรายได้เสริมเพิ่มขึ้นจากการเพาะเลี้ยงปลาในกระชัง

ผลกระทบทางด้านจำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพ ในส่วนของทำนานั้นเกษตรกรโดยมากยังคงทำนาอยู่ที่ 2 รอบต่อปีไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งนี้เนื่องจากโดยปกติแล้วแต่ละรอบของการทำนาจะใช้เวลาประมาณ 4-5 เดือน ซึ่งในระยะเวลา 1 ปี นั้น เกษตรกรจะมีช่วงการพักดินอยู่ที่ประมาณ 2-3 เดือน โดยช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรสามารถปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นทดแทน อาทิ ถั่วลิสง ข้าวโพดเทียน ซึ่งถือเป็นการปรับธาตุอาหารในดิน โดยจากผลการวิจัยของสมชาย บุญประดับ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วิจัยและพัฒนาการปลูกพืชแบบยั่งยืน พบว่าระบบการปลูกข้าว-ถั่วเหลืองฝักสด ข้าวที่มีแหล่งน้ำเสริมในจังหวัดอุทัยธานี ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยสูงกว่าระบบการปลูกพืชข้าว-ข้าว ร้อยละ 72.3 ระบบการปลูกข้าว-ถั่วเหลืองฝักสด ข้าว-ถั่วเขียว ข้าว-ข้าวโพดฝักสด และข้าว-ข้าวโพดเทียน เป็นระบบการปลูกพืชที่เหมาะสมในจังหวัดชัยนาท ในขณะที่เดียวกัน ระบบการปลูกข้าว-ข้าวโพดฝักสด และข้าว-ถั่วลิสงที่มีแหล่งน้ำเสริมในจังหวัดนครสวรรค์ ให้ผลตอบแทนเฉลี่ยสูงกว่าการปลูกข้าวอย่างเดียว ร้อยละ 600 และ 207 ตามลำดับ

961742230

ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสามารถปรับมาใช้ให้เข้ากับพื้นที่ตำบลบางเตนได้ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่ ๑ ถือเป็นบริเวณที่มีแหล่งน้ำสมบูรณ์ตลอดปี และสำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงนั้นพบว่า หลังจากโครงการแล้วเสร็จ รอบของการเลี้ยงกุ้งมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น โดยสามารถเลี้ยงได้ถึง 3 รอบต่อปี และในแต่ละรอบนั้นก็ได้ผลผลิตที่ดีตามความต้องการ

ผลกระทบทางด้านการจ้างงานพบว่า การจ้างงานของเกษตรกรบางท่านในพื้นที่ ๑ ยังมีอัตราการจ้างที่ต่ำเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็บางส่วนที่มีอัตราการจ้างเพิ่มมากขึ้น เนื่องด้วยเพิ่มพื้นที่ในการประกอบอาชีพมากขึ้น ทั้งนี้จากสภาพปัจจัยของปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ส่งผลให้สามารถใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น และสำหรับผู้ประกอบอาชีพประมงพบว่า มีทั้งผู้ที่ไม่มีการจ้างงานซึ่งจะเป็นผู้เลี้ยงปลา ด้วยลักษณะงานที่ไม่ค่อยมีกิจกรรมต่าง ๆ มากนัก จึงสามารถดำเนินงานได้ด้วยตนเอง แต่สำหรับผู้ที่เลี้ยงกุ้งนั้นอัตราการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนรอบที่เพิ่มขึ้น จากอัตราการจ้างงานในปริมาณที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้น เกิดการกระจายรายได้มากยิ่งขึ้น

ผลกระทบทางด้านกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งในส่วน of เกษตรกรและผู้ประกอบอาชีพประมงพบว่า มีปริมาณผลกำไรที่เพิ่มมากขึ้น ตามจำนวนผลผลิตที่เพิ่มมากขึ้น และจากผลได้นี้ทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถชำระหนี้สินได้ในอัตราที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย จะเห็นได้ว่า เมื่อความสมบูรณ์ของน้ำที่ใช้ในการประกอบอาชีพมีมากขึ้น การประกอบอาชีพก็จะสามารถดำเนินไปในทิศทางที่ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินต่อผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ รายจ่าย การออม หนี้สิน ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจก่อนหนี้และความต้องการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกรพบว่า ครัวเรือนเกษตรกรที่เพาะปลูกในเขตชลประทานมีโอกาสที่จะมีรายได้มากกว่าครัวเรือนที่อยู่นอกเขตชลประทาน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ครัวเรือนเกษตรกรที่มีน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกจะมีรายได้มากกว่าครัวเรือนที่มีน้ำในการเพาะปลูกไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจัยนี้มีผลต่อการกำหนดการตัดสินใจก่อนหนี้ของครัวเรือนเกษตรกร ดังนั้นจึงควรพัฒนาแหล่งน้ำ เสริมสร้างระบบบริหารจัดการแหล่งน้ำ เพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันระหว่างชุมชนกับรัฐในการดูแลรักษาให้เพียงพอกับความต้องการใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้การสนับสนุนในการพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชน จะเป็นการเพิ่มรายได้ สร้างผลกำไร รวมทั้งทรัพย์สินสุทธิให้กับครัวเรือนเกษตรกร

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจชุมชนพบว่า หลังการก่อสร้างโครงการแล้วเสร็จ เศรษฐกิจในพื้นที่ ๑ ดีขึ้น สังเกตได้จากรายได้ของผู้ประกอบการที่เพิ่มมากขึ้น และสถานะการจับจ่ายใช้สอยที่คล่องตัวมากขึ้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากประชาชนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพได้เต็มกำลังการผลิต ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นมาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ พัชราภา สิงห์ชนสาร (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง

961742230

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เขตตำบลแม่วงก์ อำเภอแม่วงก์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ด้านเศรษฐกิจ คือรายได้เฉลี่ยต่อคนของครัวเรือนมี อิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จึงสามารถกล่าวได้ว่าโครงการอ่างเก็บน้ำ ห้วยโสมงเป็น โครงการที่ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นแก่ชุมชน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อ เศรษฐกิจของพื้นที่ตำบลบางแดนอย่างแท้จริง เนื่องด้วยน้ำที่ถูกปล่อยออกมาจากอ่างเก็บน้ำ ฯ มีส่วนช่วยในการประกอบอาชีพของชาวบ้านในพื้นที่ตำบลบางแดนที่ต้องใช้น้ำเป็นวัตถุดิบหลัก ในการทำนาและการเลี้ยงสัตว์น้ำได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของผลกระทบทางด้านสังคมพบว่า ผลกระทบทางด้านการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ชุมชนนั้น ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลบางแดนเท่าไรนัก ทั้งนี้เนื่องด้วยพื้นที่ ฯ อยู่ไกลจากบริเวณก่อสร้างโครงการ ฯ ทำให้ไม่ต้องเกิดปัญหาการย้ายถิ่นฐาน เพื่อทำการเวนคืน พื้นที่ทำกินและอยู่อาศัยของชาวบ้านสำหรับการก่อสร้างโครงการ ฯ รวมไปถึงการ ปรับเปลี่ยนอาชีพของคนในพื้นที่ที่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงอาชีพไปจากก่อนหน้าการก่อสร้าง โครงการ ฯ ซึ่งมีความขัดแย้งกับ ศรีสุวรรณ ควรจร (2535) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจาก การสร้างเขื่อนต่อชาวบ้านที่ถูกโยกย้าย ผลการวิจัยพบว่าผลจากโครงการพัฒนาแหล่งน้ำของรัฐนี้ มีผลต่อชุมชนให้ต้องเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจนต้องปรับวิถีชีวิตทางสังคม และเป็นผลให้ ชุมชนต้องเพิ่มศักยภาพในการพึ่งพาตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในงานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษา กลุ่มประชากรในพื้นที่สร้างเขื่อนโดยตรง ซึ่งโดยปกติแล้วมักจะได้รับผลกระทบไม่มากนักน้อย แต่ด้วยพื้นที่ตำบลบางแดนนั้นถือว่าเป็นเพียงพื้นที่ไหลผ่านของกระแสน้ำจากอ่างเก็บน้ำ ฯ จึงทำให้ไม่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็มีการเปลี่ยนแปลงบ้าง เล็กน้อยจากการที่มีกลุ่มประชาชนเดิมในพื้นที่กลับมาช่วยกันทำงานที่บ้านเพิ่มมากขึ้น ถือเป็นผล ที่คืออย่างหนึ่งของโครงการนี้ ทำให้บางครอบครัวอยู่กันอย่างพร้อมหน้า ไม่ต้องไปประกอบอาชีพ นอกพื้นที่อีกต่อไป

ผลกระทบทางด้านความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชน ปัญหาความขัดแย้งของคนในพื้นที่ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาการแย่งน้ำได้ก็ถูกขจัดไปโดยสิ้นเชิงหลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ กล่าวคือ ปริมาณน้ำที่โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงปล่อยมาในพื้นที่ มีปริมาณเพียงพอต่อการ ใช้ ในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่เกิดการทะเลาะเบาะแว้งของคนในพื้นที่อีก ซึ่งตรงกับ วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) ได้จำแนกชนิดของความขัดแย้งออกเป็น 5 ชนิดด้วยกันและหนึ่งในนั้น ก็คือ ความขัดแย้งจากผลประโยชน์ (Interest conflict) เป็นเหตุการณ์แย่งชิงผลประโยชน์ใน สิ่งที่อยู่ เหมือนมีหรือไม่มีเพียงพอเป็นเรื่องของทั้งตัวเนื้อหา กระบวนการ และจิตวิทยา เช่น ยุติธรรมไทย และเกษร

961742230

วรรณมหินทร์ (2544) ได้เสนอวิธีการจัดการกับความขัดแย้ง ตามทฤษฎีความขัดแย้งของ Thomas กล่าวคือ การร่วมมือ (Collaborating) เป็นการแสดงพฤติกรรมแบบการแสดงออกในระดับสูง เป็นการมุ่งที่จะเอาชนะ และให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง พฤติกรรมลักษณะนี้เป็นความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาที่มุ่งจะให้เกิดการชนะ-ชนะทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เมื่อต้นเหตุของปัญหาถูกทำลายไปแล้ว ความขัดแย้งนั้นก็หายไป

ผลกระทบทางด้านทัศนคติในการประกอบอาชีพ หลังจากโครงการดังกล่าวแล้วเสร็จ มุมมองในการประกอบอาชีพของคนในพื้นที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมดีขึ้นมาก เนื่องด้วยสภาพปัญหาทางด้านน้ำซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพได้รับการแก้ไข ทำให้การประกอบอาชีพสามารถทำได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้รายได้มีมากขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมให้ดีขึ้นมาตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิชา ประวัติเมือง (2546) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สึกนึกคิดและแนวทางการปฏิบัติของบุคคลอันได้แก่ บุคคล สิ่งของ และสถานการณ์รอบด้านซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสังคมและสิ่งแวดล้อมและรับเอาผลจากการเรียนรู้ดังกล่าวมาเป็นมาตรฐานในการกำหนดแนวทางพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งก็คือ การมีทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และการเรียนรู้ซึ่งแต่ละบุคคลจะได้รับ ดังนั้นเมื่อเกิดการปรับเปลี่ยนของสถานการณ์โดยรอบก็จะสามารถทำให้ทัศนคติของบุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงไปได้

ผลกระทบทางด้านความสมบูรณ์ในพื้นที่ หลังจากโครงการ ฯ แล้วเสร็จ ได้มีการปล่อยน้ำตามระบบอย่างต่อเนื่องและผลจากการปล่อยน้ำนี้ทำให้ช่วยแก้ปัญหาน้ำเค็มหนุนเข้าพื้นที่ ฯ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ในตอนนี้พื้นที่ตำบลบางแดนเป็นพื้นที่น้ำจืดตลอดปี การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ หรือแม้กระทั่งความสมบูรณ์ของสัตว์น้ำจืดในแม่น้ำมีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างดี ซึ่งล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติพบว่า ปลาชนิดหลักที่สำรวจพบในอ่างเก็บน้ำ ได้แก่ ปลากินเนื้อ ปลาช่อน ปลาชะโด บริเวณท้ายเขื่อนจะเป็นปลาที่มีขนาดเล็ก ๆ โดยปีนี้สำรวจพบปลาในอ่างเก็บน้ำ 79 ชนิด และท้ายเขื่อน (นอกพื้นที่อ่างเก็บน้ำ) 50 ชนิด พบว่า ในอ่างเก็บน้ำมีความหลากหลายของแพลงก์ตอนพืช 67 ชนิด แพลงก์ตอนสัตว์ 40 ชนิด และสัตว์หน้าดิน 29 ชนิด จากการกักเก็บน้ำในอ่างเก็บน้ำ พบว่า ความหลากหลายของแพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น และจากการสำรวจพบว่า ผลผลิตทางประมงมีปริมาณน้อย เนื่องจากปีนี้เป็นปีแรก ที่มีการกักเก็บน้ำทำให้มีความยากลำบากต่อการสูบน้ำตัวอย่าง เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา ทางกรมประมง ได้ทำการปล่อยปลาบริเวณท้ายเขื่อน 600 กิโลกรัม จำนวน 70 กว่าชนิด รวมทั้งสัตว์น้ำต่าง ๆ ได้แก่ กบ เขียด เต่า ปูนา

และกึ่งกำมกรวม โดยเป็นความร่วมมือกันของหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่

ผลกระทบทางด้านสังคมในชุมชน ด้วยพื้นที่ตำบลบางแดนอยู่ห่างจากบริเวณก่อสร้างโครงการ ฯ ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบทางสังคมเท่าไรนัก จะมีก็แต่ในส่วนของการช่วยลดความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องน้ำของคนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ทำให้ชุมชนเกิดความสมัครสมานสามัคคีกันมากขึ้น ถือว่าโครงการ ฯ เกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ตำบลบางแดนเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผลกระทบทางด้านสังคมชุมชนนี้อาจแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ยิ่งพื้นที่ใกล้แหล่งก่อสร้างผลกระทบอาจจะพบมากเนื่องจากต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตชุมชนรวมถึงความเจริญที่จะตามมาในภายหลังก่อสร้างผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้ ดังเช่น ชิริยทศ พงศธรพฤษ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านนา อำเภอสามเงาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนจากชุมชนบ้านนาถูกโยกย้ายไปอยู่ในหมู่บ้านใหม่และไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมอีกต่อไปได้ ดังนั้น จึงกลายเป็นแรงงานรับจ้างราคาถูก หรือเป็นผู้อพยพไปทำงานในจังหวัดอื่น ส่วนผู้สูงอายุถูกทิ้งให้ดูแลเด็ก ผลการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากโครงการเขื่อน ฯ ทำให้เกิดปัญหาสังคม ขึ้นหลายด้าน เช่น การเพิ่มของอัตราการหย่าร้างอันเกิดจากการอพยพไปทำงานทำอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการสร้างเขื่อนห้วยโสมงทำให้เกษตรกรและชาวประมงมีแหล่งน้ำและปริมาณน้ำที่แน่นอนสำหรับการประกอบอาชีพซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจในชุมชนขยายตัวจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลบางแดนควรดำเนินงานร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำเพื่อวางแผนและบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารน้ำในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เนื่องจากมีน้ำที่ใช้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น ทำให้ประชาชนหันกลับมาประกอบอาชีพเกษตรกรรมและประมงเพิ่มขึ้น ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน ควรร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ในการวางแผนการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและประมงอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถมีน้ำใช้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาล

2. ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเกิดความบริบูรณ์ของน้ำสำหรับใช้ในการเกษตรซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยโสมง ดังนั้นเกษตรกรควรดูแลรักษาแหล่งน้ำ โดยเฉพาะ

ผู้ประกอบอาชีพประมง ควรมีการบำบัดน้ำก่อนที่จะทิ้ง เพื่อรักษาคุณภาพน้ำให้เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ผลการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นผลระยะเวลาลงจากการเปิดใช้อ่างเก็บน้ำในระยะเวลา 1 ปี ทำให้ผลกระทบที่ได้อาจยืนยันผลได้อย่างไม่ชัดเจน ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลกระทบในระยะยาว เช่น ทุก 10 ปี เพื่อประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามเป้าหมายของโครงการหรือไม่

2. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือผลกระทบทางด้านวัฒนธรรมของชุมชน

3. เนื่องด้วยสภาพพื้นที่ของตำบลบางแดนเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และมีผู้ประกอบอาชีพทำนาเป็นจำนวนมากดังนั้น การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการเกษตรแบบยั่งยืนจึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งมีงานวิจัยที่ศึกษาแล้วว่าการปลูกข้าวสลับกับพืชหมุนเวียนอื่น อาทิ ข้าวโพด ถั่วลิสง เป็นการเพิ่มคุณภาพให้ดิน และสามารถเพิ่มผลตอบแทนที่สูงขึ้นได้

4. จากการศึกษาพบว่า หลังจากการสร้างอ่างเก็บน้ำฯความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่มีมากขึ้น แต่ด้วยสภาพในอดีตที่พื้นที่ตำบลบางแดนถือเป็นพื้นที่ 2 น้ำ (น้ำจืด น้ำเค็ม) ดังนั้นแล้วในเชิงวิชาการควรมีการให้ความรู้หรือศึกษาถึงผลกระทบระยะยาวของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อเตรียมพร้อมในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

961742230

บรรณานุกรม

กรมชลประทาน. (2550). งานพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค. เข้าถึงได้จาก

<http://irrigation.rid.go.th/rid15/King1.html>

กรมชลประทาน. (2552). อ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา. เข้าถึงได้จาก

http://www.rid.go.th/royalproject/index.php?option=com_content&view=article&id=668:2017-%0911-22-07-26-47&catid=81:2009-05-04-07-34-40&Itemid=7

การประปาส่วนภูมิภาค. (2548). การปรับค่าใช้น้ำประปาขั้นต่ำหรือค่าใช้น้ำพื้นฐาน. เข้าถึงได้จาก

<http://www.pwa.co.th/new/view/16719>

เกษตรกรท่านที่ 1. (2561, 19 มิถุนายน). สัมภาษณ์.

เกษตรกรท่านที่ 2. (2561, 14 สิงหาคม). สัมภาษณ์.

เกษตรกรท่านที่ 3. (2561, 16 สิงหาคม). สัมภาษณ์.

เกษตรกรท่านที่ 4. (2561, 17 สิงหาคม). สัมภาษณ์.

เกษตรกรท่านที่ 5. (2561, 23 สิงหาคม). สัมภาษณ์.

เกษร วรรณมหินทร์. (2544). ผลของโครงการอบรมการบริหารความขัดแย้งในการปฏิบัติงานต่อ

ความรู้ทัศนคติและการจัดการกับความขัดแย้งของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลลำสนธิ

จังหวัดลพบุรี. การศึกษาอิสระปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาล

เวชปฏิบัติชุมชน, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จาดูรนต์ จันทรากุล. (2547). ผลกระทบทางด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมเขื่อนกั้นน้ำเค็มป่ากระวะต่อ

ชาวประมงพื้นที่บ้าน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม,

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

จำนง อดิวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. (2543). สังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรพรรณ ชีรานนท์. (2526). การคลังของครอบครัว. ใน เอกสารการสอนชุดวิชา การจัดการ ทรัพยากร

ครอบครัวและชุมชน หน่วยที่ 6 (หน้า 32). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คำริห์ ถัตรปทุมทิพย์. (2551). ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนในแม่น้ำชีต่อวิถีชุมชนจาโครงการ

โขง-ชี-มูล ศึกษากรณีชุมชนบ้านดอนแก้วหมู่ที่ 6 ตำบลบึงงาม กิ่งอำเภอทุ่งเขาหลวง

จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเมืองการปกครอง,

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

961742230

- เดือนรุ่ง จันทศิริ. (2546). *ผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เทศบาลเมืองมาบตาพุดจังหวัดระยอง. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา นโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.*
- ตัวแทนจาก อบต. ท่านที่ 1. (2561, 16 สิงหาคม). สัมภาษณ์.
- ตัวแทนจาก อบต. ท่านที่ 2. (2561, 16 สิงหาคม). สัมภาษณ์.
- ทับทิม วงศ์ประยูร. (2526). *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ธีรยุทธ พงศธรพฤกษ์. (2550). *ผลกระทบจากการสร้างเขื่อนภูมิพลต่อวิถีชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณี ชุมชนบ้านนา อำเภอสามเภาจังหวัดตาก*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขา รัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เนตรทราย นิสสัยสุข. (2556). *ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ดระยอง กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพรอำเภอลวกแดงจังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรเทิง มาแสง. (2549). *การติดตามและประเมินผล โครงการ*. กรุงเทพฯ: กองประเมินผลสำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตร.
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2529). *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เนติกุลการพิมพ์.
- บุญยอภา ศรีศิริรินทร์. (2550). *เขื่อนบ้านกุ่มผลกระทบทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปกรณีศึกษา บ้านผาชัน ตำบลลำโรง อำเภอกโพธิ์ไทย จังหวัดอุบลราชธานี*. เข้าถึงได้จาก <http://copag.msu.ac.th/journal/filesjournal/3-1/2010201642418no-3-1-5.pdf>.
- ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 1. (2561, 28 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 2. (2561, 28 มิถุนายน). สัมภาษณ์.
- ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 3. (2561, 16 สิงหาคม). สัมภาษณ์.
- ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 4. (2561, 24 สิงหาคม). สัมภาษณ์.
- ผู้ประกอบอาชีพประมงท่านที่ 5. (2561, 23 สิงหาคม). สัมภาษณ์.
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. (2552). *การเปลี่ยนแปลงแบบแผนความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ชนะเชิง ทฤษฎี*. *วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา*, 1(1), 8.
- พัชรภา สิงห์ธนสาร. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เขตตำบลแม่वंก อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/download/78331/62745>

- พิทยา สุวกันธ์ และคณะ. (2559). *ผลกระทบการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สอด (ไทย)-เขตเศรษฐกิจพิเศษเมียวดี (เมียนมา) ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. เข้าถึงได้จาก <https://www.tcithaijo.org/index.php/polscicmujournal/article/view/90977/71450>
- มยุรี อนุমানราชชน. (2548). *การบริหารโครงการ*. เชียงใหม่: คณิงนิการพิมพ์.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2547). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2560). *อ่างเก็บน้ำนฤบดินทรจินดา (เขื่อนห้วยโสมง)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.tsdf.or.th/th/royally-initiated-projects/11167>
- ลักษณ์ เสี่ยงมจิตต์. (2543). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินนโยบายสร้างทางหลวงพิเศษ (มอเตอร์เวย์) ที่มีต่อชุมชนข้างทาง: ศึกษากรณีทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 สาย กรุงเทพฯ-ชลบุรี สายใหม่*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วราคม ทีสุกะ. (2527). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). *ความขัดแย้ง หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า.
- วันทนีย์ ภูมิภัทราคม, สมยศ อวเกียรติ และทับทิม วงศ์ประยูร. (2550). *หลักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- วิทยา ประวัตติเมือง. (2546). *ทัศนคติในการปฏิบัติงานของบุคลากรด้านสินเชื่อของธนาคารนครหลวงไทยจำกัด (มหาชน)*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรีสุวรรณ คอขจร. (2535). *ผลกระทบจากสร้างเขื่อน ต่อชาวบ้านที่ถูกโยกย้าย*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมชาย บุญประดับ. (2558). *วิจัยและพัฒนาการปลูกพืชแบบ*. เข้าถึงได้จาก <http://www.doa.go.th/research/showthread.php?tid=2138>
- สมชาย หงษ์สมาทิพย์. (2542). *ผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำที่มีต่อชาวชนบทในเขตภาคกลาง: ศึกษาเฉพาะกรณีของหมู่บ้านหนองตาโล่ ตำบลชะแมบ อำเภอลำปาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการแรงงานและสวัสดิการสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกริก.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2533). *แนวคิดมาร์กซ์ส์ต์กับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงในสังคมชานา*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สมสงวน ปัสสาโกและคณะ. (2559). *ผลกระทบเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการสร้างเขื่อนกั้นลำน้ำชี ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดมหาสารคาม*. เข้าถึงได้จาก

www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=184884

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2531). *แนวคิดที่ว่าด้วยเศรษฐกิจของบุคคล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สินธุ์ สโรบล. (2527). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมของการพัฒนาที่ดินและแหล่งน้ำ ในบริเวณโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). *การประเมินโครงการ: หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: บริษัทเฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด.

สุภาพร พิศาลบุตร. (2547). *การวางแผนและการบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สุริยา ลีวิจิตร. (2556). *ผลกระทบจากการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อวิถีชีวิต ชุมชน ในตำบลแก่งคั่นสอ อำเภอนาคี จังหวัดปราจีนบุรี*. งานนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสถียร เหลืองอร่าม. (2527). *การจัดการและวิธีปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: แพร่วิทยา.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน. (2560). *แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.บางแดน อำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี*. ปราจีนบุรี: องค์การบริหารส่วนตำบลบางแดน.

อนันต์ เกตุวงศ์. (2532). *ผลกระทบของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อุษา เพ็ชรขิม. (2542). *ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจคนงานในโรงงานอุตสาหกรรมศึกษากรณีเขตนิกมอุตสาหกรรมบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกริก.

ภาคผนวก

961742230

BUU :Thesis 59930120 independent study / recv: 28052562 16:42:53 / seq: 29

แบบสัมภาษณ์

เกษตรกร

เพศ.....อายุ.....ปี
 อยู่อาศัยในพื้นที่มาแล้วเป็นเวลา.....

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

1. รายได้ของท่านระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จเป็นอย่างไร
2. จำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพต่อปีของท่านระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
3. การจ้างงาน (การไถ่, หว่าน, ใส่ปุ๋ย/ ยา, เก็บเกี่ยว) ระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
4. ผลกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพของท่านระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

ผลกระทบด้านสังคม

1. ท่านคิดว่าการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่น การเปลี่ยนอาชีพ, การย้ายที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าทัศนคติต่อโอกาสในการประกอบอาชีพของคนในชุมชนระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านคิดว่าความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่มีมากขึ้นหรือน้อยลงเพียงใดระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ

แนวทางแก้ไขด้านเศรษฐกิจ

ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขผลกระทบด้านเศรษฐกิจให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่ อย่างไร

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

แนวทางแก้ไขด้านสังคม

ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขผลกระทบด้านสังคมให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือไม่
อย่างไร

961742230

BUU-IThesis 59930120 independent study / recv: 28052562 16:42:53 / seq: 29

แบบสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการอาชีพประมง

เพศ.....อายุ.....ปี
 อยู่อาศัยในพื้นที่มาแล้วเป็นเวลา.....

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

1. รายได้ของท่านระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จเป็นอย่างไร
2. จำนวนรอบ/ จำนวนครั้งในการประกอบอาชีพต่อปีของท่านระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
3. การจ้างงาน (เก็บผลผลิต) ระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
4. ผลกำไร/ หนี้สินในการประกอบอาชีพของท่านระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร

ผลกระทบด้านสังคม

1. ท่านคิดว่าการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต เช่น การเปลี่ยนอาชีพ, การย้ายที่อยู่อาศัยของคนในชุมชนระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
2. ท่านคิดว่าความขัดแย้งระหว่างคนในชุมชนระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าทัศนคติในการประกอบอาชีพของคนในชุมชนระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านคิดว่าความอุดมสมบูรณ์ในพื้นที่มีมากขึ้นหรือน้อยลงเพียงใดระหว่างก่อนการก่อสร้างกับหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จ

แนวทางแก้ไขด้านเศรษฐกิจ

ท่านมีแนวทางการแก้ไขต่อผลกระทบด้านเศรษฐกิจหรือไม่ อย่างไร

แนวทางแก้ไขด้านสังคม

ท่านมีแนวทางการแก้ไขต่อผลกระทบด้านสังคมหรือไม่ อย่างไร

961742230

BUU-IThesis 59930120 Independent study / rev: 28052562 16:42:53 / seq: 29

แบบสัมภาษณ์
ตัวแทนจาก อบต.

เพศ.....อายุ.....ปี
 อยู่อาศัยในพื้นที่มาแล้วเป็นเวลา.....

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ท่านคิดว่าผลกระทบด้านเศรษฐกิจในชุมชนก่อนการก่อสร้างและหลังการก่อสร้างโครงการ
 อ่างเก็บน้ำห้วยโสมงแล้วเสร็จของท่านเป็นอย่างไร

ผลกระทบด้านสังคม

ท่านคิดว่าผลกระทบด้านสังคมในชุมชนก่อนการก่อสร้างและหลังการก่อสร้างโครงการอ่างเก็บน้ำ
 ห้วยโสมงแล้วเสร็จของท่านเป็นอย่างไร

แนวทางแก้ไขด้านเศรษฐกิจ

ท่านมีแนวทางการแก้ไขต่อผลกระทบด้านเศรษฐกิจหรือไม่ อย่างไร

แนวทางแก้ไขด้านสังคม

ท่านมีแนวทางการแก้ไขต่อผลกระทบด้านสังคมหรือไม่ อย่างไร

961742230